

Takurda-o Matiyos

Rem-se ro n-me à:

Baag-o Yešo Kiristi un mat-o un wu ne 1:1—2:23
 Senge-m Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho
 3:1-12
 Yo'os un Yešo m-ho un meger-to un wu ne
 3:13—4:11
 Senge-m Yešo n-me un hun-ne o-Gariri 4:12—
 18:35
 Cir-mo Gariri ha-mo o-Urusharima 19:1—20:34
 Ho-ut ta'yoor-to ur-kom yow yow o-
 Urusharima ne 21:1—27:66
 M-inē ut-marimar un m-rwuun ne cas mo un
 Wan-Koyan 28:1-20

*Baag-o Yešo Kiristi
 (Ruka 3:23-38)*

¹ Takurda-o un baag-o Yešo **Kiristi**.^{*} Wu un
 rwuun un baag-o ko-Gwomo **Dawuda** un **Ibrahi**
 ne.

² **Ibrahi** maturu **Ishaku**,
Ishaku maturu **Yakubu**,
Yakubu maturu **Yahuda** un sek-ye ye un wu
 ne.

³ **Yahuda** ne wu maturu Perez un Zera (inu un
 ye Tamar).

Perez maturu Hezuron,
 Hezuron maturu Aram,

⁴ Aram maturu Aminadab,

* **Bor-o gaan:1 1:1** Wu Shir daagne à.

Aminadab maturu Nashon,

Nashon maturu Sarmon.

⁵ Sarmon maturu Bo'az (inu un wu Rahab),

Bo'az maturu Obed (inu un wu Rutu),

Obed maturu **Jesse**.

⁶ **Jesse** maturu ko-Gwomo **Dawuda**.

Dawuda maturu **Suremanu** (inu un wu ne'a Uriya ro gage wu).

⁷ **Suremanu** maturu Rehebowam,

Rehebowam maturu Abija,

Abija maturu Asa,

⁸ Asa maturu Jehoshapat,

Jehoshapat maturu Jehoram,

Jehoram maturu Uzziya.

⁹ Uzziya maturu Jotam,

Jotam maturu Ahaz,

Ahaz maturu Hezekiya,

¹⁰ Hezekiya maturu Manase,

Manase maturu Amon,

Amon maturu Josaya.

¹¹ Josaya maturu Jekoniya un hen-ne ye un wu ne, cin ba a un kuus ye m-guw so un dak-o o-**Babira**.†

¹² Bo a wotte ye o-**Babira** à,

Jekoniya maturu Shetiyer,

Shetiyer maturu Zerubaber,

¹³ Zerubaber maturu Abihudu,

Abihudu maturu Eriyakim,

Eriyakim maturu Azor.

¹⁴ Azor maturu Zadok,

Zadok maturu Akim,

Akim maturu Eriwuda,

† **Bor-o gaan:11 1:6-11** Hyen komo: 2Gwm 24:14-15; 2Nom 36:10; Irm 27:20.

15 Eriwuda maturu Ereyazar,
Ereyazar maturu Matana.
Matana ne wu maturu **Yakubu**.

16 **Yakubu** maturu **Yusuhu** campo **Meri**,
Meri inu Yeso wu a m-zee **Kiristi** à.

17 Cir-mo un zaman-o **Ibrahi** ha-mo un yo ma ko-
Gwomo **Dawuda**, zaman-us op-us nass-se [14].
Zeen-mo un ko-Gwomo **Dawuda** ha-mo un da-o
a kuuse **Isra**-ne m-guw o-**Babira** à, zaman-us op-
us nass-se [14]. Komo da-o a kuuse ye à, ha-mo
un da-o a mate **Kiristi** à, zaman-us op-us nass-se
[14] komo.

A makt Yeso Kiristi
(Ruka 2:1-7)

18 Mat-o Yeso **Kiristi** o ka. Da-o **Yusuhu** ro un
hoob-o **Meri** inu Yeso ne ut-ge à, cin ba a un gegu
ye ut-ge, a 'wossuru wu ro ur-uub ne de un **Kukt-**
o Shir.‡

19 Wan-ryap-de un wu **Yusuhu** kashi un net-
wu, wu ro un nome un **karamsa**-o un **Yahuda**-ne
o-dorotte. Komo wu con wu 'ye **Meri** m'e n-me
un hun-ne á, wu nomuru us-barag wu ho'ostu wu
wukusse ba un nap-o un net.

20 Amba wu ro un ká barag-se, wan-tom-wu
Wan-Koyan rwuunuru wu ruru wu n-te o-bo, wu
zeeru wu, "**Yusuhu** baag-o ko-Gwomo **Dawuda**,
taase o hoge gyer-o un dek un **Meri** ne'a ru,
remen ká uub-de, de un **Kukt-o Shir** de.

21 Wua met wà, woa egu wu ur-jin Yeso. Wata
wan-Gwu remen wu wu he m-gu un hun-ne be-
de un **ba'as-to** un ye. §

‡ **Bor-o gaan:18 1:18** Hyen komo: Ruka 1:27. § **Bor-o gaan:21 1:21** Hyen komo: Ruka 1:31.

²² Ka rii-yo un kor kap remen a shooste rii-yo Wan-Koyan rwore à, cin n-ga ne un nu-o un **wan-Rwor un Ma-to ShirIshaya** unze,

²³ “Wan-ne'a-wu nape campo á wua nom ur-uub, wua met wà, wan-campo.

Komo a egu wu ur-jin *Imanuwer*.”*

Ka jin-de *Imanuwer* de ro, *Shir ro be-ur gaan un na ne*.

²⁴ Bo **Yusuhu** zutute ka rew-mo à, wu nomuru yo wan-tom-wu Wan-Koyan zee wu à. Wu gaaru ne'a un wu **Meri**.

²⁵ Amba wu nap wu ne'a á, se da-o wu messe wà un wu à wan-campo. **Yusuhu** egu wu komo ur-jin *Yeso*.†

Bor-us yoor

Gas-de un ya-us-nap so ur-horan

¹ Da-o ko-Gwomo **Here** ro ut-gwomo à, a mate Yeso un bo-o o-Betarami, o ro n-me un dak-o o-Judiya à. Bo un mat un wu, hun-ne ya-us-nap rwuunuru so ur-horan ye haanuru o-Urusharima.

² Ye cituru hun-ne o-cot, “¿Kene ka wà-wu a mate à ro, wu he m-warag ko-Gwomo no **Yahuda**-ne à? Te nak a makt wu remen te hyanag regen-yo un wu indunte ur-horan, komo te un haan, te kwukte be-de un wu, te ye'et wu m-sek.”

³ Bo ko-Gwomo **Here** hogute a makt wà-wu he m-re ut-gwomo à, hur-de un wu naasuru deen, unze wu ken ko-Gwomo wua dek kwuur-o un wu.

* **Bor-o gaan:23 1:23** Hyen komo: Isha 7:14. † **Bor-o gaan:25 1:25** Hyen komo: Ruka 2:21.

Kaane komo hur-de ûn koob-ne ye ûn wu kap naase deen.

⁴ Wu karaksuru kap o ûn Gwomo-ne ye ûn konse Shir ûn **yan-Yoos-de o-karamsa** ne. Ka da-de wu cituru ye be-de **yan-Rwor ûn Ma-to Shir** zee a met **Kiristi** à.

⁵ Ye shasuru wu, “Un bo-o o-Betarami, n-me ûn dak-o o-Judiya. Te nak remen kaane **wan-Rwor ûn Ma-to Shir** gene us-hak deen se arge à, **wan-Rwor ûn Ma-to Shir** zeeg:

⁶ “ ‘No hun-ne ye o-Betarami ûn dak-o o-Judiya, wan-gaan be-ur no a warag caari-wu ûn ko-Gwomo,

Komo wua dorutte hun-ne re **Isra-ne** bo wa-ut-gut ro m-dorutte ûn gut-to ûn wu à. Remen kaane bo-o no a warag caari-o o-bo ûn dak-o o-Judiya.’* ”

⁷ Bo **Here** hoge kaane à, wu agnuru ka ya-us-nap-ye, ye rwuune so ur-horan à. Wu cituru ye wukusse, remen wu nept hond hond da-o ye hyane ka regen-yo à.

⁸ Bo ye rurute wu à, wu tomuru ye ha-mo o-Betarami, wu zee, “Ha no cekrendu me ma-to ûn ka wa-wu ceen. Un ra-o no hyente wu à, no muun, no ruru me, remen me ûn ce re um heet m-kwuktu wu.”

⁹ Komo bo ye komte hoge ûn ma-to ûn ko-Gwomo à, ye argu arag-mo ûn ye. Un cow-yo ûn ye, ye hyanuru ka regen-yo, yo ye hyane ur-horan à. Zak-o hooru ye deen bo ye hyane yo komo à. Ka regen-yo ro ûn co-o ûn ye, ye ro yo m-dore har yo haaru yo esuru o-Betarami be-de wa ro à.

* **Bor-ûs yoor:6 2:6** Hyen komo: Mika 5:2.

¹⁰ Bo ye hyente o-regen à, men-to un ye shiiru o-zak deen.

¹¹ Ka ya-us-nap-ye cowuru o-hur. Ye hyanuru wà un inu un wu ne **Meri**, ye kwukturu un co-o un wu, ye nomuru wu ur-bongon. Ka da-de, ye rwunturu ba-to un ye, to un hwor. Ye ya'uru wu o-zinariya, un to ken saw-to m-shi'igin to ne to, a m-aag "ut-**parakanse** à" un m-now ne mo a m-aag "o-**mur**" ne à.

¹² Ye warguru un dak-o un ye un cow-o hor-yo, remen Shir ka'aksutu ye m-bo ye jar ye warag be-ur **Here** á.

*Yusuhu ne un Meri somog
ha-mo un dak-o o-Masar*

¹³ Bo ka ya-us-nap-ye aragsute à, wan-tom-wu Wan-Koyan ruru **Yusuhu** n-te m-bo, **wan-tom-wu Shir** zeeru, "Ine, o dek ka wà-wu un inu un wu ne, no som ha-mo un dak-o o-**Masar**. No she'et reeno, se um zeeg no jo'on, remen karma-ne **Here** a hoob ka wà-wu, remen ye hoot wu."

¹⁴ **Yusuhu** inuru wu dekuru ká wà-wu un inu un wu ne ká tet-mo, wu nekuru dak-o o-**Masar**.

¹⁵ Wu she'eturu reeno o-**Masar** se da-o **Here** mare à. To ka un kor remen a shoote rii-yo Wan-Koyan rwo-re à un nu-o un **wan-Rwor un Ma-to Shir** unze, "Es-mo o-**Masar** um agne wà re."†

*Karma-ne Here hoomte yakar
yan-campo-ne un dak-o o-Betarami*

¹⁶ Bo **Yusuhu** un ya-den-o un wu ne aragsute so un dak-o o-**Masar** à, ko-Gwomo **Here** napuru unze weer-se ká ya-us-nap-ye nomo wu. Remen

† **Bor-us yoor:15 2:15** Hyen komo: Hose 11:1.

kaane wu swooru us-ryaab deen. Wu baksuru da-o ká ya-us-nap-ye rure wu ye hyanag ka regen-yo à. Wu tomuru karma-ne ye hoom yakar yan-campo-ne kap ye ro o-Betarami à un riib-se un o ne, cir-mo un yan-hak-us yoor ha-mo n-dak, hond hond-mo un ká da-o ya-us-nap-ye ruru wu ma-to un ká wà-wu à.

¹⁷ Un kaane a shoose rii-yo a rwore un nu-o un ko-**yan-Rwor un Ma-to Shir** Irmiya, unze,

¹⁸ “A hogute us-'won un bo-o o-Rama,
'won-se un tuk-mo ut-men deen.

Rahira ro us-'won remen yakar-ye un wu,
Wu kwangute ut-kweemse
remen yakar-ye un wu mereste.”[‡]

*M-jo'on so un dak-o o-Masar
ha-mo un bo-o o-Nazaret*

¹⁹ Bo **Here** mereste à, wan-tom-wu Wan-Koyan ruru **Yusuhu** n-te m-bo o-**Masar**,

²⁰ **wan-tom-wu Shir** zeeru **Yusuhu**: “Ine, o dek ka wà-wu un inu un wu ne, o warag dak-o o-**Isra**, remen n-ga ye ro un hoob-o un wà ye hoot wu à, ye mereste.”

²¹ **Yusuhu** inuru, wu dekurru wà un inu un wu ne, wu warguru dak-o o-**Isra**.

²² Amba bo **Yusuhu** hogute wà **Here**, wata, Arkirayos wu ro un gwomo-to o-Judiya dekste kwuur-o Tato un wu à, wu hoguru o-gyer wu waragte reeno. Amba bo Shir ka'aktu wu un m-bo à, unze wu jar wu he o-Judiya á wu hessuru ha-mo o-Gariri.

[‡] **Bor-us yoor:18 2:18** Hyen komo: Irmi 31:15.

²³ Wu she'eturu un bo-o o-Nazaret,[§] remen a shoosté rii-yo a rwore un nu-o un **yan-Rwor un Ma-to Shir** à unze, “A eeg wu ko-ya-o-Nazaret.”

Bor-us tet

*Ko'ot-o Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho*

(Mark 1:1-8; Ruka 3:1-18; Yoha 1:19-28)

¹ Un ká da-o o, **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho**, takne senge-mo un wu. Wu ko'ote Ma-to Shir o-dákár o un dak-o o-Judiya.

² Wu ro m-zee, “Yagu no nom **ur-ba'as**, no muun be-de Shir, remen **Gwomo-to Shir*** nomsunte yow yow.”

³ **Yohana** wu **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** nome ma-to un wu, un hak-se n-jim. **Ishaya** zeeg, “Wu ken wu ro un eeg-se un hun-ne o-dákár ye haan ye hoge wu.

Wu ro m-zee, ‘Ja'asu no Yawe o-cow wu haante. Ja'asu no wu o-cow tete.’[†]

⁴ Matuku-de **Yohana** cope à, un can-se o-dorom a cee o. Wu gak hap-yo o-ka un byon-o un wu. Rii-yo m-re yo un wu yege-e ye un wuug-mo un so ne.[‡]

⁵ Hun-ne haanuru rwuun-mo un bo-o o-Urusharima un ye o-Judiya ne kap, komo un kap

§ **Bor-us yoor:23 2:23** Hyen komo: Mark 1:24; Ruka 2:39; Yoha 1:45.

* **Bor-us tet:2 3:2** ut-Girik: Gwomo-to n-Ton shir, komo n-ton Mati 3:2; 4:17; 5:3,10,19,20; 7:21; 8:11; 10:7; 11:11-12; 13:11,24,31,33,44,45,47,52; 16:19; 18:1,3,4,23; 19:12,14,23; 20:1; 22:2; 23:13; 25:1. † **Bor-us tet:3 3:3** Hyen komo: Isha 40:3 (ut-Girik). ‡ **Bor-us tet:4 3:4** Hyen komo: 2Gwm 1:8.

riib-se un Roog-o o-Joda ne. Ye un haan ye hoguté **Yohana** o-dákár.

⁶ Ye ro m-rwor un **ba'as-to** un ye, komo **Yohana** ro ye m-yo'os m-ho un Roog-o o-Joda.

⁷ Amba bo **Yohana** hyente **Parisa**-ne un **Saduki**-ne deen ye ro m-haan remen wu yo'ostú ye m-ho à, wu zeeru ye, “No m-raab ne untun yakar-ye un herhyat! ¿Wa rure no ne no som swo ur-koob o Shir roa 'ye no à?§

⁸ Nom no rem-se a hette m-nap unze no yagute nom **ur-ba'as** à. Ka da-de, no haan remen um yo'ostú no m-ho.

⁹ Taase no nom us-seş un hoog-m no unze **Ibrahi** wu ro Tato no. Toka toa ruut no á. Me no m-rure, Shir a hoks nome un **Ibrahi** yakar un ka ta'ar-to. (Urege wu conog).*

¹⁰ Shir ru'uste nu-o ur-yar o un piish ut-ma un 'wun-de o-yo. 'Yo-yo mate yakar-ye ur-bon á, a kups yo a jorbe o-ra. Kaane Shir he 'ya un hun-ne ur-koob ye yage nom un rii-yo depe à.†”

¹¹ Ka da-de **Yohana** zeeru hun-ne, “Me de m-ho me no m-yo'os, remen a nept no yagute nom **ur-ba'as**. Amba wu argu me ut-gos à wu roon un jim un de, ko ka'ante-to un wu me bo'os um us to á. Wu he no m-yo'os un **Kukt-o Shir**, o-ra ne komo.

¹² Wu ro un kok-de un wu ne de m-je, wu a jer hyo-ye un wu. Komo wu karakse hyo-ye ur-bon, wu ru n-me un byo-de un wu, amba wu tuks ka nu-to o-ra o a hoks m-ryomos á.”

§ **Bor-uş tet:7 3:7** Hyen komo: Mati 12:34; 23:33. * **Bor-uş tet:9 3:9** Hyen komo: Yoha 8:33. † **Bor-uş tet:10 3:10** Hyen komo: Mati 7:19.

Yohana yo'oste Yeso n-te m-ho
(Mark 1:9-11; Ruka 3:21-22)

¹³ Un ka da-o Yeso rwuune es-mo o-Gariri, wu haaru un Roog-o o-Joda. Wu un ha remen **Yohana** yo'ostú wu m-ho.

¹⁴ **Yohana** conuru wu m-wen. Wu zeeru Yeso, “Me, wu ro o-hoob o yo'ostú me m-ho à, ¿ya rwo'e o hette m-haan be un de um yo'ostu wo? O jiishtu me. Wo depe o yo'os me m-ho.”

¹⁵ Amba Yeso shasuru wu, “Un ka da-o wo depe o yo'os me m-ho. Kaane ro ur-bon ne remen a shooste myet o un rii-yo Shir cone à.” Bo **Yohana** hogute kaane à wu yo'osuru Yeso m-ho.

¹⁶ Remen kaane **Yohana** yo'osuru Yeso m-ho. Bo Yeso rwunte m-ho à, da-o gaan, Ton-o tikshiru. Yeso hyanuru **Kukt-o Shir** ro m-kergune un shamo o-gorop, har o ciruru n-ton un wu.

¹⁷ Ka da-de Shir teprunuru zee-mo n-Ton o-shir, “Wu ka wu ro Wa re, wu me m-con à. Wu me m-hoge rerem-mo un wu deen à.†”

Bor-üş nass

Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot
megerte Yeso

(Mark 1:12-13; Ruka 4:1-13)

¹ Ka da-de, **Kukt-o Shir** wooturu Yeso n-me o-dákár remen **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** megertú wu.*

† **Bor-üş tet:17 3:17** Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 12:18; 17:5; Mark 1:11; Ruka 9:35. * **Bor-üş nass:1 4:1** Hyen komo: Yahu 2:18; 4:15.

² Yeso nomog o-**swoot** ut-ho kwooz-ut yoor [40] m-tet m-how ne. Remen kaane, mer bopuru wu deen.

³ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** haanuru, wu megruru Yeso. Wu zeeru Yeso, "Urege wo **Wà-wu Shir** wu, rwo ka ta'ar-to barme rii-yo m-re!"

⁴ Yeso shasuru, "Gense to ro un takurda-o Shir unze,

" 'Un rii-yo m-re o cot

hun-ne hette kum m-hoog á,
se de gom-to rwuune un nu-o Shir à kap.'† "

⁵ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** heete Yeso o-Urusharima bo-o so-o. Wu deturu Yeso reeno n-ton un **Pyo-o Shir** be-de jiishe m-pipir à.

⁶ Ka da-de **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** zeeru Yeso, "Urege wo **Wà-wu Shir** wu, hukse, o hebe n-dak. Gense to ro un takurda-o Shir, unze,

" 'Shir a ru yan-tom-ye un wu ye 'er wo.

Yea goks wo un kom-to un ye,

taase o hebe ut-ta'ar o hoge m-hoog.'‡ "

⁷ Yeso zeeru wu, "Gense to ro un takurda-o Shir, unze, 'Wo meger Yawe Shir ru á!§ "

⁸ **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** dooru Yeso m-heet n-ton un o ken haag-o, o m-pipir deen. Wu kuturu Yeso dak-to un hono o-dak pitip un gwomo-to un to ne, un seps-mō un to ne.

⁹ Wu dooru Yeso m-zee, "Kap o un to ka man hoks wo to m-ya'as, o nom gwomo-to un to, urege woa kwuktutu me o 'ye me, m-sek."

† **Bor-uş nass:4 4:4** Hyen komo: Kara 8:3. ‡ **Bor-uş nass:6 4:6**

Hyen komo: Bong 91:11-12. § **Bor-uş nass:7 4:7** Hyen komo: Kara 6:16.

¹⁰ Yeso zeeru wu, “Arag kàne **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** o! Remen gense to ro un takurda-o Shir unze,

“ ‘Nome Yawe Shir ru m-guw,
wu wu cot o he m-kwukte.’* ”

¹¹ Ka da-de, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** arguru, wu yage Yeso. **Yan-tom-ye Shir** haanuru ye nomoru Yeso m-senge.

*Yeso takante rworu un Ma-to Shir
dak-o o-Gariri*

(Mark 1:14-15; Ruka 4:14-15)

¹² Da-o Yeso hoge karma-ne ka'ag **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** à, Yeso inuru wu warguru dak-o o-Gariri.†

¹³ Se da-o wu ha bo-o o-Nazaret à, ka da-de ne, wu yaguru o-Nazaret wu haaru bo-o o-Kapanahum o ro reeno n-riib o un mar-o Gariri ma-de un dak-o o-Zeburun, o-Napari ne.‡

¹⁴ Yeso un nom kaane remen a shoosté rii-yo **Ishayawan-Rwor** rwore à, o-da deen o arge à unze,

¹⁵ “Men tom ne um ruru no hun-ne ye
un dak-o o-Zeburun un dak-o o-Napari ne.
No ye ro yow yow un mar-o Gariri ne à,
un pes-to un Roog-o o-Joda ne,
komo un hun-ne ne ye ro un dak-o o-Gariri à,
be-de ye ro **Yahuda**-ne á ro ur-she'et à.

¹⁶ Ka hun-ne ye ro ur-she'et n-me o-comb à,
ye hyen caari-mo m-cecar.

* **Bor-uş nass:10 4:10** Hyen komo: Kara 6:13. † **Bor-uş nass:12 4:12** Hyen komo: Mati 14:3; Mark 6:17; Ruka 3:19-20. ‡ **Bor-uş nass:13 4:13** Hyen komo: Yoha 2:12.

Cecar-mo Shir, untun bo ho-ur ro m-rwuun n-sot à,
Moä rwuun be-de un

ka ye kukt-to un ye merse à."§

¹⁷ Cin ka da-o Yeşo cire ko'ot-o Ma-to Shir, wu ro m-zee, "Yagu no nom **ur-ba'as**, no muun be-de Shir, remen da-o Shir he ut-gwomo à nomsunte yow yow."^{*}

Yeşo ak yan-ship un jan nen nass

(Mark 1:16-20; Ruka 5:1-11)

¹⁸ Yeşo ro m-arag n-riib o un Mar-o o-Gariri. Wu hyanuru ye ken hen-ne ye nen yoor, Simon wu a m-zee Bitrus à, un hen un wu ne wu a m-zee Andarawus à. Ye ro m-jorbe o-yo n-me o-mar, remen ye ya-m-ship un jan-ye, un baab-to un jan ne.

¹⁹ Yeşo zeeru ye, "Dond no me, man muut no yan-neke-m re. Man yoosu no bo no he haante un hun-ne be un de à."

²⁰ Ba un naas o-da, ye yaguru saw-to un ye to ye rotte un ship un jan à, ye doruru Yeşo.

²¹ Bo Yeşo aragte un co à, wu hyanuru ye ken hen-ne ye nen yoor komo. Ye ro **Yakubu** un hen un wu ne **Yohana** yakar Zebedi. Ye ro un ja'as un yo-o un ship un jan o-hat un tato-o un ye ne, ye shipt jan. Yeşo aaguru ye.

²² Da-o gaan, ye yage o-hat kap un tato un ye ne, ye doruru Yeşo.

Yeşo guug hun-ne deen

(Ruka 6:17-19)

§ **Bor-uş nass:16 4:15-16** Hyen komo: Isha 9:1-2.
nass:17 4:17 Hyen komo: Mati 3:2.

* **Bor-uş**

²³ Yešo bopu m-pa'ag myet dak-o o-Gariri, wu ro ur-yoos un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ro m-ko'ot **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir. Komo wu taaste gom-se un hun-ne un ya-ba-m-gugaaz mo o-wur ne.[†]

²⁴ Remen kaane, ma-to un wu wooru ko o ke dak-o o-Siriya da-o gaan. Ye ma'asuru wu m-hante un ya-us-gom go-us-go, un yan-swo ur-koob ne, un ye **ya-ut-kot** da'e ut-hi ne à un ya-o-tattara ne, un ryam-ne komo. Wu taasu gom-se un ye myet.

²⁵ Hun-ne ut-moor ne doruru wu es-mo o-Gariri. Ye ken ye rwuun-mo o-Urusharima un dak-o o-Judiya ne. Ye ken ye rwuun-mo un be-de ye m-aag, *Bo-ut op à*, har un es-mo un pesto-de un so un horan-de un Roog-o o-Joda.

Ko'ot un Ma-to Shir n-ton ur-haag

Bor-us taan

(*Mati 5—7*)

¹ Bo Yešo hyente hun-ne morogsute deen à, wu daaru n-ton ur-haag, wu she'eturu. Bo wu she'ette à, yan-neke-mo un wu haaru be-de un wu.

² Wu ciru ye m-yoose un yo ka:

Ya-o-zak

(*Ruka 6:20-23*)

³ “Ya-o-zak-ye, ka ye nape unze koob-ne ye ro, ye rotte Shir à, remen gon ye ro be-de un gwomo-to un wu.

[†] **Bor-us nass:23 4:23** Hyen komo: *Mati 9:35; Mark 1:39.*

4 Ya-o-zak-ye, ka ye ro un tuk-mo ut-men m-moka à,
remen Shir a gwu'ursu ye ut-men.*

5 Ya-o-zak-ye, ka ye russe ur-hi gwergerwer à,
remen Shir a bopsu ye rii-yo un hono o-dak kap.†

6 Ya-o-zak-ye, ka ye cone m-nom rii-yo Shir cone à,
remen Shir a coks ye.‡

7 Ya-o-zak-ye, ka ye m-hoge 'won-ur or un ye ne à,
remen Shir a hoge 'won-de un ye un cen ye.

8 Ya-o-zak-ye, ka ye ro un men-ut pus-to ne à,
remen yea hyen Shir.§

9 Ya-o-zak-ye, ka ye ro m-con hun-ne she'et ba ut-ween à,
remen Shir a dek ye yakar-ye un wu."

10 Ya-o-zak-ye, ka ye hun-ne reese ur-koob à,
remen ye ro m-nom un yo depe à, Shir a ru ye o-zak,
remen gon ye Shir cone un gwomo-to un wu.*

11 Ya-o-zak-ye no, da-o hun-ne pyapu no à, ye reesu no ur-koob, komo ye nomo no men-ut jaas-to go-us-go rem re.†

12 Nom no o-zak remen kaane, remen 'yons-ur gos-de ro no ur-'er n-Ton shir. Kaane hun-ne ye

* **Bor-uş taan:4 5:4** Hyen komo: Isha 61:2. † **Bor-uş taan:5 5:5** Hyen komo: Bong 37:11. ‡ **Bor-uş taan:6 5:6** Hyen komo:

Isha 55:1-2. § **Bor-uş taan:8 5:8** Hyen komo: Bong 24:3-4.

* **Bor-uş taan:10 5:10** Hyen komo: 1Bit 3:14. † **Bor-uş taan:11 5:11** Hyen komo: 1Bit 4:14.

un ye ya-n-ga-ye nome **yan-Rwor un Ma-to Shir**
n-ga, ye ba'u no à.‡

*Ka ye dore Yeso à ya ye ro
untu m-por m-cecar ne
(Mark 9:50; Ruka 14:34-35)*

¹³ Komo Yeso zeeru, “Ya no ro untu m-por be-de un hun-ne ye un hono o-dak. Amba urege rerem-mo m-por taag, ¿re a he m-nom a muute mo m-rerem ne? Mo waragte hwaa, se a ukse mo, a yawag us-na.”§

¹⁴ Yeso zeeru, “Ya no ro untu m-cecar be-de un hun-ne ye un hono o-dak. Ai, bo-o a ma'e n-ton ur-haag à a hoks o m-wuke á.*

¹⁵ Kaane o komo a m-do ur-pitirra a hok de o-shaar á, se de a sek de n-ton ur-deeg remen de ye'et hun-ne ye o-hur m-cecar.†

¹⁶ Kaane komo, she'et no cas remen hun-ne hyenet rii-yo no m-nom à, yea bum Tato no wu n-Ton shir.”‡

Yoos-ur Yeso n-te o-karamsa

¹⁷ Yeso zeeru, “Taase no hyen no zee men haan um soksté **karamsa-o Mosa** un yoos-de un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ne. Me haan remen um soksté to á, se de remen um shoosté to.

‡ **Bor-us taan:12 5:12** Hyen komo: 2Nom 36:16; Seng 7:52.

§ **Bor-us taan:13 5:13** Hyen komo: Mark 9:50; Ruka 14:34-35.

* **Bor-us taan:14 5:14** Hyen komo: Yoha 8:12; 9:5. † **Bor-us taan:15 5:15** Hyen komo: Mark 4:21; Ruka 8:16; 11:33. ‡ **Bor-us taan:16 5:16** Hyen komo: 1Bit 2:12.

¹⁸ Nip-o me no m-rure, urege de o-Ton o-dak ne ro kon, yatt ko o-keer ko ya-o-dakka yo he m-sokse n-me un yoos-de o-**karamsa** á. Se a shooste koyan kap. §

¹⁹ Remen kaane bo un wu jesse ko o-gaan be-de un ka **karamsa**-ut rek-to to à, wu yoose komo hun-ne ye jetem to. Shir a zee hwaa ka net-wu ro be-de un gwomo-to Shir. Amba kap wu dore to à har wu yoose ye ken ye, a deet wu ur-bektuben n-me un gwomo-to Shir.

²⁰ “Me no m-rure, urege kashi un she'et-ur no de jiish de un **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne á, noa cuw n-me un gwomo-to Shir á ko hiin.

Yeso yooste unze a nom us-ryaab á
(Ruka 12:57-59)

²¹ “No hogussute a russute hun-ne na ye n-ga, unze, ‘Wo jar o ho net á,’ gaan-o zee ‘bo un wu ho net à, a he'et wu be-de un piishi wu ut-ma.’* ”

²² Amba me no m-rure, wu ro us-ryaab un or un wu ne à, Shir a nom us-ryaab un wu ne komo a piishe wu ut-ma. Komo bo un wu nome us-ryaab un or un wu ne à, har wu ce'e wu jin-ur yo-de a he'et wu be-de m-piish ut-ma to sek-ye un Shir. Komo wo kute or ru ut-yage har o zee wu ko-raag! To, o bupse o ka cow-yo un den-o o-ra!”

²³ Yeso haaru co m-zee, “Urege wo un ma-to m-hwobbe m-yar n-te un **hana**-o ur-**seke** o Shir, o baksuru unze wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de,

§ **Bor-uş taan:18 5:18** Hyen komo: Ruka 16:17.
taan:21 5:21 Hyen komo: Rwuu 20:13; Kara 5:17.

* **Bor-uş**

24 Wo_hwo_bē_yar-m ru o-**hana** á. Ur-takan neke be-de un or ru no hongse un wu ne. Ka da-de o haan o he'edbe yar-m ru be-de Shir."

25 Yešo zeeru komo, "Urege wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de har wu ro wo un ma-to m-heet be-de un m-piish ut-ma, nom hor-m-hor o hongse un wu ne. Nom bo o he m-nom à no ess ut-ma un wu ne cin ba no un wo be-de un m-piish ut-ma. Unya kaane á, wua mossu wo un wan-piish ut-ma ne. Komo ko-ya-m-piish ut-ma wua mossu wo un yan-tom-ye un wu ne ye ke wo.

26 Nip-o me wo m-rure, urege wu nomog kaane, rii-yo a rwuntutu wo kane, se o topk kap bo un rii-yo a wo m-dore à."

Yešo yooste unze a nom o-ás á

27 Ka da-de Yešo zeeru, "No hogussute ka **karamsa**-o, 'Taase o hoob ne'a-wu un net á.'†

28 Amba me no m-rure, taase ma net gut ne'a-wu ro ne'a un wu á komo wu cun m-rewe un wu ne n-me un hur-de un wu. Urege net nomog káane, wu nomog o-ás o ka un wu ne n-me un hur-de un wu.

29 Urege yish un du ro wo m-rwo **ur-ba'as**, hus de o jore. A jiish wo o taage yish-ur gaan be-de un dok-to un wur-o ru otte a jorbe wur-o ru ur-bir n-me den-o o-ra à.‡

30 Komo ka ro, urege kom-o ru o-gaan ro wo m-rwo **ur-ba'as**, kups o o jore. A nom ur-bon wo hokse jore un yo ken rii-yo un hoog-m ru o

† **Bor-üş taan:27 5:27** Hyen komo: Rwu 20:14; Kara 5:18.

‡ **Bor-üş taan:29 5:29** Hyen komo: Mati 18:9; Mark 9:47.

gwu'ursute Shir ur-hur, otte a jorbe wur-o ru ur-bir n-me un den-o o-ra à."§

Yeso yooste unze a caas ut-ge á

(Mati 19:9; Mark 10:11-12; Ruka 16:18)

³¹ Yeso zeeru komo, "Wu ken wu zeege yo ka unze 'Urege wu ken net-wu ho'oste ne'a un wu, se wu ya'astu wu takurda-o un caas ut-ge.'*

³² Amba me no m-rure, net a hoks ho'os un ne'a un wu urege ka ne'a-wu rewete un wu ken campo wu ne. Taase net ho'os ne'a un wu remen yo ken rii-yo un hon. Urege wu ho'oste ne'a un wu remen yo ken rii-yo un hon, wu rwo'og wu o ka nom o-ás urege ka ne'a-wu gaag wu ken campo wu. Komo urege campo gaag ne'a-wu campo un wu ho'ose à, Shir dek o ka ka net-wu nomog o-ás."†

Yeso yooste a jar a tond á

³³ Yeso haaru co m-zee, "No hogussute o ken **karamsa**-o, o ya-n-ga-ye na gokse à us-hak deen se arge à. O zeege, 'Taase no taage m-shoos un rii-yo no surte nu à. Yo depe à shoos rii-yo o zee wo a nome Yawe à.'‡

³⁴ Amba rii-yo me no m-rure à yo ro, taase no tond á por por. Taase no tond un jin-de un Ton-o shir á, remen káne Shir ro un gwomo-to un wu. §

§ **Bor-uş taan:30 5:30** Hyen komo: Mati 18:8; Mark 9:43.

* **Bor-uş taan:31 5:31** Hyen komo: Kara 24:1; Mati 19:7; Mark 10:4. † **Bor-uş taan:32 5:32** Hyen komo: Mati 19:9; Mark 10:11-12; Ruka 16:18; 1Kor 7:10-11. ‡ **Bor-uş taan:33 5:33** Hyen komo: Rewi 19:12; Oog 30:2; Kara 23:21. § **Bor-uş taan:34 5:34** Hyen komo: Yaku 5:12; Isha 66:1; Mati 23:22.

³⁵ Taase komo no tond o-dak, remen o ro un kuş-o un na-se un wu. Taase komo no tond un jin-de o-Urusharima, remen o-Urusharima bo-o caari-o o un ko-Gwomo Shir.*

³⁶ Taase komo o tond un hi un du á, remen woá hoks m-muut un ko can-o o-gaan yo wakte o-pus yo ko o-rim yo á.

³⁷ Urege o conog m-zee 'Ee' zee 'Ee,' urege 'Ay' o, zee 'Ay.' Rii-yo pase kaane à, yo-yo yo. Yo rwuüne un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** à."

Ur-yish ur-yish ne
(Ruka 6:29-30)

³⁸ Ka da-de Yeşo zeeru, "No hogussute de ka **karamsa**-o, 'Urege net hogussute wu ken wu m-hoog ur-yish ko o-yin, se a nome wu m-hoog un yish-de un wu ko un yin-yo un wu.'†

³⁹ Amba me no m-rure, taase o muute wu ken wu o-yo yo bo wu nomo wo à. M-sha urege wu ken wu hutu wo o-raag, ur-geeg de ur-re, wo muse á wakse wu o kuse à wu buşe.

⁴⁰ Á nom wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de. Wu zeeru ko-yan-m-piish ut-ma wu rumse wu matuku un du, urege ka net-wu nomog kaane, ya'as wu myet un cop-o ru ne.

⁴¹ Urege wu ken ko-karma-wu rwo'og wo ur-hew mer-ur gaan, ut-saw ne neke o dek to har mer-ut yoor.

⁴² Wu konu wo gwu à, gu wu. Wu haane komo hoob-o un moog be un du à, wo wen wu á."

* **Bor-üş taan:35 5:35** Hyen komo: Isha 66:1; Bong 48:2.

† **Bor-üş taan:38 5:38** Hyen komo: Rwuü 21:24; Rewi 24:20; Kara 19:21.

Con yan-yage-ut ru
(Ruka 6:27-28,32-36)

⁴³ Yešo haaru co m-zee, “No hogussute o-
karamsa unze, ‘Con net-wu conu wo à,’[‡] o yage
 wu yagu wo à.

⁴⁴ Amba me no m-rure, con no yan-yage-ut no!§
 Ye ro no un reese ur-koob à, no kon Shir ‘ye ye o-
 kwum!

⁴⁵ Nom-mo un kaane, a hante no waktute
 yakar-ye un Tato no wu n-Ton shir. Wu ro m-
 rwo ho-de rwuun m-cecas ne n-te un ye ro kashi
 un hun-ne un ye ro rii-ye o-saa ne à. Komo wu
 tomon kem n-te un ye ro kashi un hun-ne à, un
 ye ro rii-ye o-saa ne à.

⁴⁶ Urege ye conu no à, ye no m-con cot, noa kum
 ur-'yons o ka á. Ko **yan-goks un tar**, un yan-men-
 ut jaas-to ne, ye ro m-con un ye cone ye à.

⁴⁷ Urege nay-ne no cot no m-gas, ¿ya no nome o
 ka yo no jiishte ye ken ye? Ay, ko ye ro **Yahuda**-ne
 á, ye ro m-con un nay-ne ye un ye.

⁴⁸ Remen kaane se no ma'as ba un be-de ut-reeb
 bo Tato no wu n-Ton shir ro ba un be-de ut-reeb
 à.”*

Bor-üş cind

Yešo yooste bo a he 'ya m-yar à

¹ Yešo haaru co un yoose un yan-neke-mo un
 wu. Wu zeeru, “Da-o no nome rii-yo ur-bon taase

‡ **Bor-üş taan:43 5:43** Hyen komo: Rewi 19:18. § **Bor-üş
 taan:44 5:44** Mo ken gen-mo un do; *Ru no ye pyape no à, no kone
 ye Shir 'ye ye o-kwum. Komo no nome ye yage no à, rii-yo ur-bon.*

Hongse Ruka 6:27-28. * **Bor-üş taan:48 5:48** Hyen komo: Rewi
 19:2; Kara 18:13.

no₁ nom₂ un₃ yish-ye₄ un₅ hun-ne₆ remen₇ ye₈ bumut₉
no₁. Urege₂ no₃ nomog₄ rii-yo₅ ur-bon₆ remen₇ hun-ne₈
bumut₉ no₁, noa₂ kum₃ ur-'yons₄ be-ur₅ Tato₆ no₇ wu₈ ro₉
n-Ton₁₀ shir₁₁ á.*

² “Remen₁ kaane₂ da-o₃ wo₄ 'ye₅ m-yar₆, o₇ guut₈ koob-
ne₉, taase₁₀ o₁₁ rure₁₂ hun-ne₁₃ bo₁₄ o₁₅ he₁₆ yo₁₇ m-nom₁₈ á.
Urege₁₉ no₂₀ m-nom₂₁ un₂₂ kaane₂₃, no₂₄ waragte₂₅ untun₂₆ ya-
o-shepe₂₇, ye₂₈ ro₂₉ m-nom₃₀ un₃₁ kaane₃₂ un₃₃ kuke-to₃₄ un₃₅
yoos₃₆ un₃₇ Ma-to₃₈ Shir₃₉, komo₄₀ us-cow₄₁ ne₄₂ remen₄₃ hun-
ne₄₄ bumut₄₅ ye₄₆. Nip-o₄₇ me₄₈ no₄₉ m-rure₅₀, ye₅₁ kumuste₅₂
'yons-de₅₃ un₅₄ ye₅₅ be-de₅₆ un₅₇ hun-ne₅₈.

³ Amba₁ urege₂ woa₃ gu₄ ko-koob₅, wo₆ yage₇ ko₈ wan-
yen-du₉ wu₁₀ nep₁₁ rii-yo₁₂ wo₁₃ m-nom₁₄ á.

⁴ Remen₁ kaane₂, 'ya₃ m-yar₄ wukusse₅. Ka₆ da-de₇,
Tato₈ na₉ wu₁₀ ro₁₁ m-hyan₁₂ rii-yo₁₃ wo₁₄ m-nom₁₅ wukusse₁₆
à, wua₁₇ top₁₈ wo₁₉.”

*Yeso₁ yooste₂ bo₃ a₄ he₅ kon₆ un₇ Shir₈ à
(Ruka₉ 11:2-4)*

⁵ Yeso₁ zeeru₂, “Komo₃ urege₄ no₅ ut-ma₆ un₇ Shir₈ ne₉,
no₁₀ nom₁₁ bo₁₂ ya-o-shepe₁₃ ro₁₄ m-nom₁₅ á. Ye₁₆ ro₁₇ m-con₁₈
ye₁₉ ine₂₀ eso₂₁ n-me₂₂ un₂₃ kuke-to₂₄ un₂₅ yoos₂₆ un₂₇ Ma-to₂₈ Shir₂₉
ye₃₀ konot₃₁, komo₃₂ ut-bakse₃₃ ne₃₄ be-de₃₅ hun-ne₃₆ ro₃₇ m-
go'one₃₈ à remen₃₉ hun-ne₄₀ hyenet₄₁ ye₄₂. Nip-o₄₃ me₄₄ no₄₅
m-rure₄₆, ye₄₇ kumuste₄₈ o₄₉ ka₅₀ kom-de₅₁ un₅₂ 'yons-de₅₃ un₅₄
ye₅₅.†

⁶ Amba₁ da-o₂ o₃ he₄ m-kon₅ un₆ Shir₇ rii₈ à, cow₉ o-
kuke₁₀, o₁₁ tige₁₂ ish₁₃. O₁₄ kon₁₅ Shir₁₆ Tato₁₇ na₁₈ wu₁₉ a₂₀ m-hyan₂₁
á, komo₂₂ Tato₂₃ na₂₄ wu₂₅ ro₂₆ m-hyan₂₇ un₂₈ rii-yo₂₉ a₃₀ nome₃₁
wukusse₃₂ ba₃₃ hun-ne₃₄ un₃₅ hyan₃₆ wu₃₇ á, wua₃₈ top₃₉ wo₄₀.”

* **Bor-uş cind:1 6:1** Hyen komo: Mati 23:5. † **Bor-uş cind:5 6:5**
Hyen komo: Ruka 18:10-14.

⁷ Yeşo zeeru, “Urege no un kon un Shir rii, taase no ma’as m-bim ba m-nap un rii-yo no m-rwor á. Ye nape Shir á, ye ro m-kon kaane remen ye ro uş-barag shir-ye un ye conog m-hoge un gon ka kon-se. Ye ro m-hyan yea kum rii-yo ye ro uş-kon à, remen ye cepk ut-ma deen da-o uş-kon.

⁸ Taase no kon untun ye da-o no uş-kon á, remen Shir Tato na nepste rii-yo no o-hoob à, cin ba no un kon wu.”

⁹ Yeşo zeeru, “Kaane no he m-kon:
“Tato na wu ro n-Ton à,
A sekemse jin un du.

¹⁰ Gwomo-ut ru haan,
A nom rii-yo o cone à hono o-dak,
Bo a m-nom n-Ton à.

¹¹ Ya te caane rii-yo m-re yo un ka ho-de.

¹² O soksu te **ba’as**-ut te,
bo te m-sokse un ye ro te m-nome ut-**ba’as** à.

¹³ Taase o heet te n-me ut-meger á,
Amba gu te be-de o-yo yo.’‡

¹⁴ “Urege no soksote or no ne **ur-ba’as** to ye nomu no **ur-ba’as** à, Tato no wu n-Ton shir ma káane wu he no m-sokse.

¹⁵ Amba urege no sokse hun-ne **ur-ba’as** á, kaane Tato no wua sokse no to ma no **ba’as-to** á.Ş”

*Yeso yooste bo
a he nom o-swoot à*

¹⁶ Yeşo zeeru, “Da-o no **o-swoot** à, no naas o-co bo ya-o-shepe ro m-naas un co-se un ye á. Ye ro

‡ **Bor-uş cind:13 6:13** Mo ken gen-mo un do: *Remen ut-gwomo to ma ru to, ur-beeb ne, o-mok ne ba m-ta. Amin.* § **Bor-uş cind:15 6:14-15** Hyen komo: Mark 11:25.

m-naas un co-se un ye remen ye kututé hun-ne, ye ro o-**swoot**. Nip-o me no m-rure, ye kumuste o ka kom-de un 'yons-de un ye.

¹⁷ Amba da-o wo ro o-**swoot**, sapt co-o ru, o taam m-now ur-hi, bo o wete m-nom à.

¹⁸ Taase hun-ne nep wo o-**swoot**. Nom bo Tato na wu ro n-Ton à, wu a m-hyan á, wu wu cot nape. Wu hyeneste yo wo m-nom à ba hun-ne un nap. Komo wua topo wo.”

O-kwum n-Ton shir
(Ruka 12:33-34)

¹⁹ Yeso zeeru komo, “Taase no karakse hi un no o-kwum un hono o-dak á. Be-de yege-ren m-shebe ne he o m-naas à kàne n-dak. Be-de komo hyow-ne he m-cow ye hiw yo no esse à.*

²⁰ Se de no karakse hi un no o-kwum n-Ton shir, rii-yo ro kashi be-de Shir à. Be-de ren m-shebe ne a hoks o m-naas á, komo hyow-ne a hoks m-cow ye hiwit ur-hyow á.

²¹ Nom kaane remen be-de kwum-o ru ro à, kàne hur-ur du ro.”

Pitirra-de o-wur
(Ruka 11:34-36)

²² Yeso zeeru, “Yish-ye ro ur-pitirra de o-wur, urege yish ru ro kerker, kap un wur-o ru oa shi m-cecar ne.

²³ Amba urege yish ru ro kerker á, wo hyen ur-bon ne á. Ya ro untun wu ro n-me o-comb à. Urege cecar-mo depe o nom à mo ro kon á, ashi n-me o-comb o ka o ro.”

* **Bor-us cind:19 6:19** Hyen komo: Yaku 5:2-3.

24 Yeşo zeeru, “Yatt ko-guŵ-wu he m-hoks un nome un hun-ne_yoor m-guŵ da-o gaan á, ko_wu cun wan-gaan wu yage wan-gaan, ko_wu es un wan-gaan wu yo'og wan-gaan, kaane_o komo yatt bo_no he m-nom no_cunut Shir un hwor ne_á.”

Sher be-de un Shir
(Ruka 16:13; 12:22-31)

25 Ka da-de Yeşo zeeru, “Remen kaane_me no m-rure, taase no_ryegen bo_no he nekette_m-hoog à, untun rii-yo no he m-re, ko_yo no he m-swo_à, ko_komo bo_no he m-nom no_kumut rii-yo m-cop un wur-ut no_á. ¿Hoog-m mo_arag rii-yo m-re_á? ¿Komo wur-o_jiish saw-to_no he m-cop á?”

26 Yeşo zeeru, “Gwot no_de yege-no. Ye_ur-go á, ye_ro ne_m-ce á, ye_m-kamas ur-byo á. Kap un kaane_ne Tato na wu n-Ton wu ro_ye m-reegte. ¿Shir wu_jiish no_m-con deen arge bo_wu cone_ye á? Remen kaane_Shir a 'ye no_rii-yo m-re_yo no cone_à.

27 ¿Wan wu_ne_be un no_regen-o_un wu he hoks m-gu ho-to_un mar-mo_un wu woosune?”

28 Yeşo haaru co m-zee, “No_ryegen un saw-to no he m-cop á. Gwot no_mok-to_o-kot bo_to_ro_m-bo'ose_à, to_ro_m-senge ko_m-ce ut-gund á.

29 Amba kap un kaane_ne, me_no_m-rure ko_ko-Gwomo **Suremanu** myet un gwomo-to_un wu ne, wu nom geger-to_woo'e untun ko_o-gaan be-de un to_á.†

30 ¿Urege har Shir ro_m-nome_un gwo-se o-kot ut-geger to_ro_kane_caane, m-buk a tuks to_à, yagunte_no? No_m-sher be-de un wu_deen á!

† **Bor-uş cind:29 6:29** Hyen komo: 1Gwm 10:4-7; 2Nom 9:3-6.

³¹ “Remen kaane taase no ryegen no zee, ‘¿Ya ne te he m-re? ¿Kō ya te he m-swo?’ Kō komo, ‘¿Ya te he m-cop?’

³² Taase no warag untun ye nape Shir á. Ye ro un hoob-o un se ka rem-se. Tato no wu n-Ton wu nepste no un hoob-o un ka rem-se kap.

³³ Amba rii-yo jiishe à ur-takan yo ka, hoob no gwomo-to un wu, komo no she'et kashi ur-she'et de un wu bo wu cone à. Ka da-de, wua 'ye no ka rem-se kap.

³⁴ “Remen un kaane, taase no ryegen remen m-buk. Remen ho-de un buk-de roon un gon con-mo un de ne. Regen-o un caane bo'ossutu no remen caane.”

Bor-üş ta'yoor

No piishe hun-ne ut-ma á

(Ruka 6:37-38,41-42)

¹ “No piishe hun-ne ut-ma á, taase a piishi no.

² No nak bo no piishe hun-ne à, kaane Shir he no m-piishe. Urege no me'esute hun-ne ur-bon ne, Shir a me'esu no ur-bon ne. Amba no me'ese hun-ne ba ur-bon kaane Shir he no me'ese ba ur-bon.*

³ “¿Ya o rotte gwot un ya o-gwo yo ro n-me un yish-ur or ru à, amba wo hyan cik-o ro un de ma ru yish-de?

⁴ ¿Kō komo re ne o he m-nom o zeet or ru, ‘Yage um hussutu wo ya gwo-yo ro n-me un yish un du à,’ wo kaane o-cik ne un de ma ru yish-de?

* **Bor-üş ta'yoor:2 7:2** Hyen komo: Mark 4:24.

⁵ Wo ko-ya-o-shepe! Hussusse cik-o ro n-me un yish ru à, remen o hyenet cas bo o he m-husse un or ru ya o-gwo yo ro n-me un yish-de un wu à.”

⁶ Yeso zeeru, “No ya'as yege-wo rem-se Shir se ba m-kukop á. Urege no nomog kaane, yea waktune ye hogussu no m-hoog. No jorbe yege-arede saw-to un hwor á! Yea yawag ka saw-to us-na se un ye.”

*Kon no us-kon, no hoob, no ko'ot ish
(Ruka 11:9-13)*

⁷ Yeso zeeru, “Sengu no kon-se Shir rii-yo no cone à, wua 'ye no. Sengu no hoob-o rii-yo no cone à, Shir a 'ye no. Sengu no ko'ot un ish, Shir a tikshi no.

⁸ Remen kap wu kone à, wua kum be-de Shir. Myet wu hobe be-de Shir à, wua kum. Komo kap wu ko'ote ish à, Shir a tiks wu.

⁹ “¿Ko, wu ken wu ro kon be-ur no tat-ne, wu he urege wà un wu konog wu rii-yo m-re, wua ya'as wu ur-ta'ar?

¹⁰ ¿Ko wan-gaan be-ur no tat-ne urege wà un wu konog wu o-jan, wua ya'as wu o-hwo?

¹¹ Nomog no yege-yo-ye no nak bo no he m-'ya un yakar no rem-us so-se à. Yagunte Tato no wu n-Ton shir, ai wua 'ye yan-kon-se un wu rem-us so-se!”

¹² Yeso zeeru, “Myet bo no cone hun-ne nomo no à, se no nomotu ye kaane, remen o ka o ro **karamsa-o Mosa** un yoos-de un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ne n-ga.”†

† **Bor-us ta'yoor:12 7:12** Hyen komo: Ruka 6:31.

O-ish rek-o un ish-o caari-ne
(Ruka 13:24)

¹³ Yeso zeeru, “Cow no un gwomo-to Shir un ish-o rek-o. Remen cow-yo ro m-ha be-de m-mar à un ka ish-o ne ro m-hoob ne. Komo ya-m-dore un ka cow-yo ro deen.

¹⁴ Amba ish-o ro m-ha be-de un hoog à, rek-o o. Cow-yo un o komo ro m-'ya ur-koob de m-dore. Yan-dore-mo un yo komo ye ro deen á.”

A m-nap o-'yo un gon mat-de un yo
(Ruka 6:43-44)

¹⁵ Yeso zeeru, “Nom no ja be-de un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ye ut-bo. Ye ro m-haan be un no un sha-mo un yege-ca ye ro m-naas á. Amba un hur-de un ye, ya ye ro untun yege-dur, ye ro un hoge un mer deen à.

¹⁶ A m-kum un yakar-ye m-rum un 'yo-yo o-yokor á, ko ne ut-heyen un 'yo-yo gog á. Kaane komo ro be-de un hun-ne, un gon she'et-de un ye, de ye ro ur-she'et à, no he ye m-nap.

¹⁷ Kaane komo ko yo ke kashi-o 'yo-yo yoa met yakar-ye ur-bon, 'yo-yo un ba ur-bon komo yo met yakar-ye ba ur-bon.

¹⁸ Bo 'yo-yo ur-bon yoa hoks m-mat un yakar-ye ba ur-bon á, kaane komo 'yo-yo ba ur-bon yoa hoks m-mat un yakar-ye ur-bon á.

¹⁹ Kap 'yo-yo yage mat un yakar-ye ur-bon à, hun-ne a saag yo a jorbe o-ra.‡

‡ **Bor-us ta'yoor:19 7:19** Hyen komo: Mati 3:10; Ruka 3:9.

²⁰ Remen kaane no hette m-nap un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ye ut-bo un bu-yo rem-se ye m-nom à."§

Me wet no m-nap á
(Ruka 13:25-27)

²¹ Yeşo zeeru, "Ba myet-o un hun-ne ye ro me m-zee 'Gos-wu, Gos-wu à,' ye he m-cow un den-o un Gwomo-to o-Shir* á. Se de ye nome rii-yo Tato re wu n-Ton shir cone à.

²² Un ho-de piish ut-ma, hun-ne deen yea zee me, 'Gos-wu! Gos-wu! Te rworog Ma-to Shir un jin un du! Te ruut **ya-ut-kot** un jin un du! Komo, te nom rem-se ut-hyat un jin un du.'

²³ Ka da-de man zee ye, 'Me wet no m-nap á. Ine no be un de, no yan-men-ut jaas-to.† "

Hun-ne nen yoor ya-ut-ma to ut-kur
(Ruka 6:47-49)

²⁴ Yeşo zeeru, "Remen kaane, wu hoge ka ma-ut re to à, wu nom komo bo um zee à, wua warag untun ko-ya-uş-weer wu ma'e hur-o un wu n-te o-ta'ar à.

²⁵ Bo kem caari hyeete à, mar-ut shiiru m-ho. Yo-m indundurú mo tamuru ká hur-o. Amba ká hur-o he á, remen ká net-wu maag o n-ton o-ta'ar.

²⁶ Myet bo un wu hoge ma-ut re à, komo wu yage m-nom bo um zee à. Ya wu ro untun wu ken ko-raag-wu, wu ma'e hur-o un wu n-te m-hyereg à.

§ **Bor-uş ta'yoor:20 7:20** Hyen komo: Mati 12:33. * **Bor-uş ta'yoor:21 7:21** ut-Girik: Gwomo-to n-Ton. † **Bor-uş ta'yoor:23 7:23** Hyen komo: Bong 6:8.

²⁷ Bo kem caari hyeete à, mar-ut shiiru m-ho, yo-m indundurū mo tamurū ká hur-o. Komo kap mo un ká hur-o heeru, he-de un diniyo komo!"

Gwomo-ut Yeso

²⁸ Bo Yeso komte rwor un ka rem-se à, morog-de un hun-ne ye hoge wu à, ye bopuru o-nu un cow-yo wu yoosutu ye à un rem-se wu yoose ye ne à.

²⁹ Ye un zee kaane, remen Yeso yoosu ye bo yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ro m-yoos á. Wu yoosutu ye untun net-wu kumne ut-gwomo be-de Shir à.‡

Bor-us eer

Yeso taasute net ut-cim (Mark 1:40-45; 5:12-16)

¹ Bo Yeso kyergunte n-ton ur-haag à, hun-ne deen doruru wu.

² Wu ken ko-**cim**-wu, haaru be-de un wu, wu kwukturu un co-o un wu. Wu zeeru, "Gos-wu, urege o conog, woá hoks me m-taase un gom re."

³ Yeso tabburu kom-o un wu, wu ci'uru ká net-wu. Komo Yeso zeeru, "Um conog, gom ru te." Ba un rem káne, **cim**-to un wu ta'e.

⁴ Ka da-de Yeso zeeru wu, "Wo jar o rure net bo nome á. Amba neke, o kute wan-**Cow un konse Shir**, wur-o ru taag. Komo o **seke ur-seke** bo **karamsa**-o **Mosa** zee à. Nom kaane remen o kututé hun-ne unze **cim**-ut ru taag."*

‡ **Bor-us ta'yoor:29 7:28-29** Hyen komo: Mark 1:22; Ruka 4:32.

* **Bor-us eer:4 8:4** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

*Yeso taaste gom-o un wà-wu
un wu ken ko-karma-wu ko-Roma
(Ruka 7:1-10; Yoha 4:43-54)*

⁵ Bo Yeso cuwte un bo-o o-Kapanahum à, wu ken caari-wu un ko-karma-wu un **Roma**-ne, wu haanuru be-de un Yeso. Wu konuru wu, wu zee,

⁶ “Gos-wu, me un ko-ya-m-guw ne wan-campo wu piishe á. Wu ro o-hur domb, wu ro m-hoks m-nukte á, wu ro m-swo ur-koob deen.”

⁷ Yeso zeeru wu, “Man habe, um taasuté wu gom-o un wu.”

⁸ Ko-caari-wu un ko-karma-wu un **Roma**-ne shasuru Yeso, “Gos-wu, me bo'os o habe un hur-o re á, amba nom ut-ma temb, gom-o un wan-guw-m re a te.

⁹ Remen me un ce re un kus-o un gwomo-to un ye ken ye um ro, komo me un karma-ne un kus-o re. Me m-zee un wan-gaan, ‘Neke, o nom kàane,’ wu neke. Wu ken komo me m-zee, ‘Haan,’ wu argu m-haan. Um zee ko-guw re, ‘Nom yo ká kàane,’ wu nomuru.”

¹⁰ Bo Yeso hogute kaane à, wu bopuru o-nu. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, “Nip-o me no m-rure, ko n-me un dak-o o-**Isra** me tak m-kum wa-m-sheer m-'wons ne untun wu ka á.

¹¹ Me no m-rure hun-ne deen ye ro **Yahuda**-ne á yea haan so ur-horan, ur-horim ne rwuun-mo un to ken dak-to. Ye she'ette ye reet o-biki be-ur gaan un **Ibrahi** ne un **Ishaku** ne un **Yakubu** ne un **Gwomo-to Shir**.†‡

† **Bor-us eer:11 8:11** Gwomo-to n-Ton o-shir. ‡ **Bor-us eer:11 8:11** Hyen komo: Ruka 13:29.

¹² Amba Shir a jorbu no n-me o-comb no ye depete no wakte hun-ne ye un wu à, amba no yage. Kane no he uş-kan un haw-se un yin-ne.”§

¹³ Ka da-de Yeso zeeru ka caari-wu un ko-karma-wu un **Roma**-ne wu, “Neke jo o-hur, gom-o un ko-guw ru a te bo o shere à.” Ba un rem, wur-o un ko-yan-guw-mo un wu taaru.

Yeso taasute moon Bitrus ne gom

(Mark 1:29-31; Ruka 4:38-39)

¹⁴ Bo Yeso cuwte un hur-o Bitrus à, wu 'wosuru ko-moon Bitrus ne'a wu ro domb, wur-o dengute wu o-ra.

¹⁵ Yeso ci'uru kom-o un wu, ká gom-o dossuru. Wu inuru wu nomoru ye rii-yo m-re.

Yeso taaste gom-se un hun-ne deen

(Mark 1:32-34; Ruka 4:40-41)

¹⁶ Bo rim-m nomte à, hun-ne hanturu Yeso ye **ya-ut-kot** da'e ut-hi à deen. Wu ruuturu **ya-ut-kot** un rwor ut-ma temb. Wu taasuru komo ya-uş-gom gom-se un ye kap.

¹⁷ Yeso un nom to ká káane remen a shoosté rwor-m **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** unze, “Wu dek swo ur-koob un na, wu taaste gom-uş na.”*

Ya-m-zee yea dore Yeso

(Ruka 9:57-62)

¹⁸ Bo Yeso hyente caari-de un buug-de un hun-ne keste wu gew à, wu zeeru yan-neke-mo un wu, “A pes no de ká jit-de o-mar de reeno.”

§ **Bor-uş eer:12 8:12** Hyen komo: Mati 22:13; 25:30; Ruka 13:28.

* **Bor-uş eer:17 8:17** Hyen komo: Isha 53:4.

19 Ka da-de wu ken **wan-Yoos-de o-karamsa** haanuru. Wu zeeru Yeso, “Wan-yoos, man doru wo myet ko ke so o ha'e.”

20 Yeso zeeru wu, “Ege-ruug ro un wu-to un ye ne, yege-no komo un be-to un rew-mo un ye ne. Amba me **Wà-wu un net**[†] mett be-de m-rew á.”

21 Wu ken wu n-me un yan-neke-mo un wu zeeru wu, “Gos-wu, yage um he um jukt tato re to kon da-o wu mere. Ka da-de um haanuru, um doruru wo.”

22 Amba Yeso zeeru wu, “Dond me, o yage margan-ne ye o-kukt, ye jukt or un ye un margan-ne.”

Yeso kangsute yo-mo un kem

(Mark 4:35-41; Ruka 8:22-25)

23 Ka da-de Yeso cowuru hat-o m-ho, yan-neke-mo un wu doruru wu.

24 Ka da-de yo-mo m-'wons indundururu o-mar har ho-m ro m-daan mo ro m-cow n-me o-hat, amba Yeso ro káne, wu ro m-rew.

25 Yan-neke-mo un wu haaru, ye 'yonsuru wu. Ye zee, “Gos-wu, gu te, ho-m a re te!”

26 Yeso zeeru ye, “¿Remen yan no hogute o-gyer kaane? Nott m-she be un de deen á.” Ka da-de wu inuru, wu tepruru ká yo-mo un ká sa-mo ne, kap o un ká be-de resuru ceen.

27 Ká hun-ne bopuru o-nu, ye zeeru hi un de un ye, “¿Yan gon net-wu ne wu ka, wu ro har m-sa m-yo ne mo ro wu m-nome o-dorotte?”

[†] **Bor-uş eer:20 8:20** “Wà-wu un net,” con-de de Yeso ro hi un de un wu à.

Yeso dossute hun-ne ya-ut-kot
(Mark 5:1-20; Ruka 8:26-39)

²⁸ Yeso un yan-neke-mo un wu ne, wooru un de ka jit-de o-mar o o-Gariri de. Ha-mo un dak-o o-Gadarenes. Ka da-de hun-ne yoor-ye **ya-ut-kot** ro m-rangse à rwuunuru n-me us-saag, ye kawnuru Yeso ne. Ye waktussute rii-ye o-gyer ba m-sok har ma yatt-wu ro m-dore un ka cow-yo á.

²⁹ Ye kangsuru Yeso, “**Wà-wu Shir**, ¿ya o cone un te ne **ya-ut-kot**? ¿Ko wo un haan o ye'et te ur-koob cin ba da-o un woon o Shir esse à?”

³⁰ Un co-o un ye hiin, de ken caari-de un kur-de un yege-arede ro kon, ye ro ut-re.

³¹ Ka **ya-ut-kot** ye konuru Yeso, ye zee, “Wo ruutu te be-de un ka hun-ne yoor-ye, o yage te cuwu un ka kur-de un arede de.”

³² Yeso zeeru ka **ya-ut-kot** ye, “To, neke no.” Ye ruuru be-de un ka hun-ne yoor-ye, ye cowuru n-me un yege-arede. Un gyept-o un yish, kur-de un arede nupuru us-rek ye yirugburu, ye heburu n-me o-mar. Ho-m reeru ye.

³³ Bo yan-gut-de un arede hyente kaane à, ye somuru cow-mo o-bo be-de den-to un ye ro à. Ye rururu hun-ne rii-yo kore à. Komo ye rururu hun-ne yo kore un ka hun-ne yoor-ye ne à, ye ro un **ya-ut-kot** ne à.

³⁴ Myet-mo un hun-ne ye o-bo rwuunuru hyan-o Yeso. Bo ye hyente wu à, ye konuru wu, wu ru un dak-o un ye.

Bor-uş jero

Yeso taaste gom-o ko-ryam
(Mark 2:1-12; Ruka 5:17-26)

¹ Yeso cowuru hat-o m-ho, un yan-neke-mo un wu ne. Ye pasuru Mar-o o-Gariri, ye cowuru o-Kapanahum bo-o un wu.

² Ye ken hun-ne ye hanturu Yeso ko-ryam. Wu ro domb o-karanga, wu ro m-hoks un nukt un wur-o un wu á. Yeso napuru ká hun-ne ye shereste unze Yeso a hoks taase un wu ká gom-o. Yeso zeeru ká ko-ryam-wu, “Wan-yen de, wo jar o-regen á, a sokste **ba'as**-ut ru!”

³ Bo ye ken **yan-Yoos-de o-karamsa** ye hoge káane à, ye zeeru or un ye ne, “Ka net-wu ro ut-ma sa o zee wu ro Shir.”

⁴ Amba Yeso nepste barag-se ro un hur-de un ye à. Wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte un barag-us yo-se un hur-ut no káane?”

⁵ ¿Ya jiishe kupse, um zee, ‘Um sokste **ba'as**-ut ru,’ ko a zee, ‘Ine o hewwe ur-hew?’

⁶ Man kutu no unze, me **Wà-wu un net** ro ut-gwomo ne to un soks ut-**ba'as** un hono o-dak.” Ka da-de, Yeso zeeru ko-ryam, “Ine eso, o mos karanga-o ru, o ji o-hur.”

⁷ Ká net-wu inuru pee, komo wu ji'uru un hur-o un wu.

⁸ Bo morog-de un hun-ne hyente kaane à, ye hoguru o-gyer. Ye bomuru Shir, wu ya'e net gon ka gwomo-to à.

Yeso ak Matiyos
(Mark 2:13-17; Ruka 5:27-32)

⁹ Bo Yeso reete co ur-hew à, wu hyanu wu ken ko-**yan-goks un tar** wu. Jin-de un wu Matiyos. Wu ro tara be-de un goks un tar. Yeso zeeru

wu, “Dond me, o warag wan-neke-m re.” Matiyos inuru, wu doruru Yeso.

¹⁰ Bo ho-ur warge so m-rim à, Yeso reeru rii-yo m-re un hur-o Matiyos. Yan-goks un tar un **ya-ur-ba'as** ne deen, ye she'eturu be-ur gaan un Yeso ne un yan-neke-mo un wu ne. Ye reeru be-ur gaan un Yeso ne.

¹¹ Bo **Parisa**-ne hyente káane à, ye zeeru **yan-neke-m Yeso**. “Udepe ko-yan-yoos-ur no re rii-yo m-re un **yan-goks un tar** ne, un **ya-ur-ba'as** ne á.”*

¹² Bo Yeso hogute to ka à, wu zeeru, “Yan-ba-us-gom ro un hoob-o ko-ya-us-baat á, se de ya-us-gom ye ro m-hoob un ko-ya-us-baat.

¹³ Neke no ceker rii-yo Shir cone à, da-o wu zee, ‘Um conog hun-ne hoge ‘won-ur or re un ye ne, ba ye **seke** me ut-gut á.’† ” Yeso zeeru, “Me un haan remen kashi un hun-ne á, amba remen ya-ut-**ba'as** o um haante.”

O-cot be-de un nom o-swoot
(Mark 2:18-22; Ruka 5:33-39)

¹⁴ A káne yan-neke-m **Yohana** Wa-m-Yo'os un **hun-ne m-ho** haanuru be-ur Yeso. Ye zeeru wu “Te un **Parisa**-ne ne ro un nom o-**swoot**, ¿ya rwo'e yan-neke-m ru rotte m-nom o-**swoot** á?”

¹⁵ Yeso shasuru ye, “Nay-ne ye un ko-ya-ut-ge ro o-zak ne da-o ko-ya-ut-ge ro be-ur gaan un ye ne à. Amba ujime hun-ne a dek ko-ya-ut-ge a yagu ye m-zar. U kore kaane ká da-o ye he tuk-mo ut-men ye nom o-**swoot**.”

* **Bor-us jero:11 9:10-11** Hyen komo: Ruka 15:1-2. † **Bor-us jero:13 9:13** Hyen komo: Mati 12:7; Hose 6:6.

¹⁶ Komo Yeso zeeru, “Hun-ne ro m-nom un dap-de un ur-matuku ur-ut un gund-ur pu-de á. Urege ye nomog, gund-ur pu-de a swutme de yiish ur-ut arge-mo n-ga.

¹⁷ “Komo, yatt net-wu ro m-duus ke-m pu-mo n-me un tur-o o-ka o-ut á. Remen ka tur-o o-ka o-ut o a buuge remen 'wons-mo un ka ke-mo, ká ke-mo moa ukse komo tur-o o-ka buugse. Ke-m pu-mo, hun-ne ro mo duus n-me un tur-o o-ka o-pu o un kaane, hun-ne yea taage ko gaan n-me o-tur o-ka ko m-ke á.”

*Wà Jaros un
ne'a-wu hyó-m mo m-du ne à
(Mark 5:21-43; Ruka 8:40-56)*

¹⁸ Yeso ro ye m-rure ut-ma kane, se wu ken un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** haaru be-ur Yeso wu kwukturu un co-o un wu. Wu zeeru, “Wà re wan-ne'a marag m-moka m-moka, amba wo haabe hur-o re, wo ci wu un kom-ut ru, wo a hoks wu m-'yons, wua ine ba un gom.”

¹⁹ Yeso inuru un yan-neke-mo un wu ne, ye doruru tato-o un ka wà-wu.

²⁰ Ye ro m-neke wu ken ne'a wu, ko-yan-gom donduru Yeso n-jim. Wu nomog hak-us op us-yoor hyó-m ro m-du. Wu woonuru un jim-de un wu, wu ci'uru riib-yo un matuku-ur Yeso.

²¹ Wu un nom kaane remen wu zeeg n-me un hur-de un wu, “Urege um ci'ig matuku-de un wu cot gom re a te.”

²² Bo Yeso byandute à, wu hyanu ká net-wu. Wu zeeru, “Wo ryegen á wà re o, Shir taaste gom ru remen o shereg wua taas o.” Gom-o un wu taaru kane.

23 Bo Yeso tuwte hur-o un ka wan-co-wu un **Yahuda**-ne wu à, wu hyanuru ya-m-huru ur-ku un morog-de un hun-ne ne ye ro un dum-to m-mar. Buug-de hun-ne ro o-zaaz.

24 Ka da-de wu zeeru ye, “Ine no kane! Ka wan-ne'a-wu, wu mar á, rew-mo wu rotte,” Amba ka hun-ne ye nemsuru wu nemes-to o-yo'og. Ye sher be-de un wu á, remen ye nepse ka wà-wu mereste.

25 Yan-den-o un ka wà-wu ruuturu ye n-do. Yeso cowuru un kuke-o un ka wà-wu. Yeso shipuru kom-o un ka wan-ne'a-wu, wan-ne'a inuru!

26 Ka hun-ne ye taknuru rwor un ma-to ka wan-ne'a-wu, wu Yeso 'yonse m-mar à, har ka ma-to semuru kap n-me un ka dak-o.

Po-ne yoor kumug o-hyan

27 Bo Yeso peste un co hiin à, po-ne yoor doruru wu us-eeg, “Wà ko-Gwomo **Dawuda** hoge 'won-ur te!”

28 Bo Yeso cuwte un o ken hur-o à ka po-ne ye yoor haaru be-de un wu. Wu zeeru ye, “¿No shereg m-'wons ne man hoks taas un gom no?”

Ye zeeru wu, “Eba, Gos-wu o.”

29 Ka da-o, Yeso ci'uru yish-ye un ye. Wu zee, “Remen sher-m no, man taas gom no.”

30 Yish-ye un ye upsuru. Ka da-o Yeso ka'agu ye m-sok ne wu zee, “No rure net yo nome á.”

31 Amba ye ruuru, ye zeeru m-rwor un ma-to un wu ko kene un ká dak-o.

Yeso taaste gom-o ut-'kato

32 Bo ye zette ru-mo ka à, hun-ne hanturu Yeso wu ken campo-wu. Ko-**ya-ut-kot** weneg wu tep.

³³ Yešo ruuturu ko-**ya-ut-kot**, ka wu ro un hoks m-teper á, ka da-o wu ciruru tep. Morog-de un hun-ne bopuru nu-se un ye. Ye zeeru, “Te wet m-hyan un yo ken rii-yo untun kaane n-me un dak-o **Isra-ne á.**”

³⁴ Amba **Parisa**-ne zeeru, “Un beeb-de un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** wu ro m-ruute un hun-ne **ya-ut-kot.**”[‡]

Yeso hogute 'won-de un hun-ne

³⁵ Bon kane, Yešo doruru myet o ut-bo un ye ro n-me o-kot ne à. Wu ro ur-yoos un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ro un ko'ote un hun-ne **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir. Wu ro komo m-taase un hun-ne us-gom un ko o ke gon gom-o un koob-de un gugaaz-mo o-wur mo ne.[§]

³⁶ Bo wu hyente hun-ne morogsute deen à, wu hoguru 'won-de un ye, remen ye un swo ur-koob. Komo wan-gwu ro kon á, untun yege-ca ye ro ba un ko-ya-ur-gut à.*

³⁷ Ka da-de Yešo zeeru yan-neke-mo un wu, “Hun-ne deen conog ye haan be un de, amba ya-ur-ben ro kon deen á. Ya ye ro untun kat-o caari-o woose m-ce à, amba ya-m-ce ro kon deen á. Ye he m-ce ye jonte o-hur á.

³⁸ Remen kaane, kon no ko-ya-o-kat-wu tomon ya-m-ce ye ceete wu m-ce.”[†]

[‡] **Bor-us jero:34 9:34** Hyen komo: Mati 10:25; 12:24; Mark 3:22; Ruka 11:15. [§] **Bor-us jero:35 9:35** Hyen komo: Mati 4:23; Mark 1:39; Ruka 4:44. * **Bor-us jero:36 9:36** Hyen komo: Oog 27:17; 1Gwm 22:17; 2Nom 18:16; Izik 34:5; Mark 6:34. [†] **Bor-us jero:38 9:38** Hyen komo: Ruka 10:2.

Bor-us op

*Yeso dak yan-neke-mo un wu
(Mark 3:13-19; Ruka 6:12-16)*

¹ Yeso daaguru yan-neke-mo un wu op un yoor [12]. Wu ya'uru ye beeb-de un ruut un **ya-ut-kot** be-de un hun-ne. Komo ye taase hun-ne ko o ke gon gom-o.

² Jin-to un ka yan-Tom-ye to ka op yoor [12]. Ye Yeso aage yan-neke-mo un wu à.

Ur-takan Simon (wu a m-zee Bitrus à),
un heno un wu ne Andarawus.

Yakubu (wà Zebedi),
un hen un wu ne **Yohana**,

³ Pirip,
un Bataromi ne,
Tomas,
un Matiyos (**wan-goks un tar**),

Yakubu (wà Arupayes),
un Taddiyus ne,

⁴ Simon (ko-ya-o-**Kan'ana**),

Komo un Yahudas Iskariyoti ne (wu ya'ase Yeso
un kom-to un yan-yage-to un wu à).

*Yeso tomuru ka op un yoor-ye [12]
(Mark 6:7-13; Ruka 9:1-6)*

⁵ Da-o Yeso tome ka hun-ne op un yoor-ye à [12],
wu ruru ye yo ka, wu zeeru ye, "No jar no he be-
de un hun-ne ye ro **Yahuda**-ne á, komo no jar no
cuw to ken bo-to o-**Samariya** to á.

⁶ Se de no he be-de un hun-ne ye o-**Isra** ye ro
untun ca-ye ege à.

⁷ Ha no₁ ru₁ ru₁ ye₁ ka ma-to₁ unze, 'Da-o ro₁ yow yow, da-o Shir he no₁ m ut-gwomo* à.'

⁸ No₁ taas ya-us-gom gom-se un ye₁. No 'yons ye mare₁ à. No taas **cim**-ne **cim**-to un ye₁. No ruute hun-ne **ya-ut-kot**. Yar-mo₁ no₁ kume, komo yar-mo₁ no₁ he m-'ya.

⁹ "No₁ jar no₁ dek hwor hap-o no₁

¹⁰ ko₁ ba-o ur-hew á. No₁ jar no₁ dek matuku-ut yoor á, ko₁ ut-ka'ante. No₁ dek ko-yo ur-hew á. Remen no₁ he de m-taage un ko₁ rii gaan be-de un ka rem-se à. No₁ yan-senge-m re ye₁. Ka hun-ne ye₁ no₁ gu'e à ye₁ he no₁ m-'ya un yo no₁ o-hoob à."[†]

¹¹ Yeso zeeru, "Ko₁ o ke bo-o, ko₁ o-den o no₁ cove à, hoob no₁ kashi un net-wu he no₁ m-barke un hur-o un wu à. She'et no₁ un hur-o un wu har se da-o no₁ he m-arag à.

¹² No₁ cuwe o-hur, kono no₁ ye gwugwu-mo ur-hur.

¹³ Urege ká den-o shaks no, kono no₁ ye Shir 'ye ye she'et-de m-gwugwu. Amba urege ye shas no á, Shir a 'ye ká den-o gwugwu-mo ur-hur á.

¹⁴ Myet bo-o yagu no₁ m-barke à, ko₁ komo wu yage hoge un ma-ut no₁ à, kukt no₁ ká hu-mo dape un na-us no₁ à, un co-o un ye, no₁ ru un ká hur-o ko₁ ká bo-o.[‡]

¹⁵ Nip-o me no₁ m-rure, da-o Shir he piishe un hun-ne kap ut-ma à, Shir a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne ye o-**Sodom** un ye o-**Gomora** ne

* **Bor-uş op:7 10:7** Gwot-o n-Ton shir. † **Bor-uş op:10 10:10** Hyen komo: 1Kor 9:14; 1Tim 5:18. ‡ **Bor-uş op:14 10:14** Hyen komo: Seng 13:51.

arge_hun-ne_ye_ün ká bo-o.”§*

*Swoog-to_üt-Ma_ün
koob-de_roone_ün co_à*

(Mark 13:9-13; Ruka 12:11-12; 21:12-19)

¹⁶ Yešo haaru_co_ün nome_ün yan-Tom-ye_ün wu_üt-ma. Wu_zee, “Me_no_m-tom be-de_ün yan-men-üt_jaas-to_üntün yege-ca_n-me_yege-dur. Remen_kaane_nom_no_us-weer_üntün yege-hwo, komo_no_nom_yan-ba-üt-naas_üntün yege-gorop.†

¹⁷ Nom_no_ja_ün hun-ne_ne, remen_yea_heet_no_be-de_ün gwomo-ne, komo_ye_nomo_no_us-sorog_ün kuke-to_ün yoos_ün Ma-to_Shir_ün pyo-se_ün ye_ne_se_piish_üt-ma.

¹⁸ Rem_re_komo, yea_heet_no_be-de_ün Gwamna-ne_ün gwomo-ne_ne, komo_no_ko'otu_ye_ma-üt_re. No_rure_Yahuda-ne_ün ye_ro_Yahuda-ne_á.

¹⁹ Da-o_ye_heetu_no, be-de_üt-gwomo_no_jar_no_ryegen_n-te_ün gom-de_no_he_m-cep_á, ko_bo_no_he_m-cep_á. Remen_Shir_a_'ye_no_gom-to_no_he_m-cep_à, ün_ká_da-o.

²⁰ Remen_no_ye_ro_üt-ma_á, Kukt-o_Tato_no_Shir_o_he_üt-ma_be-ür_no. O_he_no_m-rure_ün_yo_wu_cone_no_zee_à.”‡

²¹ Yešo haaru_co_m-zee, “Net-wu_shere_be_ün_de_á_wua_ya'as_heno_ün_wu, wu_shere_be_ün_de_à, yan-yage-to_ün_wu_ho_wu. Tat-ne_a_ya'as_yakar-ye_ün_ye, ye_shere_be_ün_de_à. Yakar_komo_yea

§ **Bor-uş op:15 10:7-15** Hyen komo: Ruka 10:4-12. * **Bor-uş op:15 10:15** Hyen komo: Mati 11:24; Taka 19:24-28. † **Bor-uş op:16 10:16** Hyen komo: Ruka 10:3. ‡ **Bor-uş op:20 10:17-20** Hyen komo: Mark 13:9-11; Ruka 12:11-12; 21:12-15.

ya'as tat-ne un ye ne, ye shere be un de à har ye ru a hoom tat-ne un ye. §

²² Hun-ne ko kene a yagu no remen no yan-neke-m re ye. Amba bo un ye joose har ha-mo ur-kom à Shir a gu ye.*

²³ Urege ye ro no m-'ya ur-koob un o ken bo-o, som no ha-mo un bo-o co. Remen nip-o me no m-rure, rii-yo no komot m-dore un bo-to o-**Isra** war war, me **Wà-wu un net** he muun.”

²⁴ Yeso zeeru, “Yatt wa-m-yoos wu jiishe wan-yoose un wu á, ko komo ko-guw-wu jiishe wan-hur-o un wu á.†

²⁵ Depete wu a m-yoose à, wu warag untun wu ro wu ur-yoos à, komo ko-guw untun wu wu ro m-nome m-guw à. Urege ye ak me ko-Gwomo-wu un **ya-ut-kot‡**, arge kaane ma yea eeg no jin-to arge to ka à. Rwo no o-sakto hun-ne a nomo no bo ye nomo me à. Me ro gos-wu no.” §

*Wu a he m-hoge gyer-o un wu à
(Ruka 12:2-7)*

²⁶ Ka da-de Yeso zeeru, “No hoge gyer-o un ka hun-ne ye á, remen kap rii-yo ro hokkusse m-moka à, hun-ne a neps yo.*

²⁷ Komo rii-yo um ruru no ba hun-ne un hoge á, um conog no rure kowan ka rii-yo ko kene.

§ **Bor-uş op:21 10:21** Hyen komo: Mark 13:12; Ruka 21:16.

* **Bor-uş op:22 10:22** Hyen komo: Mati 24:9; Mark 13:13; Ruka 21:17; Mati 24:13; Mark 13:13. † **Bor-uş op:24 10:24** Hyen komo: Ruka 6:40; Yoha 13:16; 15:20. ‡ **Bor-uş op:25 10:25** ut-Girik:

Beruzabur. § **Bor-uş op:25 10:25** Hyen komo: Mati 9:34; 12:24; Mark 3:22; Ruka 11:15. *

Bor-uş op:26 10:26 Hyen komo: Mark 4:22; Ruka 8:17.

28 “No hoge gyer-o ûn hun-ne á. Yea hoks ho ûn wur-o no, amba yea hoks ho ûn hoog-m no á. Se de no hoge gyer-o Shir remen wu he m-hoks m-ho o-wur kap m-hoog ne wu jorbe ûn den-o o-ra.

29 Noa hoks m-o ûn cokro yoor nera o-gaan. Yatt ko o-gaan yo he m-mar ba ûn nap-o ûn Tato no n-Ton shir á.

30 Ay, can-se ûn hi-ut no ma ogse se ro be-de Shir.

31 Remen kaane, no hoge o-gyer á. Ai, be-de Shir ko wu ke be-ur no jiishte kur-de ûn cokro.”

M-she be-de ûn Kiristi
(Ruka 12:8-9)

32 Yeso zeeru, “Myet bo ûn wu rure ye ken hun-ne ye unze wu shereg be ûn de à, me ûn cere man rure Shir Tato re wu ro n-Ton à, unze ka net-wu, wu ma re wu.

33 Amba bo ûn wu nome she-mo ûn nap-uş re be-de ûn hun-ne à, me ûn cere, man nom she-mo ûn nap-se ûn wu be-ur Tato re wu ro n-Ton à.”†

Me haante m-gwugwu á se de m-dum
(Ruka 12:51-53; 14:26-27)

34 Yeso haaru co m-zee, “No ma'as m-gwoť no zee me ûn haan um hantuté hun-ne she'et-de m-gwugwu ûn hono o-dak á. Me ûn haan remen um hantuté she'et-de m-gwugwu á, se de ut-jongse.

35 “Me ûn haan remen hun-ne ye shere be ûn de á.

“ ‘Yea warag yan-yage-to ûn yan-den-to
ye shere be ûn de à.

Untun kaane;

† **Bor-us op:33 10:33** Hyen komo: 2Tim 2:12.

o-Tato m-dum un wà un wu ne,
wan-ne'a komo un inu un wu ne,

Inu o-den komo un 'ew-wu un wu ne.

³⁶ Net a hyen unze yan-yage-to un wu,
yea rwuun un den-o un wu.† "

³⁷ Yeso zeeru, "Myet wu jiishe m-con un tato un wu ko inu un wu arge me à, wu bo'os wu warag wan-neke-m re á. Komo wu jiishe m-con un wà un wu wan-campo ko wan-ne'a arge me à, wu bo'os m-warag wan-neke-m re á.

³⁸ Myet komo bo un wu a hoks dek un koob-de he m-kor remen dor re á, wu boos wu warag wan-neke-m re á. §

³⁹ Bon wu cone rur un hoog-mo un wu à, be-de m-zee wu ba ko-yan-dor re wu á, wua taage un mo. Amba bo un wu jore hoog-mo un wu rem re à, wua kum hoog-o ba m-ta."*

Senge-mo un kum ur-'yons

(Mark 9:41)

⁴⁰ Yeso haaru co m-zee, "Myet bo un wu gokse no à, wu gokstu me, komo myet bo un wu goksu me à, wu gokste Shir wu tomnu me à.†

⁴¹ Myet bo un wu gokse **wan-Rwor un Ma-to Shir** remen wu **wan-Rwor un Ma-to Shir** wu à, wua kum 'yons-de un **wan-Rwor un Ma-to Shir**. Komo myet bo un wu gokse kashi un net remen

‡ **Bor-uş op:36 10:35-36** Hyen komo: Mika 7:6. § **Bor-uş op:38 10:38** Hyen komo: Mati 16:24; Mark 8:34; Ruka 9:23. * **Bor-uş op:39 10:39** Hyen komo: Mati 16:25; Mark 8:35; Ruka 9:24; 17:33; Yoha 12:25. † **Bor-uş op:40 10:40** Hyen komo: Ruka 10:16; Yoha 13:20; Mark 9:37; Ruka 9:48.

wu ro kashi un net à, wua kum 'yons-de un kashi un net.

⁴² Komo myet bo un wu ya'e wan-gaan be-de un ka hun-ne ye à, ko ibitte-ur gaan-de un ho-mo m-gwugwu remen wan-neke-m re wu, nip-o me no m-rure, wua kum 'yons-de un wu be-de Shir.”

Bor-us op o-gaan

¹ Bo Yeso komte rure un yan-neke-mo un wu op un yoor [12] ka ma-to à, ka da-de, wu inuru kane wu haaru to ken bo-to un dak-o o-Gariri. Wu yoosute hun-ne komo wu ko'oturu ye Ma-to Shir.

*Yan-tom Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Ruka 7:18-35)*

² Ka da-o **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho ro ke'o, wu hoguru rem-se **Kiristi** ro m-nom à. Wu tomuru yan-neke-mo un wu be-ur Yeso ye cituru wu.

³ “¿Wu wu ka wu a zee wu roone, ko te sher yish un hor wu?”

⁴ Yeso shasuru ye, “Warag no rure **Yohana** rii-ye me m-nom à, yo no hyane komo un yo no hoge ne à:

⁵ Po-ne ro m-kum o-hyan m-moka. Ryam-ne ro ur-hew, **cim**-ne ro un kum m-porge, 'kato-ne ro m-hoge ut-ma, a m-'yons un ye mare à, komo a m-ko'ote un koob ne **Ma-to m-Rerem**.*

⁶ Shir a 'ye bo un ye yage m-warag us-ajima ne à rem re o-kwum.”

* **Bor-us op o-gaan:5 11:5** Hyen komo: Isha 35:5-6; 61:1.

⁷ Da-o yan-tom **Yohana** ro m-warag à, Yeso ciruru nome un morog-de un hun-ne ma-ut **Yohana**, wu zee, “¿Ya no ha m-gwot o-kot? ¿Yan gon net-wu no hwo o-sakto no hyen? ¿No un ha gwot un net-wu rotte jaab-o ut-men á, untun gwo-se m-seeb se yo-m mo m-nakt?”

⁸ Ai, urege no ha m-gwot un net-wu rotte jaab-o ut-men á, ¿to yan gon net-wu no ha m-gwot? ¿No un zee noa hyen net-wu cope matuku-to ur-bon? Ay, hun-ne ye un hur-o un ko-Gwomo, ye ro m-cop un matuku-to ur-bon ba ye ro o-kot á.

⁹ ¿Remen yan o no heete no hyenet **Yohana** o-kot? ¿No un hwo o-sakto no hyen **wan-rwor un Ma-to Shir**? Ee, kaane o me no m-rure har wu jiishte **wan-rwor un Ma-to Shir** à.

¹⁰ **Yohana** wu Ma-to Shir cepe ma-to un wu, be-de Shir zee Wà un wu,

“ ‘Man tom wan-tom re wu be wo co.

Wu he wo ja'ase o-cow rii-yo o woot.’† ”

¹¹ Yeso zeeru, “Nip-o me no m-rure, **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** jiishte bon net-wu take m-she'et un hono o-dak à ut-gos. Amba myet un kaane ne, wu ro rek-wu war war un gwomo-to Shir à, wu jiishte wu.

¹² Cin un da-o **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** takne senge-mo un wu à har caane, **Gwomo-to Shir** ro m-bose n-me m-'wons. Amba hun-ne ye ro zang à, ye conog to m-rumus ur-beeb.

¹³ Yan-rwor un Ma-to Shir kap o-**karamsa** ne rworog cin ba da-o un woon mosse un gwomo-to Shir ne, har da-o **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne**

† **Bor-us op o-gaan:10 11:10** Hyen komo: Mara 3:1.

m-ho.[‡]

¹⁴ Komo urege ma-to un ye no he m-dek, **Yohana** wu a nome ma-to un wu un zee **Ereja** he muun.[§]

¹⁵ Yage wan-tó-tò m-hoge, wu hogute yo me m-rwor à."

¹⁶ Komo Yeso zeeru, "Man ruru no rii-yo no ro à, hun-ne ye m-moka. Ya no ro untun yakar-ye ro tara tara be-de ut-baab à, ye ro un eeg-se un yan-se'er-mo un ye,

¹⁷ ye ro m-zee:

" 'Te bu'utu no dum-to ut-ge,
no yage m-hew us-hew!

Te huug sep-o m-mar,
no yage m-'won us-'won!

¹⁸ Me un zee kaane remen bo **Yohana** haane à, wu ro un nom o-**swoot** deen, wu ro m-swo un ho-mo o-anab á. Remen kaane no zeeru, 'Wu ro un ko-**ya-ut-kot** ne!'

¹⁹ Amba da-o me, **Wà-wu un net**, me m-re m-swo ne. Ye zeeru me, 'Gwot no wu, ko-yan-moor-to m-re m-swo ne. Ko-nay-wu un **yan-goks un tar** un **ya-ur-ba'as** ne!' Da-o hun-ne ye nome us-barag un ka rem-se te m-nom à, yea nep weer-us te."

Bo-to yage goks un Ma-to Shir à

(Ruka 10:13-15)

²⁰ Ka da-de Yeso ciruru hurgun hun-ne ye un ka bo-to to wu nomte moor-to ut-hyat à, ut-gaag ba m-sok. Yeso un nom kaane remen ka hun-ne ye yage nom **ur-ba'as** á.

[‡] **Bor-uş op o-gaan:13 11:12-13** Hyen komo: Ruka 16:16.

[§] **Bor-uş op o-gaan:14 11:14** Hyen komo: Mara 4:5; Mati 17:10-13; Mark 9:11-13.

21 “Shir a 'ye nō ur-koob hun-ne ye o-Korazin! Kaane komo Shir a 'ye nō ur-koob hun-ne ye un bo-o o-Besayada! Remen kà rii-yo ut-hyat yo a nome be un nō à. A ro nomge yo un bo-to o-Taya o-Sidon ne, ye roa waktune be-de Shir. Komo ye cup gund-to un naasu-mo ut-men, ye aas m-cow un wur-to un ye cin o-da ne.*

22 Amba me nō m-rure, un ho-de un piish ut-ma a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne ye o-Taya un ye o-Sidon ne arge nō.

23 “Nō komo hun-ne ye un bo-o o-Kapanahum, taase nō hyen nō zee Shir a sekemsu nō wu deet nō n-Ton shir. Ayye, suge-de un kaane Shir a jorbu nō un kuub-o o-ra! Rem-se ut-hyat se un nome be un nō à, me ro nomge se o-**Sodom**, atte zeeg o ro kon kane har caane,†

24 Amba me nō m-rure un ho-de un piishe un hun-ne ut-ma, a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne ye o-**Sodom** arge nō. Remen nō hyenestu me m-nom un rem-se ut-hyat, amba nō waktune be-de Shir á.”‡

*Haan nō be un de
remen nō kumut ur-wuwe
(Ruka 10:21-22)*

25 Un ka da-o Yeso zee Shir, “Um bomog wo, o-Tato, Wan-Koyan wu n-Ton shir o-dak ne. Um

* **Bor-üş op o-gaan:21 11:21** Hyen komo: Isha 23:1-18; Izik 26:1—28:26; Jowe 3:4-8; Emos 1:9-10; Zeķa 9:2-4. † **Bor-üş op o-gaan:23 11:23** Hyen komo: Isha 14:13-15; Taka 19:24-28.

‡ **Bor-üş op o-gaan:24 11:24** Hyen komo: Mati 10:15; Ruka 10:12.

bo_mog wo_o remen o wukute ya-us-weer un ya-us-nap ne. Nap un ka hyat-to_o komo o argu m-rure un ka ye shere be un du à untun yan-yakar.

²⁶ Kaane nomo wo Tato re o, remen kaane nomu wo m-sok."

²⁷ Bo Yeso komte us-kon be-de Shir à, ka da-de wu nomuru hun-ne ut-ma. "Tato re, Shir ya'ag me nap-se un koyan. Komo yatt-wu nape Wà á se o-Tato o nape wu. Komo yatt-wu nape Shir o-Tato á se Wà, komo bo un ka hun-ne ye, ye me **Wà-wu Shir** cone wu kute ye o-Tato à, komo ye nept bo Shir ro à. §

²⁸ "Haan no be un de, myet no ye ro m-swo ur-koob à, komo no m-senge un saw-to us-nu ne un hi-ut no, man 'ye no ur-wuwe.

²⁹ Goks no ma-ut re, komo no yoos be un de, remen me ko-yan-gwugwer-mo ur-hi wu, wu rotte m-nu á komo noa kum ur-wuwe un hur-ur no.*

³⁰ Remen ma-ut re rott rem á, komo saw-ut re to rott us-nu á."

Bor-us op us-voor

*O-cot mosse un Ho-de ur-Wuwe
de un Yahuda-ne
(Mark 2:23-28; Ruka 6:1-5)*

¹ Un ka da-o, Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro un pa un kat-to un hyo, un **Ho-de ur-Wuwe** de

§ **Bor-us op o-gaan:27 11:27** Hyen komo: Yoha 3:35; 1:18; 10:15.

* **Bor-us op o-gaan:29 11:29** Hyen komo: Irmi 6:16.

un **Yahuda**-ne. Yan-neke-mo un wu ro un hoge un mer, ye zeeru horom un hyo, ye ro m-ti.*

² Bo **Parisa**-ne hyente ye m-nom kaane à, ye zeeru Yeso, "Gwoť, yan-neke-m ru ye ro m-nom un rii-yo **karamsa**-o wene a nom un **Ho-de ur-Wuwe** à!"

³ Yeso zeeru ye, "Baks no yo no karante à, rii-yo **Dawuda** nome da-o wu un or un wu ne ro un hoge un mer á.

⁴ Wu cowog un Depi-o un Shir† wu reeru ga-de a m-pa à, de depe wu, ko or un wu ne ye re de á, se de yan-Cow un kon-se Shir cot.‡§

⁵ Komo baks no yo no karante n-me un **karamsa**-o **Mosa** à, yo yan-Cow un kon-se Shir ro m-nom un **Ho-de ur-Wuwe** un **Pyo-o Shir** à. Be-de un **seke** ut-seke un Depi-o un Shir, ye ro m-jet o-**karamsa** o un **Ho-de ur-Wuwe**, o wene hun-ne m-senge un **Ho-de ur-Wuwe** à. Amba Shir zee ye nomog **ur-ba'as** á.*

⁶ Me no m-rure, wu arge **Pyo-o Shir** à, ro kane.

⁷ Amba no nap rii-yo ka Ma-to Shir to ro m-rwor á, unze, 'Um jiishte con un hun-ne hoge 'won-ur or ru ye ne, otte ye **seke** me ur-seke à.† No ro nakke yo ka, no roa zee yan-neke-m re nomog **ur-ba'as** á.‡

* **Bor-us op us-voor:1 12:1** Hyen komo: Kara 23:25. † **Bor-us op us-voor:4 12:4** ut-Girik: hur-o Shir. ‡ **Bor-us op us-voor:4 12:3-4** Hyen komo: 1Sam 21:1-6. § **Bor-us op us-voor:4 12:4** Hyen komo: Rewi 24:9. * **Bor-us op us-voor:5 12:5** Hyen komo: Oog 28:9-10. † **Bor-us op us-voor:7 12:7** Hyen komo: Hose 6:6. ‡ **Bor-us op us-voor:7 12:7** Hyen komo: Mati 9:13.

⁸ Yan-neke-m re nom **ur-ba'as** á. Remen me **Wà-wu un net**, komo Shir ya'ag me ur-beeb un deeg yo ur-bon un yo ba ur-bon ne un **Ho-de ur-Wuwe.**"

Ko-yan-kom-o margan
(Mark 3:1-6; Ruka 6:6-11)

⁹ Yeso un yan-neke-mo un wu ne yaguru ká riib-o kat-o. Ye cowuru un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir** un ká be-de.

¹⁰ Wu ken net-wu ro kon kane ko-yan-kom-o margan. Wu ro m-hoks m-nukt un ka kom-o á. **Parisa**-ne ro un hoob-o un bo ye he Yeso m-ceeb à. Ye cituru wu ka cot-o, "¿**Karamsa-o un Yahuda**-ne ya'ag a taase net gom un **Ho-de ur-Wuwe**?" Ye un cit ká cot-o remen ye bupt wu **ur-ba'as**.

¹¹ Ka da-de Yeso cituru ye. Wu zee, "A zee wu ken wu be-ur no ro o-ca ne o-gaan cot. Yo porumburu n-me o-kuub un **Ho-de ur-Wuwe**. ¿Ya wan ká ca-yo he m-nom?§

¹² Wuà huş yo! Ai, net jiishte o-ca deen! Remen kaane, **karamsa-o** o wen nom un rii so-yo un **Ho-de ur-Wuwe** á."

¹³ Ka da-de Yeso zeeru ká net-wu, "Tapan kom-o ru o-margan." Wu tapnuru kom-o un wu. Un gyept-o un yish, o warguru untun or un o kom-o.

¹⁴ Amba **Parisa**-ne ruuru, ye tooru ut-hun, bo ye he m-nom ye hoot Yeso à.

Shoos-de un rwor un ma-ut Ishaya

§ **Bor-üş op uş-oor:11 12:11** Hyen komo: Ruka 14:5.

15 Bo_Yeso nepte_yo **Parisa**-ne ro_o-hoob à kaane_o_à, wu_argu_m-yage_ün ká be-de. Hun-ne_üt-moor_ne_doruru_wu, wu_taaşu_ye_gom-se_ün ye_kap.

16 Komo_wu_ka'agu_ye_taaşe_ye_rure_ye_ken_hun-ne_ye_ma-to_ün wu_á.

17 A_ün_nom_to_ka_remen_a_shoosté_rii-yo_a_rwöre_ün_nu-o_ün **wan-Rwor_ün_Ma-to-ShirIshaya** à_ünze,

18 “Shir_zeeg_ko-yan-guw-m_re_wu_ka, wu_ün_daage_à,

wu_me_m-con_à.

Komo_hur_ün_de_ro_gwugwu_ün_wu_ne.

Man_shoos_wu_ün_Kukt-o_re,

komo_wua_ko'ot_ünze_Shir_a_piishe_myet_hun-ne_ye

ün_hono_o-dak_üt-ma_bo_depe_à.

19 Ma-üt_a_sunü_wu_ün_net_ne_á, ko_cep_ün_ma-to_ur-beeb_á.

A_hoge_cor-o_ün_wu_o-zang_á.

20 Ko-guw_re_wan-gwu, wua_hoge_ur-'won.

Wua_buşe_kang-o_ro_ün_he_de_m-jesse_á,

Wua_gu_hun-ne_ye_ro_ün_hoks_ün_gu_ün_hi_ün_de_ün_ye_á.

Wua_he_co_ün_hoge_ur-'won

har_da-o_rii-yo_ur-bon_re_co-o_ün_yo_ba_ur-bon_à,

se_de_wu_ru_nip-o_reet_ur-ho.

21 Hun-ne_ye_ün_hono_o-dak_ün_ye_ro_ **Yahuda**-ne_á,

yea_ru_ur-hur_ün_jin-de_ün_wu.”*

* **Bor-üş op uş-oor:21 12:21** Hyen komo: Isha 42:1-4 (üt-Girik).

Yeso un Beruzabur ne
(Mark 3:20-30; Ruka 11:14-23)

²² Ye ken hun-ne ye hanturu Yeso wu ken ko-
'kato wu ko-po, wu ro un **ya-ut-kot** ne. Komo
Yeso taasü gom-se un wu kap, un ruut un **ya-ut-**
kot har ká net-wu tepruru, komo wu hyanuru.

²³ Hun-ne kap ye bopuru nu-se un ye, remen rii-
yo Yeso nome à. Ye zeeru hi un de un ye, “¿Ashi,
wu ka wu ka ro wà **Dawuda**† à?”

²⁴ Amba bo **Parisa**-ne hogute rii-yo nome à
un rii-yo hun-ne ro m-zee ne kane à, ye zeeru
hi un de un ye, “Ay, yo rwo'e ka net-wu rotte
un ruut un **ya-ut-kot** à, **ko-Gwomo-wu un ya-**
ut-kotBeruzabur, wu ya'e wu beeb-de m-nom
káane.”‡

²⁵ Bo Yeso nepste rii-yo ye ro us-barag à, wu
zeeru ye, “Myet bo-o hun-ne ye un o purge be-ut
voor à, ye ro m-dum un hi un de un ye à, ká bo-o,
oa saburse hi un de un o. Komo hur-o hun-ne ye
un o ro ut-ween à, ká hur-o, oa gos á.

²⁶ Komo cow-o gaan-yo, urege **ko-Gwomo-wu**
un ya-ut-kot wu ro m-ruute un hun-ne **ya-ut-**
kot, a nom o ka **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ro
hi un du un wu m-dum. ¿To re ne gwomo-to un
wu he m-nom to gost?

²⁷ ¿Urege un beeb-ur **Beruzabur** me m-ruut un
ya-ut-kot, to, yan-neke-m no ne un beeb-ur wan
ye ro ye m-ruute? ¿Un beeb-de un **ko-Gwomo-**
wu un ya-ut-kot? Ay! Remen kaane, yan-neke-m
no ye he no piishe un to ka ma-to.

† **Bor-üş op uş-voor:23 12:23** Ye ro us-barag Yeso wu ro Kiristi
Mesaya. ‡ **Bor-üş op uş-voor:24 12:24** Hyen komo: Mati 9:34;
10:25.

28 Amba **Kukt-o Shir** o ya'u me beeb-de un ruut un **ya-ut-kot**, aşi, yo ka kututu no unze beeb-de Shir de ut-gwomo haante be un no.

29 Ko a zee komo cow-o gaan-yo m-cow un hur-o un net-wu ur-beeb a rumusté saw-to un wu. Se a ke'este ká ko-beeb-wu tokon, ka da-o a hoks m-rumus un saw-to un ká ko-beeb-wu. Um jiishte **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ur-beeb, o rwo'e mette un ruute un hun-ne **ya-ut-kot**.

30 "Bon net-wu ro be un de á, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** wu ro m-dore. Bon wu yagu me gu un hante un hun-ne be-de Shir à, yan-se un ye wu rotte. §

31 "Remen kaane me no m-rure, Shir a hoks sokse un hun-ne ko-yan-gon **ba'as-de** ye nome hun-ne à, un ma-to un yo'og-o Shir ne. Amba Shir a sokse hun-ne ye nome ma-to o-yo'og mosse un **Kukt-o Shir** ne á.

32 Bon wu pyapu me à, me **Wà-wu un net** Shir a soks **ba'as-de** un wu. Amba myet wu pyape **Kukt-o Shir** à, Shir a soksu wu **ba'as-to** un wu á, m-moka har ko ya nomot."*

*O-'yo un mat-de un yo ne
(Ruka 6:43-45)*

33 Yeso haaru co m-zee, "Yo-yo ur-bon yo ro un mat un yakar-ye ur-bon. Amba 'Yo-yo ba ur-bon komo yo maturu yakar-ye ba ur-bon. O-'yo de, un gon yakar-ye un yo atte yo m-nap.†

§ **Bor-üş op uş-voor:30 12:30** Hyen komo: Mark 9:40.

* **Bor-üş op uş-voor:32 12:32** Hyen komo: Ruka 12:10.

† **Bor-üş op uş-voor:33 12:33** Hyen komo: Mati 7:20; Ruka 6:44.

34 No yege-hwo yo-ye, remen no ro yo-ye, no hoks cep un ma-ut so-to á. Ai, rii-yo ro n-me ur-hur à yo ro m-rwuun o-nu.‡

35 Kashi un net ro m-rwunte un rii-yo ur-bon. Net yo-wu komo wu ro m-rwunte rii yo-yo.

36 Me no m-rure, kap hon un ma-to o-hwaa to hun-ne ro m-nom à, se Shir rwo'og ye ogom-de un to un ho-de un piish ut-ma.

37 Un gon ma-ut ru Shir hette wo piishe ut-ma, urege o rworog rii-yo ur-bon, Shir a zee wo kashi un net. Amba urege o rworog ma-ut yo-to, Shir a zee wo **ko-ya-ur-ba'as**."

*Ya-o-zaman ro un hoob-o o-napa
(Mark 8:11-12; Ruka 11:29-32)*

38 Ye ken ye n-me un **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne zeeru Yeso, "Wa-ur-Yoos, te conog o nom yo ken rii-yo o-made yo, yo kutu te unze Shir tomnu wo."§

39 Yeso shasuru ye, "Yan-men-ut jaas-to un yan-ba-m-she ne, ye ro m-con a nomo ye o-made remen ye nept be-de Shir um rwuune. Amba man nomo no o-ken made-o á, se de o ma **Yunanawan-Rwor un Ma-to Shir**.*

40 **Yunana** nomog ho-ut tet, tet-m tet, n-me un kut-o un caari-o o-jan. Káane me **Wà-wu un net** a he me m-jok ho-ut tet, m-tet, m-how ne n-dak.†

‡ **Bor-üş op uş-voor:34 12:34** Hyen komo: Mati 3:7; 23:33; Ruka 3:7; Mati 15:18; Ruka 6:45. § **Bor-üş op uş-voor:38 12:38**

Hyen komo: Mati 16:1; Mark 8:11; Ruka 11:16. * **Bor-üş op uş-voor:39 12:39** Hyen komo: Mati 16:4; Mark 8:12. † **Bor-üş**

op uş-voor:40 12:40 Hyen komo: Yuna 1:17.

41 “Un ho-de un piish ut-ma, hun-ne ye o-**Neneba** yea ine be-ur gaan un hun-ne ye un ka zaman-yo ne. Hun-ne ye o-**Neneba** yea zee hun-ne ye un ka zaman-yo, ye nom rii-yo ur-bon á. Remen hun-ne ye o-**Neneba** waktunte be-de Shir ye yage **ur-ba'as** da-o **Yunana** ruru ye Ma-to Shir à. Wu jiishe **Yunana** à wu ka kàne, amba da-o no hoge ma-ut re à, no yage nom **ur-ba'as** á.†

42 Un ho-de un piish ut-ma, ko-Gwomo-wu o-Sheba ne'a, wua ine be-ur gaan un hun-ne ye un ka zaman-yo ne, wu kutute ye, unze ye nomog rii-yo ba m-sok. Remen wu indunte ur-hew ne, remen wu hogute wu dore yoos-de us-weer de ma ko-Gwomo **Suremanu**. Wu jiishe ne **Suremanu** à wu ka kàne m-moka, amba no hoge wu á.”§

Muun-mo un ko-ya-ut-kot

(Ruka 11:24-26)

43 Yeso haaru co m-zee, “A ruute **ko-ya-ut-kot** un wur-o un net. Yo ro m-ma'as ut-tuw un be-to ba m-ho. Yo ro un hoob-o un be-de ur-wuwe. Amba urege yo kum á,

44 ka **ko-ya-ut-kot** yo ro m-zee, ‘Man warag un hur-o re o n-ga be-de um rwuune à, um she'et kane.’ Da-o yo muune yo 'wos rii ro kon á, komo yo hyanuru a wishishsute, a jamasse o-hur cas, amba net ro n-me á.

45 Ka da-o yo haaru yo banduru **ya-ut-kot** nen ta'voor, ye jiishe yo m-zwom à. Kap kà **ya-ut-kot** ye, yea cuw, ye she'et kàne be-de un ká net-wu. Ur-kom, she'et-de un ká net-wu dea jiish de n-ga

† **Bor-üş op uş-voor:41 12:41** Hyen komo: Yuna 3:5. § **Bor-üş op uş-voor:42 12:42** Hyen komo: 1Gwm 10:1-10; 2Nom 9:1-12.

m-yo. Káane ma he m-wakte un hun-ne ye un ka zaman-yo ne yan-men-ut jaas-to.”

*Inu Yeso ne un hen-ne Yeso ne
(Mark 3:31-35; Ruka 8:19-21)*

⁴⁶ Yeso ro ut-ma un hun-ne ne ye ro be-de un wu à, inu-o Yeso un hen-ne ye un wu ne woonuru. Ye ro eso n-do. Ye conog ut-ma un wu ne.

⁴⁷ Wu ken wu zeeru Yeso, “Inu ru un hen-ne ru ne ro eso n-do, ye conog ut-ma un wo ne.”*

⁴⁸ Yeso zeeru ká wu ruru wu à, “¿Wan wu ne ro untun inu re? ¿Komo wan-ne ye, ro untun hen-ne re?”

⁴⁹ Wu kuturu ye yan-neke-mo un wu un kom-o un wu. Wu zeeru, “Ye ka ye ro untun inu re un hen-ne re ne.

⁵⁰ Remen kap o un wu nome rii-yo Tato re wu ro n-Ton shir cone à, wu ro heno re, wan-campo ko wan-ne'a ko komo inu re.”

Bor-üş op uş-tet

*Sha-mo ut-ma mo un ko-ya-ur-go
(Mark 4:1-9; Ruka 8:4-8)*

¹ Un ká ho-de, Yeso ruuru cin o-hur, wu haaru, wu she'eturu un riib-o o-mar.

² Buug-de un hun-ne deen karguru, ye katu wu gew, har wu kum be-de m-she'et wu yoosutú ye á. Remen kaane wu cowuru hat-o m-ho wu she'eturu, buug-de un hun-ne ut-moor ne komo ye esuru n-riib o o-mar.*

* **Bor-üş op uş-oor:47 12:47** N-me un mo ken gen-mo n-ga mo, mo rott ci kwooz-ut yoor uş-ta'yoor [47] á. * **Bor-üş op uş-tet:2 13:2** Hyen komo: Ruka 5:1-3.

³ Ka da-de wu yoosuru ye uş-rem deen un sha-mo ut-ma, untun kàane,

“Wu ken ko-ya-o-tom wu haag o-kat remen wu goot ur-go.

⁴ Bo wu rotte ur-go à, ye ken go'-ye 'henuru n-riib un cow. Yege-no haaru, ye corguru ye.

⁵ Ye ken ye komo ye henuru un be-de m-ta'ar be-de ba m-hu deen. Ye argu m-pot hor-m-hor remen hu-mo un ká be-de ro deen á.

⁶ Bo ho-ur dakante noonho à, ye argu m-rya har ye hwo'uru, remen ye rott uş-geer deen á.

⁷ Ye ken ye komo ye 'henuru n-me un yokor. Yege-yokor indundur, ye wenuru ye m-bo'ose.

⁸ Ye ken ye komo ye 'henuru un be-de ur-bon. Ye bosuru, ye rwo'uru yish o-zungu [100], ye ken ye kwooz-ut tet [60], ye ken ye ur-kwooz un op [30].

⁹ Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, wu hoge.”

*Rii-yo a cone un kà sha-mo ut-ma
mo un ko-ya-ur-go wu à
(Mark 4:10-12; Ruka 8:9-10)*

¹⁰ Yan-neke-m Yeso haanuru, ye zeeru wu, “¿Remen yan o wotte ye m-nome ut-ma un sha-mo ut-ma?”

¹¹ Yeso shasuru ye, “Shir dak no, no ye shere be-de un wu à, remen no hoksté m-nap un yo ka. Ye shere be-de un wu á, yea hoks m-nap mosse un gwomo-to Shir ne á.

¹² Amba kap bon ye ro m-raag ut-to un yoos un de à, Shir a do ye uş-nap, komo yea kum uş-nap deen. Amba ka ye yage m-raag ut-to un yoos un

de á, ko_ka ya-o-nap yo yette_ne_à, Shir a rumus
yo be-de un ye.†

13 Rii-yo rwo'e_mettu ye_m-nome_ut-ma un sha-
mo_ut-ma à yo ro,

“ ‘Remen ko_ye hyen rii-yo me_m-nom_à,
yea hoks m-nap bo_yo ro_á.

Ko_ye hoge_ma-ut re,

yea hoks m-nap un yo me_m-con_á.’ ”

14 Ma-to_ **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** gene_
yoa kor ye_à, yo korog ye. Yo ka yo Shir rure_
Ishaya wu_rure **Yahuda**-ne!

“ ‘Noa senge_m-hoge un yo me_m-zee_koyanda à,
amba no_hoks m-nap á.

Noa ma'as m-hyan un yo me_m-nom_à,

amba no_hoks m-nap un yo um_cone_á.’ ”

15 Ka da-o Shir zeeru_ **Ishaya** mosse un hun-ne_ye
o-**Isra**-ne,

“ ‘Me un zee káane,

remen hur-de un ká hun-ne_ye de ro_m-
hwogon ne,

Ye ro_ut-to ne, amba ye ro_m-nap un yo ye
hoge_á.

Komo ye_bitishshute_yish-ye un ye,

remen ye_con ye_nep yo ro_o-nip á.

A ro zeege_ye_yagute_m-con m-nap un yo ro_o-nip
á,

ye_roa nep yo me_m-nom_à.

Ye hogussute_cas yo me_m-rwor_à,

ye_neps yo um_cone_à.

Amba ye_con ye_nom káane á.

Har ye_waktunte_be un de

† **Bor-us op us-tet:12 13:12** Hyen komo: Mati 25:29; Mark 4:25;
Ruka 8:18; 19:26.

um sokste ye **ba'as-de** un ye á. † ”

¹⁶ Ka da-de Yeşo zeeru yan-neke-mo un wu, Yo yo Shir zee **Ishaya**, “Shir ya'ag no o-kwum, yish no hyanag rem-se ut-hyat se me m-nom à. Shir ya'ag no o-kwum komo cin da no m-hoge un yo me m-rwor à.

¹⁷ Nip-o me no m-rure, **yan-Rwor un Ma-to Shir** n-ga un kashi un hun-ne ne deen, ye mare cin n-ga à ro conog ye hyen rii-yo no hyane me m-nom à, amba ye hyan á. Komo ye hoge rii-yo no hoge à, amba ye hoge á.” §

*Yeşo rworog bo
ká sha-mo ut-ma mo ro à
(Mark 4:13-20; Ruka 8:11-15)*

¹⁸ Yeşo haaru co ut-ma wu zee, “To, ká sha-mo ut-ma mo un ko-ya-ur-go wu mo ka.

¹⁹ Ka go'-ye he'ene n-riib un cow à, ye ro ka ye hoge ma-to un **Gwomo-to Shir** à amba ye nap to atte ma-to un to á. **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** haanuru, wu rwoo'ru to-to ke ye un rii-yo ye hoge à.

²⁰ Ye he'ene un be-de m-ta'aru ne à, ye ro ye hoge Ma-to Shir à ye argu m-goks o-zak o-zak.

²¹ Amba ye essu to ya o-da hiin remen ye goks ka ma-to ur-beeb ne á. Da-o swo ur-koob ko us-cenene woone remen ká Ma-to Shir to, to ye gokse à ye argu m-warag jim.

²² Ye he'ene un be-de un yokor komo à, ye a hongse un hun-ne ne ye hoge Ma-to Shir à, amba barag-se un hono o-dak un con-to o-kwum ne

† **Bor-üş op uş-tet:15 13:14-15** Hyen komo: Isha 6:9-10 (ut-Girik).

§ **Bor-üş op uş-tet:17 13:16-17** Hyen komo: Ruka 10:23-24.

wenuru ká ma-to m-bo'ose, har to wakturu hwaa remen con-to o-kwum. Remen kaane yea hoks m-sher be-de un Ma-to Shir á. Ma-to Shir to rwunte o ka rii kashi be-de un ká ye ka ye á.

²³ Ye he'ene un be-de ur-bon komo à, ye a hongse un hun-ne ye hoge Ma-to Shir à komo ye bup to. Ya ye ro untun ka pot-yo rwuute yish o-zungu [100] à. Yo ken komo kwooz-ut tet [60] Yo ken komo ur-kwooz un op [30]."

Yege-kwa n-me un hyo

²⁴ Ka da-de Yeso dooru m-rure un ka hun-ne ye mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zeeru, "A hoks m-hongse un gwomo-to Shir un net ne wu go'e go'-ye ur-bon un kat-o un wu à.

²⁵ Amba da-o hun-ne rewesse kap à, ko-wan-yage-to un wu haaru, wu gooru yege-kwa un ká kat-o un hyo o, wu argu ut-ma un wu.

²⁶ Bo go'-ur potonte à, ye bosuru ye rwunturu yish, ka da-de yege-kwa potnuru un ce ye.

²⁷ "Guw-ne ye un ko-ya-o-kat haanuru. Ye zeeru ko-ya-o-kat, 'Ai, go'-ye ur-bon te go'e un kat-o ru bo o zee à. To, ¿re nome yege-kwa rwuunte un ká be-de?"

²⁸ "Ko-ya-o-kat zeeru ye, 'Wan-yage-ut re wu nome to ka.'

"Guw-ne cituru wu, '¿O conog te mu'ug ka kwa-ye?"

²⁹ "Amba ko-ya-o-kat zeeru, 'Ay, taase be-de m-mu'ug un kwa no he no mu'ug un hyo-ne.

³⁰ Yage myet-mo un ye bo'osute be-ur gaan har da-o m-ce. Ka da-de man rure ya-m-ce, ye be m-mu'ug un ká kwa-ye, ye karakse, ye geger, a

tukste, amba a kamas yege-hyo a ru ւն byo ւն de.' ”

*Sha-mo ut-ma mo
ւն ya'ane-yo o-mosta
(Mark 4:30-32; Ruka 13:18-21)*

³¹⁻³² Yeso dooru ye m-rure ւն mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zee, “**Gwomo-to Shir** ւնտւն ya'ane-yo **mosta** to ro yo jiishe us-rek n-me ւն go kap à yo wu ken net-wu deke, wu gooru ւն kat-o ւն wu à. Yo jiishe us-rek be-de ւն or ւն yo ne. Amba da-o yo bo'ose à, yo jiishuru kap o ւն gugooğ o-kat, yo wakturu caari-yo o-'yo, har ma yege-no ceeru ut-kur ւն jet-se ւն yo.”

*Sha-mo ut-ma mo m-yist
(Ruka 13:20-21)*

³³ Yeso dooru ye m-rure ւն mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zee, “**Gwomo-to Shir** ya to ro ւնտւն m-**yist**. Wu ken ne'a-wu dek m-**yist**, wu wuugse ւն hyò-mo ւն hyo-ne me'es ut-tet, amba kap ka hyò-mo kutuksuru m-**yist** ne.”

*Yeso muurute sha-mo ut-ma
(Mark 4:33-34)*

³⁴ Yeso yoosute buug-de ւն hun-ne kap ká rem-se ւն sha-mo ut-ma. Wuə yoosu ye rii á se mosse ւն sha-mo ut-ma ne.

³⁵ Ka to ro remen Shir shoosté rii-yo **Ishayawan-Rwor ւն Ma-to Shir** rwore à ւնze, “Man nome hun-ne ut-ma ւն sha-mo ut-ma, rii-yo hun-ne ro nakke n-ga á,

cin un takan-de un hono o-dak man ru ye nep
yo.”*

*Yeso rwuntute ye cas yo
ká sha-mo ut-ma mo un
kwa-ye n-me un hyo ro à*

³⁶ Ka da-de Yeso yaguru buug-de un hun-ne, wu cowuru o-hur, be-de wu ro ur-she'et à. Yan-neke-mo un wu, komo ye haanuru be-de un wu, ye zeeru wu, “Ruru te rii-yo ká sha-mo ut-ma mo un ká kwa-ye o-kat cone te nep à.”

³⁷ Yeso zeeru, “Wu go'e go'-ye ur-bon à me **Wà-wu un net**.

³⁸ Ká kat-o komo o ro hono o-dak be-de hun-ne ro m-she'et m-moka à. Go'-ye ur-bon komo ye ro yakar-ye ut-gwomo to Shir, ká kwa-ye komo yakar-ye un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ye.

³⁹ Komo wa-ut-yage-wu go'e ká kwa-ye à, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** wu. Da-o m-ce ne, ta-de un hono o-dak de. Ká ya-m-ce ye komo ye ro **yan-tom-ye Shir**.

⁴⁰ “Ká guw-ne ye a mu'ug ka kwa-ye a do ye o-ra. Káane he m-nom un ho-de un ta-de un hono o-dak.

⁴¹ Me, **Wà-wu un net**, man tomon **yan-tom-ye Shir** un hono o-dak. Komo yea hurum be-de un **Gwomo-to Shir**, ko yo ke rii-yo ro m-hante m'e **ur-ba'as** ne à, un ko wu ke kowa m-nom un rii yo-yo wu ne.

⁴² **Yan-tom-ye Shir** a jorbe yan-men-ut jaas-to un kuub-o o-ra. Káne ye he us-kan, ye ro un haw-se un yin-ye un ye.

* **Bor-üş op uş-tet:35 13:35** Hyen komo: Bong 78:2.

⁴³ Ka da-o o ka kashi un hun-ne ye Shir gokse à he üş-myakt untun ur-ho, n-me un ut-gwomo to un Tato. Yage ko-yan-tó-tò m-hoge, wu hogute.”

Kwum-o ro wukuse à

⁴⁴ Yešo haaru co ur-yoos wu zee, “**Gwomo-to Shir** ya to ro untun o-kwum o a wuke n-me o-kat à, bo wu ken wu hyente o à, wu jamsu m-wuke, remen caari-o o-zak. Wu haaru wu baburu kap o un rii-yo wu rotte à, wu oorū ká kat-o.”

Ta'ar-de un hwor

⁴⁵ “Har m-moka, gwomo-to Shir ya to ro untun wa-ut-baab m-o ne wu ro un hoob-o un ta'ar-to un hwor wu o à.

⁴⁶ Bo wu hyente ta'ar-de un hwor deen à, wu argu m-ha wu baburu kap rii-yo wu rotte à. Wu morogsu hwor, wu oorū de.”

Yo-o un ship un jan

⁴⁷ Yešo haaru co ur-yoos wu zeeru, “Har m-moka, gwomo-to Shir ya to ro untun yo-o un ship un jan. Bo hun-ne jorbe o n-me m-sa à, o shipnuru yege-jan go-üş-go.

⁴⁸ Bo o shiiste un jan à, yan-ceed naknuru o n-riib m-sa un jan ne. Ka da-de ye she'eturu, ye degruru jan-ye ur-bon, ye duusuru o-koor, ye uksuru ye rotte ur-bon á.

⁴⁹ Káane he m-nom un ta-de un hono o-dak. **Yan-toṃ-ye Shir** a haan ye deger, ye hurum hun-ne yo-ye n-me un so-ye.

⁵⁰ Komo **yan-toṃ-ye Shir** yea jorbe ka hun-ne yo'e ye n-me un ra-o m-reeten, káne ka hun-ne ye he üş-kan un haw-se un yin-ne.”

Kwum-o pu-o o-ut ne

51 Yeşo citurū yan-neke-mo un wu, “¿No nepste to ka kap?”

Ye shasuru, ye zeeru, “Ee, te nepste.”

52 Wu zeeru ye, “Ko wu ke **wan-Yoos-de o-karamsa** wu, wu a yoose ma-to gwomo-to Shir à. Ya wu ro untun net-wu ro un byo-de ur-ess ne à o-hur. Wu a gassan rii-yo ur-bon ut ko pu-yo.”

*A yagute Yeşo ut-yage
un bo-o o-Nazaret
(Mark 6:1-6; Ruka 4:16-30)*

53 Bo Yeşo komte rwor un ká sha-mo ut-ma mo à, wu argu yage un ka be-de.

54 Bo jime à, Yeşo un yan-neke-mo un wu ne wooru o-Nazaret bo-o un wu. Wu ciru yoose un hun-ne ye un **Yahuda**-ne un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Ye bopuru uş-nu un bo wu yoose ye à un rii-yo wu nome ne à. Ye cituru hi un de un ye, “¿Ke ne ka net-wu kume ka weer-se kaane, komo kene wu kume gwomo-to un nom o-made?”

55 ¿Wu wu ka ro wà-wu un ká ko-wan-shaab-wu? ¿Inu un wu wu ka a m-zee **Meri**? ¿Hen-ne un wu komo **Yakubu, Yusuhu**,† Simon ne, Yahudas ne?

56 ¿Komo hen-ne ye un wu yan-ne'a-ne kap be-ur gaan-o ka a ro un ye ne á? Remen kaane a nepse wu net caari-wu á. ¿Amba re ne ka net-wu hokste m-nom un ka rem-se ut-hyat se ne?”

57 Ye hoguru ryaab-se un wu, ye yanuru wu.

† **Bor-üş op uş-tet:55 13:55** To ken gen-to a geneg *Jonis*, har m-moka komo to ken to a geneg *Yohana*.

Amba Yeso zeeru ye, “Ai, ko wu ke wu ro m-
'ya un ko-**wan-rwor un Ma-to Shir** ut-gos amba
husse hun-ne ye un bo-o un wu, un ye un hur-o
un wu ne.”[‡]

⁵⁸ Komo Yeso nom rii-yo ut-hyat deen reeno á,
remen koob-de m-sheer mo un ye be-de un wu.

Bor-us op us-nass

Mar-m Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Mark 6:14-29; Ruka 9:7-9)

¹ Un ka da-o, ko-Gwomo **Here** [Atipas] hoge rii-
yo ut-hyat to Yeso ro m-nom à.

² Wu zeeru yan nome un wu m-senge, “Ai, ka
net-wu a nom **Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne**
m-ho. Ko de nomte wu mereste à, wu muunte
un hoog ne! O hante wu rotte un ka gwomo-to ne
to un nom un rem-se ut-hyat.”

³ Remen **Here** n-ga rwoog a bup komo a ke'e
Yohana, wu rwoog a ke'e wu o-kuke o m-ke'et
remen **Here** gaag Herodiya, ne'a wu un or re un
wu, Pirip.

⁴ Komo n-ga ma **Yohana** russute **Here** unze
udepe wu she'et un Herodiya ne á, remen jet un
karamsa-o Shir o. **Here** swooru us-ryaab un
Yohana ne. Wu rwo'uru karma-ne ye un wu, ye
ship **Yohana**, ye ke wu.^{*†}

[‡] **Bor-us op us-tet:57 13:57** Hyen komo: Yoha 4:44.

op us-nass:4 14:3-4 Hyen komo: Ruka 3:19-20.

us-nass:4 14:4 Hyen komo: Rewi 18:16; 20:21.

^{*} **Bor-us**

op us-nass

⁵ **Here** ro conog ma wu ho **Yohana**, amba wu ro m-hoge gyer-o un hun-ne, remen ye dekse **Yohana ko-yan-Rwor un Ma-to-Shir** wu.

⁶ To, bo ho-de a mette **Here** riginte à, **Here** banuru biki-o m-re. Wan-ne'a Herodiya hewuru wu uş-hew un her-o un ye haane o-biki à. **Here** nomuru o-zak deen.

⁷ Remen kaane wu sworuru o-nu mosse un tond ne unze, wua 'ye ka wan-ne'a-wu kap o un rii-yo wu kone à.

⁸ Inu un wu kwemsuru wu mosse un yo wu he m-kon ne à. Ká wan-ne'a-wu zeeru, "Ya'as me hi-ur **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** m-moka n-me o-kok."

⁹ Ko-Gwomo ryegnuru, bo wu kone wu yo ka à. Amba remen wu zeste wu, komo wu suruste o-nu, un co-o un hamat-ne ye un wu unze wua 'ye wu kap yo wu kone à. Wu rwo'uru karma-ne ya'as wu yo wu kone à.

¹⁰ Ye haaru ha-mo un kur-o m-ke'et, ye kupsuru **Yohana** ur-hi.

¹¹ Ye hwooru ká hi-de n-me o-kok. Ye ya'suru ká wan-ne'a-wu, wu heeturu inu un wu.

¹² Yan-neke-m **Yohana** hoguru, ye haaru un kur-o m-ke'et, ye dekuru u-de un wu, ye jokuru. Ye haaru be-ur Yeso, ye ruru wu yo kore **Yohana** à.

*Yeso reegtute hun-ne
dugu-uş taan [5,000]*

(Mark 6:30-44; Ruka 9:10-17; Yoha 6:1-14)

¹³ Bo Yeso hogute **Yohana** mereste à, wu inuru wu cowuru hat-o m-ho. Wu pasuru de ken be-de de rotte net á, remen wu she'etté un hon-de un

wu. Amba bo buug-de un hun-ne hogute kaane à, ye argu m-rwuun un bo-to un ye. Ye doruru wu uş-na uş-na.

¹⁴ Bo Yeşo rwuunte n-me o-hat à, wu hyanuru hun-ne donte wu deen. Wu hoguru 'won-de un ye, komo wu taasuru ya-uş-gom gom-se un ye.

¹⁵ Bo rim-m nomte à, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu. Ye zeeru wu, "Kà be-de ha de rott net á, komo rim-m nomoste. Zee kà hun-ne ye warag n-me o-bo remen ye ooté hi un de un ye rii-yo m-re."

¹⁶ Yeşo zeeru ye, "Ay, se ye aragte á, 'ya no ye rii-yo m-re."

¹⁷ Ye shasuru, ye zeeru, "Tea hoks ye m-coks á, tett rii kane á se ut-burodi ut-taan un jan ne yoor."

¹⁸ Ka da-de, Yeşo zeeru ye, "Hante me no to."

¹⁹ Wu zeeru hun-ne she'et n-te ut-po. Ka da-de Yeşo dekuru ká burodi-ut taan-to un ká jan yoor-ye ne. Wu dassuru hi-de un wu n-Ton shir. Wu nomuru Shir ur-bongon. Wu bosruru ut-burodi un ká jan-ye ne. Wu ya'asuru yan-neke-mo un wu, yan-neke-mo un wu komo ye ya'asuru buug-de un hun-ne.

²⁰ Ká burodi-to hundunduru, ko wu ke net-wu reeg wu ciig. Yan-neke-mo un wu karaksuru to kuse à kap, har to shiiru koor-ut op ut-yoor [12].

²¹ Hun-ne ye re to à ye wooste campo-ne dugu-uş taan [5,000] husse ne'a-ne un yakar-ne ye re to à.

*Yeşo hewete ur-hew n-ton m-ho
(Mark 6:45-52; Yoha 6:15-21)*

²² Ye m-kom un re un rii-yo m-re, Yeşo rwo'uru yan-neke-mo un wu, ye cuw hat-o m-ho ye

waragte reeno ur-jit. Remen ye be'et wu m-wo Mar-o Gariri. Wu ne wu esuru un ka be-de remen wu 'yonsté hun-ne.

²³ Bo hun-ne aragsute à, wu daaru n-ton o-haag un hon-de un wu remen wu konot Shir. Har rim-m nomuru m-sok ne wu ro reeno un hon-de un wu cõt.

²⁴ Un hohond-mo un ka da-o hat-o yan-neke-mo un wu tuwte à ro n-tete o o-mar, jok-ye m-ho ro o uş-tam, komo yo-m ro o m-tute.

²⁵ Kwom-uş tet-se m-tet, ye hyanuru Yeşo wu ka wu ro m-neke n-ton o-mar wu ro m-kawbe un yan-neke-mo un wu.

²⁶ Amba bo yan-neke-mo un wu hyente wu ro ur-hew n-ton m-sa à, ye hoguru o-gyer. Ye zeeru, "Ko-marimar-wu!" Ye 'yonsuru uş-cor rem o-gyer!

²⁷ Un gyept-o un yish, Yeşo tepsuru ye, wu zeeru, "No zo'oge á! Me wu, no hoge o-gyer á!"

²⁸ Bitrus shasuru wu, wu zee, "Gos-wu, urege wo wu, zee me um habe be un du un yawag m-ho."

²⁹ Yeşo zeeru, "Haan ge."

Ka da-de Bitrus ruuru o-hat, wu ciriru ur-hew m-yawag m-ho, wu ro m-neke be-ur Yeşo.

³⁰ Amba bo Bitrus hyente m-yo m-'wons ne à, wu hoguru o-gyer. Wu ciriru m-yi. Wu argu m-kan, wu zee, "Gos-wu, gu me!"

³¹ Un gyept-o un yish, Yeşo tabburu kom-o un wu, wu shipuru Bitrus. Yeşo zeeru Bitrus, "Wott m-sheer deen á, ¿remen yan o o ryegente?"

³² Ka da-de bo Yeşo un Bitrus ne cuwte o-hat à, yo-m reşuru ceen.

³³ Ka da-de ye_ka **yan-neke-m Yeso** ye_ro_n-me_o-hat à, ye_nomoru Yeso ur-bongon. Kap mo_un ye_zeeru Yeso, “Nip-o, wo_ **Wà-wu Shir** wu.”

*Yeso taasute_ya-üş-gom
gom-se un ye_un bo-o_o-Genesaret
(Mark 6:53-56)*

³⁴ Ka da-de ye_pasuru de ka jit-de m-sa de, ye_kergunduru un dak-o_o-Genesaret.

³⁵ Bo_hun-ne ye_un ká bo-o nepte Yeso haante à, ye_tomuru a rure_ko_wu ke net-wu, wu_ro_un ká dak-o_à, unze Yeso haante. Ye_hante_wu_ya-üş-gom kap.

³⁶ Ye_konuru Yeso ye_ci ko riib-yo un matuku-de un wu. Wu_ya'uru ye_o-cow, ye_nom káane. Myet-mo_un ye_ci'e_à gom-se un ye_taarü.

Bor-üş op uş-taan

*Jor-se un ye_ro_co-o_o-dak à
(Mark 7:1-13)*

¹ A kane_ **Parisa**-ne_un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne_haanuru be-ur Yeso zee-mo_o-Urusharima. Ye_zeeru,

² “¿Remen yan o_ne yan-neke-m ru rotte_m-jetem un jor-se un mong-ne? Te_un zee_kaane remen ye_ro_m-sapt ut-kom ye_reet rii-yo m-re_bo_a oos á.”

³ Yeso shasuru_ye, “No_ne, ¿remen yan o_no_rotte_m-jet un **karamsa**-o Shir remen jor-üş no?”

4 Ai, Shir zeste, 'Hyan tato ru ut-gos ne un inu ru ne,'* komo, 'Myet wu pyape tato un wu ko inu un wu à, o-nip a ho wu.'†

5 Amba no ur-yoos unze urege net ro un yo ken rii-yo ne yo wu heete m-gu un tato un wu ko inu un ne un yo ne à, amba wua zee, 'Kap rii-yo no roa kum be un de n-ga à, yar-mo mo um **seke** Shir à,' waragte o ka, ba se o ya'aste tat-ne ru ne ut-gos á.

6 Remen jor-us no, no muste Ma-to Shir hwaa.

7 No ya-o-shepe! Hond hond o **Ishaya** nome ma-ut no bo wu zee à,

8 " 'Ká hun-ne ye ro me m-'ya m-sek un nu-se un ye cot,
Amba hur-de un ye nomoste ur-hew un me ne.

9 Guw-mo un ye mo ye ro me m-nome à,
mo o-hwaa mo,
ye sugute **karamsa**-o Shir un yoos-de un ye.'‡

*Rem-se ro un saburse un net be-de Shir à
(Mark 7:14-23)*

10 Yeso aaguru buug-de un hun-ne, wu zeeru ye,
"Raks no, no hoge m-sok ne.

11 Ba rii-yo ro m-cow un nu-o un net à, yo ro wu m-rwo wu waktute **ko-ya-ur-ba'as** be-de Shir á, se rii-yo ro m-rwuun un nu-o un wu à, un yo wu ro m-nom ne à."

* **Bor-us op us-taan:4 15:4** Hyen komo: Rwuu 20:12; Kara 5:16.

† **Bor-us op us-taan:4 15:4** Hyen komo: Rwuu 21:17; Rewi 20:9.

‡ **Bor-us op us-taan:9 15:9** Hyen komo: Isha 29:13 (ut-Girik).

¹² Yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu, ye cituru, “¿Kō o nepste unze **Parisa**-ne hogute ryaab-uş ru remen kà ma-to o zee?”

¹³ Yeşo shasuru, “Myet go-de ro ba Tato re wu n-Ton shir wu go de á, a mu'ug de.

¹⁴ Yagu ye temb. Po-ne yan-nak un or un ye po-ne. Urege ko-po ro m-nak un or un wu ko-po, ai, kap mo un ye yea he'ebe n-me o-kuub.”§

¹⁵ Ka da-de, Bitrus zeeru, “Yeşo, rwuntu te cas yo ká sha-mo ut-ma mo cone te nep à.”

¹⁶ Yeşo zeeru wu, “¿Ashi, har m-moka no nap á?

¹⁷ Me m-zee kap o un rii-yo net re à, ur-takan yoa cuw un nu-o un wu, ká da-de ne yoa cuw un men-to un wu, komo ur-kom yoa ru un wur-o un wu.

¹⁸ Amba rii yo-yo ro m-rwuun o-nu à be-de ur-hur yo ro m-rwuun. Komo yo ro m-naas un net-wu rwunte yo à.*

¹⁹ Me un zee kaane remen cin ur-hur barag-uş yo-se ro m-rwuun. Se ro, ho-m un hun-ne, o-ás ne, m-naase ne, ur-hyow ne, un shese ut-bo ne, un naas un jin-ut or ru ne.

²⁰ Se kà rem-se ro net m-rwo m-wakte **ko-ya-ur-ba'as** be-de Shir. Re un rii ba un sapt ut-kom a ru net m-wakte **ko-ya-ur-ba'as** be-de Shir á.”

*Sher-mo un wu ken
ne'a-wu be-ur Yeşo
(Mark 7:24-30)*

²¹ Yeşo ruuru o-Gariri wu nekurū raag-o un dak-to o-Taya o-Sidon ne,

§ **Bor-uş op uş-taan:14 15:14** Hyen komo: Ruka 6:39. * **Bor-uş op uş-taan:18 15:18** Hyen komo: Mati 12:34.

22 Wu ken ne'a wu ko-ya-o-**Kan'ana**, wu ro ur-she'et káne à haanu be-ur Yešo. Wu 'yonsu uş-cor wu ro uş-kan, wu zeeru, “Goş-wu, wà **Dawuda**, hoge 'won un de! Remen wà re wan-ne'a ro un ko-**ya-ut-kot** ne, wu ro wu un ya-ur-koob.”

23 Amba Yešo shas wu ko ur-gom á. Ka da-de yan-neke-mo un wu konuru wu, ye zeeru, “Yan wu! Zee wu arag. Remen wu ro na m-dore un kaas ut-tó o-zaaz!”

24 Ka da-de Yešo zeeru ká ne'a-wu, “Shir un tomon me remen hun-ne ye o-**Isra** ca-ye Shir ye ege à cot.”

25 Amba ká ne'a-wu haaru wu kwukturu un co o un wu. Wu konuru komo, “Goş-wu, gu me!”

26 Yešo zeeru ká ne'a-wu, “A nom ur-bon a dek rii-yo m-re yo un yakar a ya'as yege-wo á.”

27 Ká ne'a-wu shasuru, “Eba, Goş-wu o, amba yege-wo ro m-rekem un yo ken rii-yo m-re yo ro m-he'en un kok-to ya-o-hur rotte m-re à.”

28 Yešo zeeru, “Ne'a sher-m ru ro deen! A nomotu yo wo o-dish à.” Un gyept-o un yish, ko-**ya-ut-kot** ruuru un wà un wu.

Yešo taaste gom-se un hun-ne deen

29 Bon káne, Yešo doruru so n-riib Mar-o o-Gariri. Ka da-de wu daaru ur-dor, wu she'eturu.

30 Hun-ne haanuru be-de un wu deen. Ye neknute un ryam-ne ne, un po-ne ne, un **cim**-ne ne, un 'kato-ne ne, un ye ken ya-us-gom ye ne deen, ye essuru ye un co Yešo. Wu taasuru ye gom-se un ye kap.

³¹ Har hun-ne hyen o-made bo ye hyane 'kato-ne teperte à, ya-ut-**cim** komo ye m-senge, ryan-ne ur-hew, po-ne komo ye ro o-hyan. Kap mo un ye, ye nomuru Shir o o-**Isra** ur-bongon.

*Yeso reegtute hun-ne dugu-uş nass [4,000]
(Mark 8:1-10)*

³² A kane Yeso aaguru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, "Me m-hoge 'won-de un kà hun-ne ye. Caane ho-ut tet-to ka ye be-ur gaan un me ne, komo ye rott rii-yo m-re á. Man 'yons ye m-mer á, taase ye bonse un cow."

³³ Yan-neke-mo un wu zeeru wu, "De kà be-de rotte net á, ¿ke a he kum un ga-to a hette reegte un de kà caari-de un buug-de un hun-ne de?"

³⁴ Yeso cituru, "¿Burodi-ut re no rotte?"

Ye zeeru, "Ta'yoor-to un yan jan rek-ye ne hiin."

³⁵ Yeso zeeru buug-de un hun-ne ye she'ete n-dak.

³⁶ Wu dekuru kà burodi-to ta'yoor-to un kà jan-ye ne. Wu bomuru Shir, wu wonguru to. Wu ya'asuru yan-neke-mo un wu. Komo yan-neke-mo un wu wonguru buug-de un hun-ne.

³⁷ Ko wu ke wu reeg wu ciig. Yan-neke-mo un wu karaksuru to kwange à, koor-ut ta'yoor ut-caari.

³⁸ Ye re to komo à, dugu-uş nass [4,000] ye ro, husse ne'a-ne un yakar-ne.

³⁹ Ka da-de Yeso 'yonsuru buug-de un hun-ne ye ji o-hur. Wu cowuru hat-o m-ho wu arguru dak-o o-Magadan.

Bor-üş op uş-cind

Hoob-o o-napa

(Mark 8:11-13; Ruka 12:54-56)

¹ **Parisa**-ne_ un_ **Saduki**-ne_ haaru_ be-ur_ Yešo remen_ ye_ megerté_ wu_ ye_ konuru_ wu_ kutu_ ye_ yo ken_ rii-yo_ ut-hyat_ yo_ n-Ton_ shir_ yo_ he_ m-wakte_ o-napa_ à_ unze_ Shir_ wu_ tomne_ wu_.*

² Wu_ shasuru_ ye_ wu_ zee_ "Urege_ rim-m_ nomog_ no_ hyene_ Ton-o_ shir_ nomog_ zá_ no_ m-zee_ 'Ee_ ho-de_ un_ buk_ dea_ rwuun_ kar_ kar.'

³ N-sot_ komo_ no_ hyene_ Ton-o_ nomog_ zá_ no_ m-zee_ 'Caane_ a_ hye_ kem.'

No_ m-hoks_ m-nap_ bo_ Ton-o_ ro_ ur-hew_ à_ amba_ no_ hoks_ o-napa_ yo_ Shir_ ro_ m-nom_ un_ ka_ da-o_ á.†

⁴ Hun-ne_ ye_ un_ ka_ da-o_ yo-o_ o_ ro_ un_ gyer-o_ Shir_ á_ Ye_ conog_ ye_ hyen_ o-napa_ amba_ yatt_ napa-o_ a_ he_ ye_ m-kute_ á_ se_ o_ ma_ **Yunanawan-Rwor_ un_ Ma-to_ Shir.**" Ka_ da-de_ Yešo_ arguru_ wu_ yage_ ye_ káne.‡

Yist-mo_ un_ Parisa-ne_ un_ Saduki-ne

(Mark 8:14-21)

⁵ Bo_ yan-neke-mo_ un_ wu_ woote_ yo_ ka_ riib-yo_ reeno_ à_ ye_ baksuru_ unze_ ye_ boprunte_ ut-burodi.

⁶ Yešo_ zeeru_ ye_ "Tu_ no_ yish_ no_ nep_ ha_ komo_ no_ nom_ ja_ un_ ká_ **yist-mo_ un_ Parisa-ne_ mo_ ne_ un_ mo_ un_ Saduki-ne.**"§

* **Bor-üş op uş-cind:1 16:1** Hyen_ komo: Mati 12:38; Ruka 11:16.

† **Bor-üş op uş-cind:3 16:2-3** Mo_ ken_ gen-mo_ deen_ ka_ gom-to_ ro_ kon_ n-me_ cir-mo_ un_ 16:2-3_ be-de_ a_ gene_ wu_ shasuru_ à_ ‡ **Bor-üş**

op uş-cind:4 16:4 Hyen_ komo: Mati 12:39; Ruka 11:29. § **Bor-üş**
op uş-cind:6 16:6 Hyen_ komo: Ruka 12:1.

⁷ Ye_ciri ut-ma un hi un de un ye un hi un de un ye. Ye_ro m-zee, “¿Kō remen ka burodi-to a boprunde à o_wu zette_káane?”

⁸ Yešo nepse_yo ye_ro uş-barag à, wu_zeeru, “No_yan-sheer-m rek-mo! ¿Remen yan o_notte m-zee nott ut-burodi á?”

⁹ ¿Har m-moka non go_nap? ¿Tō-ut ke'essute_no bo um reegte_hun-ne_dugu-uş taan [5,000] un burodi-ut taan ne? ¿Komo koor-ut re no_karakse to_kuse?*

¹⁰ ¿Nō baks hun-ne_dugu-uş nass [4,000] ye um reegte un burodi-ut ta'yoor? ¿Koor-ut re no_karakse to_kuse?†

¹¹ ¿Re nome_no_yagute m-nap unze me un ma-to ut-burodi á? Um zeeg no_komo, ‘Nom no_ja un **yist-mo un Parisa-ne un Saduki-ne ne.**’ ”

¹² Ka da-o_yan-neke-mo un wu_nape unze **yist-mo a m-rwo ut-burodi à mo mo á,** amba wu un con ye nom ja un yoos-de un **Parisa-ne un Saduki-ne** de o-shepe.

*Bitrus rurute Yešo unze
Yešo wu ro Kiristi*

(Mark 8:27-30; Ruka 9:18-21)

¹³ To, bo Yešo haante_dak-o o-Kaseriya o o-Pirip à, wu_cituru yan-neke-mo un wu. Wu_zeeru, “¿Wan wu hun-ne_ro m-zee **Wà-wu un net‡** ro?”

¹⁴ Ye_zeeru, “Ye_ken ye_ro m-zee **Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho,** ye_ken ye_komo **Ereja,**

* **Bor-üş op uş-cind:9 16:9** Hyen komo: Mati 14:17-21.

† **Bor-üş op uş-cind:10 16:10** Hyen komo: Mati 15:34-38.

‡ **Bor-üş op uş-cind:13 16:13** “Wà-wu un net” con-de de Yešo ro un 'ya un hi un de un wu à.

ye ken komo Irmiya, ko komo wan-gaan n-me un **yan-Rwor un Ma-to Shir** n-ga.”§

¹⁵ Ka da-de wu cituru ye, “¿Amba no un ya, wan wu ne um ro un hyan-o no?”

¹⁶ Simon Bitrus shasuru, “Wo wu, **Kiristi**, ***Wà-wu Shir** wan-hoog.”†

¹⁷ Yeşo shasuru, wu zee, “Simon wà **Yohana**, wo ko-ya-o-kwum-wu! Remen Tatō re wu ro n-Ton shir à, wu kutu wō to ka, ba neŋ á.

¹⁸ M-mōka um zeeg wō unze wō ro Bitrus,‡ komo n-ton un ka ta'ar-o§ um he man yan-dor re, komo mo ken mar-mo* rott ut-gwomo be-de un ye á.

¹⁹ Man ya'as wō rii-se un tiks un gwomo-to Shir. Koyan o caase kane un hono o-dak, Shir a caas yo n-Ton shir. Komo koyan o gage kane un hono o-dak, Shir a geeg yo n-Ton shir.”†

²⁰ Wu nakuru yan-neke-mo un wu ut-to m-sok ne, ye rure neŋ unze wu ro **Kiristi** á.

*Yeşo rworog gon mar-mo wu he'e à
(Mark 8:31—9:1; Ruka 9:22-27)*

²¹ Cin un ká da-o, Yeşo cire m-kute un yan-neke-mo un wu unze, se wu haag bo-o o-Urusharima.

§ **Bor-üş op uş-cind:14 16:14** Hyen komo: Mati 14:1-2; Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8. *

* **Bor-üş op uş-cind:16 16:16** Ko: Wu Shir daagne à Wan-Gwu (gom-de Yahuda-ne) un Wu Shir daagne à (gom-de ut-Girik) kap mo un to, to ro “Wu Shir daagne à.” † **Bor-üş op uş-cind:16 16:16** Hyen komo: Yoha 6:68-69.

‡ **Bor-üş op uş-cind:18 16:18** ut-Girik: Ka jin-de unze Bitrus ur-ta'ar de ka. § **Bor-üş op uş-cind:18 16:18** ut-Girik: ta'ar-o caari.

* **Bor-üş op uş-cind:18 16:18** ut-Girik: komo ish-se de o-ra. † **Bor-üş op uş-cind:19 16:19** Hyen komo: Mati 18:18; Yoha 20:23.

Komo wu ruru ye yo he wu m-kor reeno à. Wu suut ur-koob go-üş-go be-de un ye ro sek-ye, un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un ya-ur-yoos-de **karamsa-o Mosa** ne. Komo a ho wu, un ho-ur atette-de komo a 'yons wu.

²² Bitrus nakuru wu n-riib, wu ciruru wu ut-kangse. Wu ro m-zee, “Goş-wu, Shir ye peste! To ka a nome be un du á.”

²³ Amba Yeşo wakturu be-ur Bitrus. Wu zeeru, “Wonge un me ne, wo **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot!** Wo ko-yan-rwo ur-pukse wu be un de. Remen wo uş-barag untun net, yanze untun Shir bo Shir ro uş-barag á.”

²⁴ Ka da-de Yeşo zeeru yan-neke-mo un wu, “Myet wu cone wu doru me à, be-ur no, se wu she'eg hi un de un wu, wu sew **kan-o** un wu, wu doru me.‡

²⁵ Remen wu cone wuke un hoog-mo un wu à, wua taage un mo. Amba kap bon wu taage un hoog-mo un wu rem re à, wua kum mo.§

²⁶ ¿Yan yo ne net he m-kum urege wu kumug kwum-o un hono o-dak kap, amba wu taaguru un hoog-mo un wu? Ko ne, ¿ya net he m-ya'as be-de un shas-o un hoog-mo un wu?

²⁷ Remen me **Wà-wu un net**, man haan un seps-m Tato re ne un yan-tom-ye un wu ne, man piishe ko wu ke net-wu ut-ma mosse un rii-yo wu nome ne à.*

‡ **Bor-uş op uş-cind:24 16:24** Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

§ **Bor-uş op uş-cind:25 16:25** Hyen komo: Mati 10:39; Ruka 17:33; Yoha 12:25.

* **Bor-uş op uş-cind:27 16:27** Hyen komo: Mati 25:31; Bong 62:12; Roma 2:6.

²⁸ Nip-o me no m-rure, ye ken ye ro kon eso eso kane yea mer á, har se ye hyanag haan-mo un **Wà-wu un net** n-me un gwomo-ut Tato un wu.”

Bor-us op us-ta'yoor

Yeso barmute

(Mark 9:2-13; Ruka 9:28-36)

¹ Bo a rewete ho-ut cind à, Yeso dekurū Bitrus ne, un **Yakubu**, un **Yohana** (heno **Yakubu**) ne, wu daaru o-haag un ye ne un hon-de un ye.

² Ye ro o-gwoŋ wur-o Yeso barmuru, co-o un wu nomuru m-cucas untun ur-ho, matuku-to wu cope à to warguru ut-pus to pyar.

³ Un gyept-o un yish, **yan-Rwor un Ma-to Shir** ye n-ga, **Mosa** ne un **Ereja** rwuunuru, ye ro ut-
orom un Yeso ne.

⁴ Bitrus zeeru Yeso, “Gos-wu, nomog ur-bon o tette kane à! Urege o conog, man tond depi-ut tet kane, ur-gaan rem ru, ur-gaan rem **Mosawan-Rwor un Ma-to Shir**, ur-gaan komo rem **Erejan-Rwor un Ma-to Shir**.”

⁵ Wu ro m-rwor ut-ma káane ke'ente-o m-cucas hokkuru ye. Ye hoguru cor n-me un ká ke'ente-o o m-zee, “Wu ka wu ro Wà re, wu me m-con à, me m-hoge rerem-mo un wu deen. Raks no ma-to un wu!”*†

⁶ Bo yan-neke-mo un wu hogute káane à, gyer-o hooru ye deen, har ye heeru n-dak.

* **Bor-us op us-ta'yoor:5 17:1-5** Hyen komo: 2Bit 1:17-18.

† **Bor-us op us-ta'yoor:5 17:5** Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 1:11; Ruka 3:22; Kara 18:15.

⁷ Yeşo woonuru, wu ci'uru ye. Wu zee, "Ine no, no hoge o-gyer á."

⁸ Bo ye daste ut-hi à, ye hyan net á se Yeşo un hon-de un wu cot.

⁹ Bo ye ro m-kerkunde un ká haag-o à, Yeşo naku ye ut-to. Wu zee, "No rure net rii-yo no hyane á, se **Wà-wu un net** inute ut-marimar."

¹⁰ Yan-neke-mo un wu cituru wu. Ye zee, "To, remen yan o **yan-Yoos-de o-karamsa** zette unze, se **Erejawan-Rwor un Ma-to Shir** he'esente ka da-de **Kiristi** haante?"[‡]

¹¹ Yeşo shasuru, wu zee, "Nip-o, **Ereja** roon, komo wua ja'as koyan.

¹² Amba me no m-rure, **Ereja** be'este wu he'esente, ye nap un wu ne á, har ma ye nomotu wu rii-yo ye hyane m-sok à. Káane komo **Wà-wu un net** he swo ur-koob un kom-to un ye."[§]

¹³ Bo Yeşo zette kaane à, yan-neke-mo un wu napuru unze wu ro ye un nome un ma-ut **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho**.

Yeso taasute wà gom-o un ko-ya-ut-kot
(Mark 9:14-29)

¹⁴ Bo ye woote un 'wun-de o-haag à, hun-ne deen ro ye ur-'er. Wu ken net-wu haanuru be-ur Yeşo, wu kwukturu un co-o un wu.

¹⁵ Wu zeeru, "Gos-wu, hoge 'won-ur wà re wan-campo, wu ro o-tattura ne. Komo wu ro un swo ur-koob deen. Wu m-bor m-hebe o-ra, m-ho ne.

¹⁶ Um heete wu be-de yan-neke-m ru, amba ye hoks wu m-taase un gom á."

[‡] **Bor-üş op uş-ta'yoor:10 17:10** Hyen komo: Mara 4:5.

[§] **Bor-üş op uş-ta'yoor:12 17:12** Hyen komo: Mati 11:14.

17 Yeşo shasuru, “No hun-ne ye m-moka, yan-koob-de m-sheŕ o-nip, ya-ur-cikt, ¿har ha-mo un ho-ut re o um he m-she'et un no ne? ¿Har ha-mo un ho-ut re o um he m-joose un no ne? Hantu me no ka wà-wu.”

18 Yeşo hurguru ko-**ya-ut-kot** ut-gaag. Ká ko-**ya-ut-kot**-wu ruuru, wu yage wà cas. A kane gom-o un wà taaru.

19 Da-o neŕ rokne be-ur Yeşo á, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu. Ye cituru wu, “¿Remen yan o te hokste ruut un ká ko-**ya-ut-kot**-wu á?”

20 Yeşo zeeru ye, “Remen sheŕ-m no ro deen á. Nip-o me no m-rure, urege sheŕ-m no woog gos-to un go'-yo o-**mosta** yo jiishe us-rek be-de un go kap à, noa rees m-zee ka haag-o ine zee-mo un kane ha-mo un reeno, komo oa ine. Yatt rii-yo he no m-kwange á.”*†

*Yeşo doog nom ut-ma
moşe un mar-mo un wu ne
(Mark 9:30-32; Ruka 9:43b-45)*

22 De ken ho-de bo ye waragte un dak-o o-Gariri à, Yeşo zeeru ye, “A ya'as **Wà-wu un neŕ** un kom-to un hun-ne.

23 Komo yea ho wu, un ho-ur atette-de komo a 'yons wu.” Yan-neke-mo un wu bopu o-regen deen.

Top un tar un Pyo-o Shir

* **Bor-üş op uş-ta'yoor:20 17:20** Mo ken gen-mo un do ci-o kwooz o-gaan 21Ay, gon ye ka ro m-ru á, se us-kon moşe o-swoot ne. Hongse; Mark 9:29. † **Bor-üş op uş-ta'yoor:20 17:20** Hyen komo: Mati 21:21; Mark 11:23; 1Kor 13:2.

24 Yeso un yan-neke-mo un wu ne wooru bo-o o Kapanahum. Yan-goks un tar remen **Pyo-o Shir** haaru be-ur Bitrus, ye zeeru wu, “¿Wan-yoos-ur no ro un top un tar-o un **Pyo-o Shir**?”[‡]

25 Bitrus shasuru, “Wu ro m-top ge.” Bitrus cowuru o-hur remen wu ruruté Yeso ka ma-to. Cin ba wu un rure Yeso, Yeso cituru wu, “Bitrus ¿Ya o hyane mosse un ká cot-o ne? ¿Be-ur wan-ne o gwomo-ne ro m-goks un hwor-ye un tar o, be-de un yakar-ye un ye o, ko be-de un hamat-ne ye ye shipe à?”

26 Bitrus shasuru, “Be-de un hamat-ne.”

Yeso zeeru, “Ya-o-dak ro m-top o ka á!

27 Kap un kaane ne, taase ká hun-ne hoge shoob-ur na, hebe o-mar o jorbe o-kwembe, o hek nu-o un jan-yo o shipe ur-takan à. Woa 'wos o-azorpa yo he m-bo'os à, o dek yo o top tar ru un o ma re ne.”

Bor-us op us-eer

¿Wa jiishe ut-gos?

(Mark 9:33-37; Ruka 9:46-48)

1 Un ká da-o **yan-neke-m Yeso** haaru be-ur Yeso, ye cituru wu, “¿Be un te, wa jiishe ut-gos kap n-me un gwomo-to Shir?”*

2 Yeso agnuru wu ken wà rek-wu wu, wu essu wu n-tete de un ye.

[‡] **Bor-us op us-ta'yoor:24 17:24** Hyen komo: Rwu 30:13; 38:26.

* **Bor-us op us-eer:1 18:1** Hyen komo: Ruka 22:24.

³ Ka da-de wu zeeru, “Nip-o me no m-rure, se no ja'aste barag-üş no komo no warag untun yakar rek-ye, noa kum m-cow un gwomo-to Shir á,†

⁴ Remen kaane myet bon wu muute hi un de un wu ba nu-mo ur-hi untun ka wà rek-wu wu à, wu jiishe ut-gos un gwomo-to Shir.

⁵ “Komo myet bon wu gokse wà rek-wu untun wu ka rem re à, me wu gokse.

Rem-se ro un rwo ur-pukse à

(Mark 9:42-48; Ruka 17:1-2)

⁶ “Komo bon wu rwo'e wan-gaan n-me un ka yakar-ye shere o-nip be un de à, nom **ur-ba'as** à, a jiish wu m-rerem a gege wu ta'ar-de ur-na ur-geks, komo a jorbe wu n-me m-sa mo ur-duw.

⁷ “Rii-yo ur-'won yo ka wu rwo'e ye ken ye nom **ur-ba'as** à. Rii-yo un rwo **ur-ba'as** ro kon, amba rii-yo ur-'won yo be-de un ká wu rwo'e ka **ba'as-de** à.

⁸ Urege kom-o ru, ko na-o ru ro wo un rwo **ur-ba'as**, kups o jore. A jiish wo o cuw hoog-o ba m-ta un na-o gaan ko kom-o gaan, otte a jorbe wo n-me o-ra o ro m-ryomse á, un kom-ut ru ne ut-voor ko na-üş ru uş-voor.‡

⁹ Urege komo yish un du ro wo m-rwo m-nom **ur-ba'as**, huş de o jore. A jiish wo o cuw hoog-o ba m-ta un yish-ur gaan ne, otte a jorbe wo n-me den-o o-ra un yish ru ne yoor.§

Sha-mo ut-ma mo un ca-yo ege à

(Ruka 15:3-7)

† **Bor-üş op uş-eer:3 18:3** Hyen komo: Mark 10:15; Ruka 18:17.

‡ **Bor-üş op uş-eer:8 18:8** Hyen komo: Mati 5:30. § **Bor-üş op uş-eer:9 18:9** Hyen komo: Mati 5:29.

¹⁰ “Nap no_ha, taase no_yo'og ko_wan-gaan n-me_ un_ká yakar-ye, remen me_no m-rure, **yan-tom-ye Shir** ye_ un ye_ro be-de Shir Tato re wu_ro_n-Ton à.*

¹² “¿Re ne_no m-hyan o, urege_wa-ut-gut ro_ un ca-ne_o-zungu [100], gaan-o eguru_be-de un ye, ya wu_he m-nom? Wu_a rees m-yage_ un ye_ká kwooz-ut_nass un op un jero [99] n-ton o-haag ye_ro_ut-re, Wu_heeste hoob-o_ un_ká gaan-yo ege_à.

¹³ Komo wu_hyande_yo, nip-o_me_no m-rure, zak-o_wu_ro m-nom à, o_aragte_o_ un_ká kwooz-ut_nass to_ un op un jero [99].

¹⁴ Káane o, Tato re wu_ro_n-Ton shir à, wu_con ko_wan-gaan be-de un_ká yakar-ye_ege_á.”

Urege_or ru nomog wo_ur-ba'as
(Ruka 17:3)

¹⁵ “Urege_or ru ko-yan-dor nomote wo_ur-ba'as, neke_o ruru_wu_ un_hon no. Urege_wu_hogute_ma-ut ru, komo wu_konog wo_o doog wu_o ka muunte_ un_cow.†

¹⁶ Amba urege_wu_hogu wo_á, o do m-ha be-de un_wu_ un_net ne_wan-gaan ko_nen yoor, remen kap yo o zee_à, a 'woş to_o-nip un_nu-se un_ya-ustor nen yoor ko_tet.‡

¹⁷ Urege_wu_yagutu ye_m-hoge_har m-moka, o rure_hun-ne **yan-dor Yeso**. Urege_komo har wu_yagute_m-hoge_ un_hun-ne **yan-dor Yeso**, muut

* **Bor-üş op uş-eer:10 18:10** Mo_ken gen-mo_ un do_ci-o op o-gaan 11Komo Wà-wu_ un_net un_haan remen gwu-o_ye_ege_à. Hongse Ruka 19:10. † **Bor-üş op uş-eer:15 18:15** Hyen komo: Ruka 17:3.

‡ **Bor-üş op uş-eer:16 18:16** Hyen komo: Kara 19:15.

wu untun wu nape Shir á, ko ko-**yan-goks un tar**
wu nape Shir á.

¹⁸ “Nip-o me no m-rure, komo ko yo ke rii-yo o
caase kane un hono o-dak, Shir a caas yo n-Ton
shir. Komo ko yo ke rii-yo o gage kane un hono
o-dak, Shir a geeg yo n-Ton shir.§

¹⁹ “Man do no m-rure un yo ka, urege hun-ne
nen yoor be un no un hono o-dak ye mossute ut-hi
ye kon yo ken rii-yo, Tato re wu n-Ton wua nomo
ye yo.

²⁰ Remen kap be-de hun-ne yoor ko tet karge
n-me un jin un de à, me be-ur gaan un ye ne.”

Sha-mo ut-ma mo un
ko-guw-wu ro un ho'os ut-ma á

²¹ A kane Bitrus woonuru, wu zeeru Yeso,
“¿Gos-wu, re hon o or re he me nom **ur-ba'as** um
ho'os ka ma-to? ¿So ta'yoor o?”

²² Yeso zeeru wu, “Me zee wo o-ta'yoor á, amba
o-ta'yoor har so kwooz-ut tet un op [490].*†

²³ “Remen kaane, a hongse gwomo-to Shir un
wu ken ko-Gwomo-wu ne. Wu cone oog un
kwum-o un wu, o ro un kom-to un guw-ne ye un
wu à.

²⁴ Bo ka ko-Gwomo-wu cirte ur-oog à, a hanturu
wu ken net-wu, wu, wu ro m-dore ur-moog à de
ka net-wu a hoks m-top á har ta-de un hoog-mo
un wu.‡

§ **Bor-üş op uş-eer:18 18:18** Hyen komo: Mati 16:19; Yoha
20:23. *

* **Bor-üş op uş-eer:22 18:21-22** Hyen komo: Ruka
17:3-4. † **Bor-üş op uş-eer:22 18:22** Hyen komo: Taka 4:24.

‡ **Bor-üş op uş-eer:24 18:24** ut-Girik: *dugu-üş op [10,000] tarents*
[kiroguram-ye 340,000 azurpa].

25 Bo kwangute wu m-top à, ko-Gwomo rwo'uru a beeb wu un ne'a un wu ne un yakar-ne kap un rii-yo wu rotte ne à, remen a topt ká hwor-ye.

26 “Ká ko-guw-wu kwukturu un co-o un wu, wu ma'asu uş-kon wu ro m-zee, ‘Nomo me, man tops wo kap.’

27 Ko-Gwomo hoguru 'won-de un ká ko-guw-wu, wu ho'osuru wu. Ko-Gwomo yaksuru wu, wu yaguru ma-to un ká moog-de.

28 “Amba ká ko-guw-wu bo un ru-mo un wu, wu oosuru or ru un wu ko-guw, wu wu ro m-dore ur-moog hiin à, § wu reeru wu uş-cor. Wu zee, ‘Top me rii-yo me wo m-dore à!’

29 “Or ru un wu un ko-guw kwukturu, wu konuru wu. Wu zee, ‘Nomo me, man tops wo.’

30 Amba ká ko-guw-wu yage, har wu haaru, komo wu cuwturu wu un kur-o m-ke'et, se da-o wu tope ká moog-de à.

31 “Bo or re un wu un guw-ne hoge rii-yo nome à, ye hoge m-rerem á. Ye ruru ko-Gwomo myet bo nome à.

32 Ko-Gwomo agburu ká ko-guw-wu. Wu zeeru wu, ‘Wo ko-guw, wan-men-ut jaas-to, um yaksutu wo kap moog-de o deku me à. Me un yaksu wo de remen o konog me.

33 Ashi, ¿nom ur-bon o hoge 'won-ur or ru bo um hoge 'won un du á?’

34 Ko-Gwomo swooru uş-ryaab deen. Wu rwo'uru a 'ye wu ur-koob har se wu tok kap o un ká moog-de.

§ **Bor-uş op uş-eer:28 18:28** ut-Girik: *Wu wu ro m-dore denari zungu-o gaan. O-denari ro hond hond un rii ko-ya-ur-gawuş ro m-kum à ho-ur gaan.*

35 “Káane komo Tato re wu n-Ton shir he m-nome un ko wu ke be un no wu yage ho'os un **ba'as**-ur or re un wu hur-ur gaan à.”

Bor-üş op uş-jero

Yoos-ur Yešo de un caas ut-ge

(Mark 10:1-12; Ruka 16:18)

¹ Bo Yešo komte rwor un se ká rem-se à, wu yagu dak-o o-Gariri. Wu cowuru so un dak-o o-Judiya, komo wu pasuru so un horan-de un Roog-o o-Joda à.

² Hun-ne ut-moor ne doruru wu, wu taasuru hun-ne ya-üş-gom reeno.

³ Káne, ye ken **Parisa**-ne ye haane be-de un wu remen ye cept wu, un kà cot-o, “¿N-me un **karamsa**-o na, o ya'ag net cow wu ho'oste ne'a un wu remen ko yo ke rii-yo?”

⁴ Yešo shasuru ye, “¿Ashi, no karante Ma-to Shir á? Ka wu nomu ye cin ur-takan à, ‘Wu un nom ye campo un ne'a ne.’* ”

⁵ Wu zeeru komo, ‘Remen kaane, net a yage tato un wu un inu un wu ne, wu momse ne'a un wu o-wur. Ye komo yoor, yea warag gaan.’†

⁶ Har kane co yea warag hun-ne yoor á, se de wan-gaan. Remen kaane, rii-yo Shir gage à, taase net us yo á.”

⁷ Ye zeeru wu, “To, ¿remen yan o **Mosawan-Rwor un Ma-to Shir** nomte o-**karamsa** a ya'as takurda-o un caas ut-ge, komo a ho'os ne'a?”‡

* **Bor-üş op uş-jero:4 19:4** Hyen komo: Taka 1:27; 5:2.

† **Bor-üş op uş-jero:5 19:5** Hyen komo: Taka 2:24. ‡ **Bor-üş op uş-jero:7 19:7** Hyen komo: Kara 24:1-4; Mati 5:31.

⁸ Yešo zeeru ye, “Remen cikt-ur no, o rwo'e **Mosa** yagute no ho'os ne'a no ne, amba cin ur-takan káane o Shir cone á.

⁹ Me no komo m-rure, myet bo un campo wu ho'ose ne'a un wu à, un yatte be-de o-ás a bope ká ne'a-wu á, komo wu ge hor-wu, wu nomog o-ás o ka.”§

¹⁰ Yan-neke-m Yešo zeeru wu, “Urege kaane o to ro, net un ne'a un wu ne, ashi ma jiishte o ka net she'et ba ut-ge.”

¹¹ Amba wu zeeru ye, “Ba hon un net o he m-hoks m-dek un ka ma-to á se de ye Shir ya'e ur-beeb à.

¹² Ye ken ye ro kon ye a mate ye she'et ba ut-ge à, remen yett m-campo á. Ye ken ye ro kon ye hun-ne musse kaane à, ba m-campo. Ye ken ye ro kon komo ye esse yea ge ut-ge á, remen con-to un **Gwomo-to Shir**. Myet wu he m-hoks m-dek un ka ma-to à wu dek.”

Yešo huute yakar nu-o ur-bon

(Mark 10:13-16; Ruka 18:15-17)

¹³ Ka da-o hun-ne hanturu Yešo yakar rek-ye remen wu cit ye un kom-to un wu komo wu konoté ye us-kon. Amba yan-neke-mo un wu hururu ká ye hante ká yakar-ye à ut-gaag.

¹⁴ Amba Yešo zeeru ye, “Yagu no yakar rek-ye haante be un de. No wen ye á. Remen gwomo-to Shir to ma un ye to.”

¹⁵ Wu **seke** ye kom-to un wu ur-hi, wu huute ye nu-o ur-bon. Ká da-o wu arguru.

§ **Bor-üş op us-jero:9 19:9** Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

*Ko-ya-o-kwum**(Mark 10:17-31; Ruka 18:18-30)*

¹⁶ A kane wu ken wu haaru be-ur Yešo un kà cot-o ne, “Wa-ur-Yoos, ¿yan rii-yo ne um he m-nom so-yo um kumut hoog-mo ba m-ta à?”

¹⁷ Yešo zeeru wu, “¿Remen yan o wottu me un cot-se un rii-yo ro so-yo à? Ai, so-wu ro kon á se Shir cot. Amba remen um shest wo cot-o ru, urege o conog o kum hoog-o ba m-ta, se o gyereg rii-yo ká **karamsa-o** zee à.”

¹⁸ Ká net-wu zeeru Yešo, “¿To ke **karamsa-to**?”

Yešo shasuru, “Wo ho net á, wo hoob ne'a-wu un net á, Wo hiw ur-hyow á. Wo nom tor-se ut-bo á.*

¹⁹ Hyan tato ru un inu ru ne ut-gos ne. Komo o cun wan-bor-üş ru bo o cone hi un du à.”†

²⁰ Ká net-wu zeeru Yešo, “Ai, um dorussute to ká myet, ¿ya kusu me?”

²¹ Yešo zeeru wu, “Urege o conog o warag kashi un net hond hond, neke o beeb hono un rii-yo wotte à kap, o ya'as koob-ne hwor, wo a kum ur-yons n-Ton shir. Ka da-o o haan, o doru me.”

²² Bo ká net-wu hogute kaane à, wu argu m-arag un tuk-mo ut-men, remen wu ro o-kwum ne deen.

²³ Ka da-de, Yešo zeeru yan-neke-mo un wu, “Nip-o me no m-rure, ba un ka yish-ye hun-ne he kum un ko-ya-o-kwum-wu he m-cow un gwomo-to Shir n-Ton à.

* **Bor-üş op us-jero:18 19:18** Hyen komo: Rwuu 20:13-16; Kara 5:17-20. † **Bor-üş op us-jero:19 19:19** Hyen komo: Rwuu 20:12; Kara 5:16; Rewi 19:18.

24 Man do no m-rure. A jiish m-sok dorom-yo cuw un ish-o o-ber, otte ko-ya-o-kwum cuw un gwomo-to Shir à.”

25 Bo yan-neke-mo un wu hogute káane à, ye bopuru o-nu. Ye zeeru, “Urege káá o, ¿wan wu un ya he kum un gwu?”

26 Amba Yeso gwoṭuru ye, wu zeeru, “Be-de un hun-ne, toa nome á. Amba be-de Shir ko yo ke rii-yo yo m-nome yo.”

27 Ka da-de Bitrus zeeru wu, “Te yagute koyan remen te dorutú wo. To, ¿ya te he m-kum?”

28 Yeso shasuru, “Nip-o me no m-rure, un ka da-o roone à, da-o **Wà-wu un net** he m-she'et un gwomo-to un wu to ut-gos à, no ye doru me à, no ye komo he m-she'et un deeg-to un gwomo-ut op ut-yoor [12]. No ye he piishe un baag-ut op ut-yoor [12] to un **Isra-ne ut-ma.**‡

29 Komo kap o un wu yagne ut-hur ko hen-ne ye un wu, ko sek-ye un wu, ko o-tato, ko o-inu, ko yakar, ko ut-kat, remen jin un de, wua kum rii-yo arge kaane à ut-be o-zungu [100], komo wu kum hoog-mo ba m-ta.

30 Amba deen be-de un ye a m-hyan gos-ye m-moka à yea warag rek-ye. Ka ye a m-hyan rek-ye m-moka à, yea warag gos-ye. §*

‡ **Bor-üş op uş-jero:28 19:28** Hyen komo: Mati 25:31; Ruka 22:30.

§ **Bor-üş op uş-jero:30 19:30** ut-Girik: *Amba hun-ne deen ye ro ur-takan à, yea warag ya-ur-buste, ya-ur-buste, komo yea warag ya-ur-takan.* *

Bor-üş op uş-jero:30 19:30 Hyen komo: Mati 20:16; Ruka 13:30.

Bor ur-kwooz

Ya-m-senge un kat-o us-anab

¹ “**Gwomo-to Shir** untun wu ken ko-ya-o-kat-wu to ro wu ru'e n-sot n-sot à, remen wu hobonté ya-ur-guwus un kat-o un wu.

² Bo ye hongsuite hwor-ye a m-top un ya-ur-guwus un taas ur-ho à,* wu heeturu ye un kat-o un wu.

³ “Hohond-mo un kwom-us jero se n-sot, wu ro m-arag be-de un ya-ut-baab, wu hyanuru ye ken ye ro un she'et-de o-hwaa temb n-riib be-de ut-baab.

⁴ Wu zeeru ye, ‘No, neke no un kat-o re, man top no rii-yo depe à.’ Ye nekuru un kat-o un wu.

⁵ Bo wu dotte m-ru ho-ur ro ur-hi à, komo un hohond-mo un kwom-us tet, wu dekuru ye ken ya-ur-guwus ye.

⁶ “Har m-moka hohond-mo un kwom-us taan se m-rim, wu dooru m-ru wu hyanu ye ken ye ro eso eso ye rott yo m-nom á. Wu cituru ye, ‘¿Remen yan o notte un she'et-de o-hwaa taas ur-ho?’

⁷ “Ye shasuru wu, ‘Remen yatt-wu ya'asu te rii-yo m-nom á.’

“Ká ko-ya-o-kat-wu zeeru ye, ‘Neke no un kat-o re, noa 'wos ye ken ye no mosse m-senge un ye ne.’

* **Bor ur-kwooz:2 20:2** ut-Girik: o-denari, top-o un a tope un ko-ya-ur-guwus un taase ur-ho, untun n-me 20:9-10,13.

⁸ “Bo rim-m nomte à, ko-ya-o-kat zeeru wan-co be-de un guw-ne ye un wu, ‘Ha o gwoton ya-m-senge o-kat. Agbe ye o top ye, shi’in un ya-ur-buste ha-mo un ya-ur-takan.’[†]

⁹ “Da-o a tope ka ye haane hohond-mo un kwom-us taan à, ko wu ke goksuru rii-yo depe a top wu un taas ur-ho à.

¹⁰ To, da-o ka ye ba'e m-neke o-kat à, shogbe ye gokste top-o un ye à, ye ro o-gwot ye zee a top ye arge or un ye ne. Amba ko wu ke goksuru rii-yo depe a top wu un taas ur-ho à.

¹¹ Bo ye gokste top-o un ye à, ye ma'asuru ko-ya-o-kat us-hwuhwumug.

¹² Ye zeeru, ‘Ye woone ur-buste à senge-mo un kwom-o gaan ye nome, amba o tok ye hond hond un te ne, te ye taase ur-ho m-senge m-swo n-noonho à.’

¹³ “Wu shasuru wan-gaan be-de un ye, wu zeeru, ‘Wan-yen de, ai, me re-ra-o ru á. ¿A hongse, um zee man top wo rii-yo a m-top un taas ur-ho á?

¹⁴ Goks rii-yo ro yo ma ru à o arag. Un nom me m-sok um top ye buste m-woon à hond hond un rii-yo um topu wo ne à.

¹⁵ ¿Mett o ur-beeb um nomot yo um cone un hwor re á? ¿Ko wo m-hoge ur-shoob o remen me kashi un net-wu?’

¹⁶ “Káane o heye be-de un ye a m-hyan ye ro gos-ye m-moka à, yea warag rek-ye. Kane komo ye a

[†] **Bor ur-kwooz:8 20:8** Hyen komo: Rewi 19:13; Kara 24:15.

m-hyan rek-ye m-moka à, yea warag goş-ye.”‡§

*Yeso doog nom ut-ma mosse
un mar-mo un wu ne
(Mark 10:32-34; Ruka 18:31-34)*

¹⁷ Bo Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro m-neke o-Urusharima à, Yeso hessuru n-riib n-cow un ye ne un hon-de un ye, wu ruru ye yo he m-kor un wu ne à wukusse.

¹⁸ “À wo no o-Urusharima. A ya'as **Wà-wu un net** un kom-to un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne. Yea piish wu ut-ma, remen a hoot wu.

¹⁹ Ka da-o yea ya'as wu un kom-to un **Roma**-ne. Ye nomo wu ur-ar, ye nomo wu us-sorog, komo ye kem wu. Amba un ho-ur atette-de a 'yons wu.”

*Yoos-ur Yeso mosse un nome
un ye ken ye ne m-guw
(Mark 10:35-45)*

²⁰ Ka da-o, inu yakar Zebedi haanuru be-ur Yeso un yakar-ye un wu ne, **Yakubu** un **Yohana** ne. Wu kwukturu un co-o un wu, wu konuru Yeso yo ken rii-yo.

²¹ Yeso zeeru wu, “¿Ya o cone?”

Wu zeeru wu, “Rwo kà yakar re yoor-ye m-she'et, wan-gaan un re un du, wan-gaan un kwanta un du, n-me un gwomo-ut ru.”

²² Amba Yeso zeeru ye, “No nap rii-yo no us-kon á! ¿Noa hoksusse m-swo ibitte-de ur-koob de um he m-swo?”

‡ **Bor ur-kwooz:16 20:16** ut-Girik: *Amba hun-ne deen ye ro ur-takan à, yea warag ya-ur-buste, ya-ur-buste, komo yea warag ya-ur-takan.* § **Bor ur-kwooz:16 20:16** Hyen komo: Mati 19:30; Mark 10:31; Ruka 13:30.

Ye zeeru wu, "Tea hoks."

²³ Wu zeeru ye, "M-sok ne, noa su ibitte un de. Amba she'et-de un re un de ko kwanta un de me wu ro wan-gwomo-to m'-ya á. Tato re wu n-Ton shir, wu zongse ka be-to, remen ká ye wu daage à."

²⁴ Bo **yan-neke-m Yeso** ye kuse nen op à hogute yo **Yakubu** un **Yohana** kon ne à, ryaab-us reeru ye remen ká nen yoor-ye.

²⁵ Amba Yeso agnuru ye be-ur gaan myet. Wu zeeru, "No nak unze ka ye ut-gwomo to un ye ro **Yahuda** ne á, ye ro un hoge m-rerem mo un kute un hun-ne ye un ye ur-beeb. Komo ye ro gos-ye gos-ye un ye à, ye ro un hoge m-rerem ye kutute ye ro un kus-o un ye à ut-gwomo.

²⁶ U depe kaane be un no á. Bon wu cone wu warag gos-wu be un no à se wu nomote or un wu ne m-guw.*

²⁷ Komo bo un wu cone wu warag co be un no à, se wu waragte ko-guw no.†

²⁸ Ko me ma, **Wà-wu un net** me haan remen a nomotú me m-guw á, se de remen um nomoté ye ken ye m-guw. Komo um ya'asté hoog-m re remen um rurut hun-ne deen."

Po-ne yoor kumug o-hyan

(Mark 10:46-52; Ruka 18:35-43)

²⁹ Bo Yeso un yan-neke-mo un wu ne inute ye yage bo-o o-Jeriko à, hun-ne deen doruru wu n-jim.

* **Bor ur-kwooz:26 20:25-26** Hyen komo: Ruka 22:25-26. † **Bor ur-kwooz:27 20:26-27** Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35; Ruka 22:26.

³⁰ Ye 'wossuru ye ken po-ne ye yoor, ye ro tara tara n-riib n-cow. Bo ye hogute Yeso ro m-arag un ká cow-yo à, ye damu us-cor. Ye zeeru, "Gos-wu, Wà **Dawuda!** Hoge 'won un te!"

³¹ Hun-ne kangsuru ye, ye res temb. Ye dooru m-dak us-cor. Ye zee, "Gos-wu, Wà **Dawuda!** Hoge 'won un te!"

³² Yeso argu m-es un cow, wu zeeru, "¿Ya no cone um nomo no?"

³³ Ye zeeru wu, "Gos-wu, te conog te kum hyan-o o-bo."

³⁴ Yeso hoguru 'won-de un ye. Wu ci'uru yish-ye un ye. Ba un rem, ye ciru m-hyan! Ye doruru wu.

Bor ur-kwooz o-gaan

Yeso cowog bo-o o-Urusharima

(Mark 11:1-11; Ruka 19:28-40; Yoha 12:12-19)

¹ Bo Yeso un yan-neke-mo un wu ne woote bo-o o-Bapaji à, o ro yow yow o-Urusharima ne à, be-de un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**, Yeso tomuru yan-neke-mo un wu nen yoor.

² Wu zeeru ye, "Cow no kà bo-o ro un co no à. Un ra-o no tuwte à, noa hyen yo ken janka-yo ke'o, un wà un yo ne n-riib. No ussundu ye, no hantu me.

³ Wu ken wu citu no yo no m-nom à, zee no wu, 'Gos-wu wu conu ye.' Wua ya'asundu no ye ba un naas o-da."

⁴ To ka a un nom to remen a shoosté rii-yo **wan-Rwor un Ma-to Shir** rwore à unze,

5 “Zee no hun-ne ye o-Urusharima,^{*†}
Ko-Gwomo no wu ka roone be un no,
Ko-yan-gwugwer-mo ur-hi wu,
Wu ro n-ton o-janka, wu ro n-ton wa-yo o-
janka.”[‡]

6 Ka yan-neke-mo un wu ye yoor haaru, ye
nomuru bo Yeso zee ye nom à.

7 Ye hanturu o-janka un wa un yo ne. Ye
neksuru matuku-to un ye n-ton un wa-yo o-janka.
Wu daaru yo, wu she'eturu.

8 Hun-ne ut-moor ne neksuru matuku-to un ye
n-dak n-cow. Ye ken ye komo ye jetmunuru wa-to
us-'yo ye neksuru n-cow.

9 Hun-ne ye ro un co-o un wu à un ye ro m-dore
un jim-de un wu ne à. Ye damu us-cor, ye zee,
“Bongon-ur§ kumute be-ur Wa **Dawuda!**
Ko-ya-o-kwum-wu, wu ro m-haan
un beeb-de un Yawe à!

Bongon-ur kumute be-de Shir n-Ton!”^{*}

10 Bo Yeso cuwte o-Urusharima à, hun-ne
ma'asuru us-cot, ye ro m-zee, “¿Wan wu ne wu
kà?”

11 Se hun-ne ye ro m-dore un Yeso à, ye zeeru,
“Ai, wu ka wu ro **wan-rwor un Ma-to Shir**, Yeso
wu o-Nazaret o un dak-o o-Gariri.”

Yeso weneg m-kukop un Pyo-o Shir
(Mark 11:15-19; Ruka 19:45-48; Yoha 2:13-22)

* **Bor ur-kwooz o-gaan:5 21:5** ut-Girik: Sihiyona. † **Bor ur-kwooz o-gaan:5 21:5** Hyen komo: Isha 62:11. ‡ **Bor ur-kwooz o-gaan:5 21:5** Hyen komo: Zeka 9:9. § **Bor ur-kwooz o-gaan:9 21:9** ut-Girik: Hosanna! = Gu na! * **Bor ur-kwooz o-gaan:9 21:9** Hyen komo: Bong 118:25-26.

12 Yeso cowuru un **Pyo-o Shir**, wu hyanuru myet ya-m-o un ya-ut-baab ne n-me. Wu wagsuru deeg-to un yan-shas-o un hwor, un deeg-to un yan-baab-to un tantabara-ne.

13 Wu zeeru ye, “Gense to ro, ‘A eeg hur-o re hur-o us-kon,† amba no muute o be-de un wuke-de un hyow-ne.”

14 Po-ne un ryan-ne ne haanuru be-de un wu un **Pyo-o Shir**, wu taasuru gom-se un ye.

15 Amba bo Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne hyente rem-se o-made se wu nome à, har yakar ro un dak us-cor n-me un **Pyo-o Shir** ye ro m-zee, “Bongon-ur‡ depete be-ur Wà **Dawuda**,” yan-co swooru us-ryaab.

16 Ye zeeru Yeso, “¿Wo m-hoge un rii-yo ká yakar-ye ro m-zee?”

Yeso shasuru, wu zee, “Eba, ashi, ¿no wet m-karante n-me un Ma-to Shir á? To zee,
“ ‘Wo wu yoose yakar un yan-yaar-ne
ye nomo wo ur-bongon.’§ ”

17 Bon káne, wu yaguru ye, wu ruuru un ká bo-o, wu arguru o-Betanya, wu rewuru reeno.

*Yeso huute 'yo-yo
o-rum o-nu yo-o
(Mark 11:12-14,20-24)*

18 Bo ish geste à, n-sot Yeso ro m-warag o-Urusharima mer reeru wu.

† **Bor ur-kwooz o-gaan:13 21:13** Hyen komo: Isha 56:7; Irmí 7:11. ‡ **Bor ur-kwooz o-gaan:15 21:15** ut-Girik: Hosanna! = Gu na! § **Bor ur-kwooz o-gaan:16 21:16** Hyen komo: Bong 8:2 (ut-Girik).

¹⁹ Bo wu hyente yo ken 'yo-yo o-rum yo n-riib n-cow à, wu haaru un ká 'yo-yo. Amba wu kum rii á se ut-wa. Wu zeeru ká 'yo-yo, "Woa do mat un yakar á har o nomot re!" A kane ká rum-yo hwo'uru kaw.

²⁰ Bo yan-neke-mo un wu hyente káane à, ye bopu o-nu. Ye zeeru, "¿Re nome ká rum-yo hu'ute káane ba un rem?"

²¹ Yeso shasuru, wu zee, "Nip-o me no m-rure, urege no m-she ne, komo no zap á, ko hiin, noa hoks m-nom arge rii-yo um nome ká rum-yo à. Noa zee ka haag-o 'Wuksunde o he'ebe n-me m-sa.' Oa nomo no o-dorotte.*

²² Urege no shereg o-nip ko ya no kone Shir, noa kum yo."

*A un boog-to un gwomo-ut Yeso
(Mark 11:27-33; Ruka 20:1-8)*

²³ Bo Yeso cuwte un **Pyo-o Shir** à, wu ro ur-yoos, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne be-de un hun-ne ye haanuru be-de un wu. Ye zeeru, "¿Un to ke gwomo-to o wotte un nom un ká rem-se? ¿Komo wa ya'u wo ká gwomo-to?"

²⁴ Yeso shasuru, wu zee, "Me un cere, man cit no o ken cot-o. Urege no shaks me, man ruru no gwomo-to mette un nom un ká rem-se à.

²⁵ ¿Kené **Yohana** kume gwomo-to un yo'os-de un hun-ne m-ho de wu nome à? ¿Shir o ya'e wu ko net?"

Ma-ut sunuru ye, ye ro m-zee, "A zee no be-de Shir o, wua zee na, 'To, ¿remen yan o a sherte un wu á?"

* **Bor ur-kwooz o-gaan:21 21:21** Hyen komo: Mati 17:20; 1Kor 13:2.

26 Amba a zee no, 'Be-de un net o,' A o-gyer un ka buug-de un hun-ne de, remen kowan dekse **Yohana ko-yan-Rwor un Ma-to Shir** wu."

27 Ye shasuru Yeso, ye zeeru, "Te nap á."

Yeso zeeru ye, "Me un cere man ruru no ko un to ke gwomo-to mette m-nom un ká rem-se á."

*Sha-mo ut-ma mo un
ko-wan yakar yoor yan-campo-ne*

28 "To, ruru me no yo no hyane un to ka ma-to ne à. Wu ken net-wu ro un yakar-ne yoor yan-campo-ne. Wu haaru be-de un wu ro sek-wu à, wu zeeru, 'Wà re, caane neke, o nom m-senge o-kat o us-anab.'

29 "Ká wà-wu shasuru, 'Ay, man he á.' Amba da o hor-o, wu ja'asuru us-barag, wu haaru.

30 "Tato-o haaru be-de un ayoore-ye wu, wu ruru wu rii-yo wu rure wu ur-takan à. Wà shasuru, wu zee, 'To, man hees, Tato re o.' Amba wu ha á.

31 "Kap yoor-mo un ye, ¿wan wu ne nome tato un wu o-dorotte?"

Ye zeeru, "Wà ur-takan."

Yeso zeeru ye, "Nip-o me no m-rure, **yan-goks un tar** un ya-o-ás ne, yea be'es no cow un gwomo-to Shir.

32 Me un zee kaane remen **Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho** haante wu kutute no cow-yo un hoog, amba no bop ma-to un wu á. Amba **yan-goks un tar** un ya-o-ás, ye bok ma-to un wu o-nip. Komo da-o no hyane ka rii-yo ro m-kor à no

waktune_ no_ ho'os **ba'as**-ut_ no, no_ bup_ wu_ o-nip
á.†

Sha-mo_ ut-ma_ mo_ un_ yan-tom-ye_
gokse_ 'er-de_ un_ kat-o_ us-anab_ à
(Mark 12:1-12; Ruka 20:9-19)

³³ “Hogu_ no, mo_ ken_ sha-mo_ ut-ma_ mo_ komo.
Wu_ ken_ net-wu_ ro_ kon_ wu_ go'e_ kat-o_ us-anab_ à.
Wu_ rigimshiru_ o_ ur-san, wu_ booru_ kuub-o_ m-
pot_ un_ ho-mo_ un_ yakar-ye_ un_ anab_ n-me. Komo
wu_ maaru_ kuke-o_ m-pipir_ remen_ ya-ur-'er. Wu_
ya'asuru_ ye_ ken_ yan-tom-ye_ moog-o_ un_ ká_ kàt-o,
ka_ da-de, wu_ haaru_ o_ ken_ dak-o.‡

³⁴ Bo_ da-o_ m-ce_ woonte_ à, wu_ tomnuru_ guw-ne_
ye_ un_ wu. Ye_ he_ be-de_ un_ ye_ wu_ muuge_ o-kat_ à,
remen_ ye_ goksuntú_ wu_ o_ ma_ un_ wu_ nu-o, o_ un_
kwum-o_ o-kat.

³⁵ “Amba_ ye_ moge_ o-kat_ à_ shipi_ guw-ne, ye_ kaktu_
wan-gaan_ ur-bu'ug, ye_ hooru_ wan-gaan, ye_ kaktu_
wan-gaan_ us-jor.

³⁶ Wu_ dooru_ m-tom_ un_ guw-ne_ hor-ye_ arge_ ye_
ur-takan. Yan-moog-o_ o-kat_ nomuru_ ye_ bo_ ye_
nome_ ye_ ur-takan_ à.

³⁷ Har_ ur-kom, ko-ya-o-kat_ tomuru_ wà_ un_ wu_
ha-mo_ un_ be-de_ un_ ye. Wu_ zee, 'Yea_ 'ye_ wà_ re_ m-
sek.'

³⁸ “Amba_ bo_ yan-moog_ o-kat_ hyanbute_ wà-wu_
un_ ko-ya-o-kat_ à, ye_ zeeru_ hi_ un_ de_ un_ ye, 'Ehee!
Ai, ko-yan-goks_ un_ cim-yo_ o-kat_ wu_ ka. A_ ho_ no_
wu, kat-o_ warag_ o_ ma_ na!"

† **Bor ur-kwooz o-gaan:32 21:32** Hyen komo: Ruka 3:12; 7:29-30.

‡ **Bor ur-kwooz o-gaan:33 21:33** Hyen komo: Isha 5:1-2.

39 Ye argu wu m-ship, ye jorbu wu un jit-de san-de o-kat. Ye hooru wu."

40 Yeso cituru ye, "To, ka ko-ya-o-kat-wu muune, ¿ya wu he m-nom un ka yan-moog-ye ne?"

41 Ye zeeru wu, "Ai, cip wua hoom ye, wu ya'as hor-ye moog-o un ka kat-o, ye he wu senge m-ya'as un o ma un wu nu-o, o un kwum-o o-kat ko o ke hak-o."

42 Yeso cituru ye, "Ashi, ¿no wet m-karante un gen-mo un Ma-to Shir á?

" 'Ta'ar-de ya-ut-ma ginme à,
de waragte ta'ar-de jiishe ur-bon myet be-de
ut-ma à.

Mo ka nom-m Yawe mo,
rii-yo ut-hyat yo ne
un yish na.Š'

43 "Rii-yo me no m-rure à yo ro a rumus gwomo-to Shir un kom-ut no, a ya'as ye a hette kum un rii-yo ur-bon à.

44 Bon net-wu pukse un ka ta'ar-de à, dea jetem wu. Komo ka ta'ar-de a rugum reew wu de he'ebe be-de un wu à."*†

45 Bo Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **Parisa-**ne hogute ka sha-mo ut-ma mo Yeso rwore à, ye napuru unze ye wu rotte ut-ma. Ye ro ka yan-moog-o o-kat ye.

46 Ye conuru wu m-ship, amba ye ro un gyer-o un hun-ne remen hun-ne dekstu Yeso ko-**yan-Rwor un Ma-to Shir** wu.

Š **Bor ur-kwooz o-gaan:42 21:42** Hyen komo: Bong 118:22-23.

* **Bor ur-kwooz o-gaan:44 21:44** Mo ken gen-mo deen mo n-ga rott ka ci-yo á. † **Bor ur-kwooz o-gaan:44 21:44** Hyen komo: Ruka 20:18.

Bor-us kwooz us-yoor

Sha-mo_ ut-ma mo_ un biki-o_ ur-ge

(Ruka 14:15-24)

¹ Yešo dooru ye m-nome ut-ma un sha-mo ut-ma. Wu zeeru,

² “A hoks m-hongse un gwomo-to Shir un wu ken Ko-Gwomo-wu ne, wu nome wà un wu biki-o ut-ge à.

³ Hun-ne deen a bande o-biki. Da-o a kome zonge-to o-biki à, wu tomuru guw-ne ye un wu ye rure ko wu ke da-o nomoste. Amba hun-ne ye a bande à ye haan á.

⁴ “Wu dooru m-tom un guw-ne hor-ye. Wu zee, ‘Ruru no hun-ne ye a bane à unze, “Me ka um zongsute rii-yo m-re, a peneste na-ye m-sem ye a ya’e ut-zan à. Myet a komoste zonge un koyan. Haan no biki-o ur-ge ma na!” ’

⁵ “Amba ye wu bane o-biki à ye was á. Ye arguru to ma un ye. Wu ken wu neku so un kat-o un wu. Wu ken wu neku baab-to un wu.

⁶ Ye ken ye komo ye shipi ká guw-ne ye, ye yo’ogu ye, ye kaktu ye ur-bu’ug, har ye hooru ye.

⁷ “Ko-Gwomo swooru us-ryaab deen. Wu tomuru karma-ne ye un wu. Ye hoomu wu ká ye ho guw-ne ye un wu à, har ye tuks bo-o un ye kap.

⁸ “Ka da-de, wu zeeru guw-ne ye un wu hor-ye, ‘A komoste zonge-to o-biki, amba hamat-ne ye um bane à ye depe á.

⁹ Remen kaane, doru no cow us-cow, no band kap ye no hyane à ye haan o-biki.’

¹⁰ Ká guw-ne ye doruru cow us-cow. Ye kamsunduru kap o un ye, ye kume à, kashi un

hun-ne un rii-ye o-saa ne, har be-de o-biki shiiru un hamat-ne.

¹¹ “Amba bo Ko-Gwomo cowonte, remen wu hyenet hamat-ne à, wu hyanuru wu ken net-wu, wu cop matuku-de guw-ne ye un wu yase hamat-ne ye cup be-de un ka biki-o ut-ge o á.

¹² Wu zeeru ka net-wu, ‘Wan-yen de, ¿re nome o cowonte kane ba wo un copon matuku-de o-biki?’ Amba ka net-wu taage un ma-to m-cep.

¹³ Ko-Gwomo zeeru yan-guw-mo un wu, ‘Gaag no kom-to un wu un na-se un wu ne. No jorbe wu n-do n-me o-comb, remen kane hun-ne he us-kan un haw-se un yin-ne.’*

¹⁴ “Ai, a bante hun-ne deen, amba ye a daage à hiin ye ro.”

*O-cot mosse un top-o
un tar-ne o ma ko-Gwomo Sisar
(Mark 12:13-17; Ruka 20:20-26)*

¹⁵ A kane **Parisa**-ne haaru, ye tooru ut-hun bo ye he Yeso m-ceeb un ma-to wu he m-rwor à.

¹⁶ Ye tomuru yan-neke-mo un ye, mosse un ye ken hun-ne Ko-Gwomo **Here** ye ne. Ye cit wu ka cot-o, “Wa-ur-Yoos, te nepste wo ko-ya-o-nip-wu. Wo komo m-yoos un Ma-to Shir o-nip ne ko ya he m-kor. Wo m-ginim un ko wu ke á, remen hun-ne kap gaan-ye be un du.

¹⁷ To, ruru te rii-yo depe à kane: ¿Hond hond o te top **Sisar** caari-wu un ko-Gwomo-wu un **Roma**-ne hwor-ye un tar? ¿Ko te top á?”

* **Bor-us kwooz us-yoor:13 22:13** Hyen komo: Mati 8:12; 25:30; Ruka 13:28.

¹⁸ Amba remen Yeso nepste rew-ur yo-de de un ye, wu zeeru, “No_ya-o-shepe! ¿Wan wu no_m-ceed un cot-us no?”

¹⁹ Kutu no me hwor-ye atte à.” Ye hanturu wu hwor-yo o-kwom.

²⁰ Wu zeeru ye, “¿Kà hwoto-o un kà jin-de ne to ma wan to?”

²¹ Ye shasuru ye zee, “To ma ko-Gwomo **Sisar** to.”

Yeso zeeru ye, “To, se no_ya'as ko-Gwomo **Sisar** rii-yo ro_yo ma Sisar à, komo no_ya'as Shir rii-yo ro_yo Shir à.”

²² Bo ye hogute shas-o un wu à, ye bopuru o-nu. Ye yaguru wu, ye arguru.

*O-cot n-te un ine-mo un margan-ne
(Mark 12:18-27; Ruka 20:27-40)*

²³ Un ká ho-de, ye ken **Saduki**-ne ye haanuru be-ur Yeso. (**Saduki**-ne ye ro m-zee a m-ine a mere á). Ye cituru wu kà cot-o.†

²⁴ Ye zeeru, “Wa-ur-Yoos, **Mosa** zeeg, ‘Urege net marag ba wu un mat yakar, heno un wu ge ká ko-gwor-wu, remen wu metuté ká wu mare à wà, wu he dek un cim-yo un wu à.’‡

²⁵ To, be un te wu ken net-wu makt yan-campo-ne nen ta'voor. Wu ro sek-wu a gaaru ut-ge, wu maruru ba wu un mat. Ayoore-wu gaaru ká ko-gwor-wu.

²⁶ Káane dooru m-kor be-de un ayoore-wu ba wu un mat yakar. Atette-wu gaaru ká ne'a-wu, har wooru un ata'yoore-wu.

† **Bor-us kwooz us-voor:23 22:23** Hyen komo: Seng 23:8.

‡ **Bor-us kwooz us-voor:24 22:24** Hyen komo: Kara 25:5-6.

27 Ur-kom, ká ne'a-wu maruru.

28 To, ruru te un ine-mo un margan-ne, ¿ne'a wan wu ne wu he m-warag be-de un ye? Remen myet-mo un ye, ta'yoor-ye geestu wu!"

29 Yeşo shasuru ye, wu zee, "Yo suu no à yo ro no nap Ma-to Shir á. Komo no nap beeḅ-de Shir á.

30 Da-o margan-ne he m-ine à, yea ge ut-ge á. Se de yea wakte untun **yan-tom-ye Shir** n-Ton.

31 "Komo mosse un ine-mo un margan-ne, ¿no karante rii-yo Shir ruru no á? Cin da-o **Ibrahi**, **Ishaku**, un **Yakubu** ne mare à Shir zeeg,

32 'Me ro Shir **Ibrahi**, Shir **Ishaku**, komo Shir **Yakubu**. 'Ş Remen kaane, wu wu ro Shir o un ya-m-hoog, ba o un margan-ne á."

33 Bo hun-ne hogute káane à, ye hyanuru hyat-to un yoos-de un wu.

Karamsa-o jiishe m-'wons à

(Mark 12:28-34; Ruka 10:25-28)

34 Bo **Parisa**-ne hogute **Saduki**-ne kum to m-cep be-de un shas-o un wu á, ye morguru. Ye cit wu o ma un ye cot-o.

35 Wu ken wan-napse o-**karamsa** wu be-de un ye cituru Yeşo o-cot remen wu cept Yeşo. Wu zeeru,

36 "Wa-ur-Yoos, ¿o ke **karamsa**-o jiishe m-'wons be-de un **karamsa**-ut **Mosa**?"

37 Yeşo shasuru, wu zee, "Con Yawe Shir ru un kap o un hur un du, un kap o un hoog ru ne, un kap o un nap-uş ru ne.*

Ş **Bor-uş kwooz uş-yoor:32 22:32** Hyen komo: Rwuu 3:6.

* **Bor-uş kwooz uş-yoor:37 22:37** Hyen komo: Kara 6:5.

38 O ka o ro **karamsa**-o ur-takan, komo o ro o-gos o be-de un to ka.

39 Ayoore-o untun o ur-takan o ro, 'Con yan-bor-üş ru bo o cone hi un du à.'†

40 Myet yoos-ur **Mosa** un to un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ne, n-me un to ka **karamsa**-ut yoor-to rwuune."‡

O-cot n-te un Kiristi

(Mark 12:35-37; Ruka 20:41-44)

41 Bo **Parisa**-ne kargute be-ur Yeso à, Yeso cituru ye o-cot.

42 Wu zeeru, "¿Yan yo ne ro barag-üş no mosse un **Kiristi** ne? ¿Wà wan wu ne?"

Ye zeeru wu, "Wà **Dawuda**."

43 Yeso zeeru ye, "To, ¿re nome **Dawuda** un beeb-de o-Kukt, wu rotte wu m-zee 'Gos-wu'? Remen **Dawuda** zeeg,

44 " 'Yawe zeeg Gos-wu wu ma re,
"She'et un ka be-de ut-gwomo de,

har um ru'ut yan-yage-ut ru waragte
rii-yo o he m-yawag un na-üş ru à." §

45 ¿Urege **Dawuda** ro m-zee un **Kiristi**, 'Gos-wu re,' to, re nome **Kiristi** waragte wà un wu?"

46 Yatt-wu hoksü wu m-shas á. Bo un ka ho-de yatt-wu kume jaab remen wu cit wu o ken cot-o á.

† **Bor-üş kwooz us-yoor:39 22:39** Hyen komo: Rewi 19:18.

‡ **Bor-üş kwooz us-yoor:40 22:35-40** Hyen komo: Ruka 10:25-28.

§ **Bor-üş kwooz us-yoor:44 22:44** Hyen komo: Bong 110:1.

Bor ur-kwooz us-tet

*Yeso pyaag wuke-de un
yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne
(Mark 12:38-40; Ruka 11:37-52; 20:45-47)*

¹ Bo hun-ne morgute deen mosse un yan-neke-mo un wu ne à, Yeso zeeru ye,

² “**Yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne**, ye a ya'ase beeb-de un yoos-de un **karamsa-o Mosa**.

³ Remen kaane nom no kap o un rii-yo ye ro m-yoos à, amba no nom bo ye ro m-nom á. Remen ye ro m-nom un rii-yo ye ro yoos á.

⁴ Ye ro m-zee un hun-ne ye nom rem-se arge beeb-de un ye à, remen Shir wu hoguté reren-mo ye. Amba ye ne, ye m-nom ko hiin rem-se ro un hante hun-ne ye waragté kashi be-de Shir á.

⁵ “Ye m-nom un senge-mo un ye remen hun-ne hyenet. Ye m-gaag caari caari-to un ci-se un Ma-to Shir sa o zee ut-dupo un zwon-to un ye, riib-se un matuku-to un ye ro us-geeza ne har se ro un huk o-dak. Ye ro m-kute un hun-ne a zeet ye ro yow yow un Shir ne.*

⁶ Ye jiiشته m-con a ya'as ye be-de ur-she'et de un gos-ye be-de o-biki, komo un be-to ur-she'et ne ut-soto un kuke-to un yoos un Ma-to Shir.

⁷ Komo ye conog hun-ne sengu ye m-gas be-de ut-baab komo hun-ne sengu ye m-zee, ‘Ya-us-Nap.’

* **Bor ur-kwooz us-tet:5 23:5** Hyen komo: Mati 6:1; Kara 6:8; Oog 15:38.

⁸ “Amba no, taase a zee no ‘Wa-us-Nap,’ remen wan-yoos-ur no wan-gaan wu. No was ma-to ut-comos á, remen myet no hen-ne ye un wu ne ye, campo-ne un ne’a-ne ne.

⁹ Taase no zee net ‘o-Tato’ un hono o-dak remen Tato o-gaan o ro be un no wu ro n-me n-Ton shir.

¹⁰ Taase komo a eeg wo ‘Wa-ur-Yoos,’ remen wan-gaan wu ro Wa-ur-Yoos, wu ro, **Kiristi**.

¹¹ Wu ro caari be un no à, se wu nomotu no m-guw.[†]

¹² Kap wu hwo hi un de un wu be-ur kashi à, Shir a mus wu hwaa. Amba kap wu musse hi un de un wu hwaa à, Shir a ‘ye wu m-sek.’[‡]

Yeso sabarsute ya-o-shepe

(Mark 12; Ruka 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ “Amba no rii-yo ur-‘won yo, no **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! No sanag hun-ne ish-o m-cow un gwomo-to Shir. No un hi un no komo no cow á. §

¹⁵ “Rii-yo ur-‘won yo no **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! Remen no m-pas m-sa, no m-wo dak-to ur-hew remen hoob-o un net wan-gaan remen no muut wu

[†] **Bor ur-kwooz us-tet:11 23:11** Hyen komo: Mati 20:26-27; Mark 9:35; 10:43-44; Ruka 22:26. [‡] **Bor ur-kwooz us-tet:12 23:12**

Hyen komo: Ruka 14:11; 18:14. § **Bor ur-kwooz us-tet:13 23:13** Mo ken gen-mo un do ci-o 14Yan-gon tuk-mo ut-men mo ro no ur-wase, no yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne. Ya-o-shepe! No ine kon-se Shir; no ma’asu kon m-seeb ne n-me un hun-ne sa o zee no inu un hun-ne ye no ro. No ka ne re un ra-o un ye taage ye mate ye à, n-me un koob-de un ye. Remen kaane, noa su koob-de un ba m-rerem. Hongse; Mark 12:40 un Ruka 20:47 ne.

dorute jor no **Yahuda**-ne. Urege no kumunte, no haaru no muutu wu har wu jiish no m-yo.

¹⁶ “Rii-yo ur-'won yo no, no ye ro un take un hun-ne co à, nokka ne po-ne! No m-zee, ‘Myet bo un wu tonde un **Pyo-o Shir** à, rem ro kon á, amba kap bo un wu tonde o-zinariya yo un **Pyo-o Shir** à, se wu nomog ká rii-yo wu tonte à.’

¹⁷ Ya no ro untun po-ne un raag-ne ne un hyan-o Shir. ¿Yo ke yo jiishe ut-gos: zinariya yo, ko **Pyo-o Shir** o ro m-herekse o-zinariya à?

¹⁸ No komo m-zee, ‘Kap bo un wu tonde o-**hana** à, regen-o ro kon á, amba kap bo un wu tonde un yar-mo a sake n-te o-**hana** à, se wu nomog ká rii-yo wu tonte à.’

¹⁹ No po-ne! ¿Yo ke yo jiishe ut-gos? ¿Sake-de, ko **hana**-o ur-sake o ro m-herekse ur-sake à?

²⁰ Remen kaane kap bo un wu tonde un **hana**-o ur-**seke** à, wu tonte un ka rii-yo ro un o à.

²¹ Kap komo bo un wu tonde un **Pyo-o Shir** à, wu tonte un o, komo un Shir ne wu ro tara n-me un o à.

²² Kap komo bo un wu tonde n-Ton shir à, wu tonte un kwuur-o Shir, komo un Shir ne wu ro tara un ká kwuur-o à.*

²³ “Rii-yo ur-'won yo no, **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! No m-hus o-gaan be-de un op be-de un saw-to un ceta us-wa ne. Amba no yagute rem-se jiishe ur-bon n-me o-**karamsa** à, se ro: ur-'won, m-she, un men-ut

* **Bor ur-kwooz us-tet:22 23:22** Hyen komo: Isha 66:1; Mati 5:34.

pus-to ne. Hus no kap, ka yo depe no nom à, ba no un yage o-ges.†

24 No po-ne yan-taku un co! No m-hus un rii-yo un hoog-o rek-yo n-me m-ho, amba no core o-dorom!”

25 “Rii-yo ur-'won yo no, **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! No m-so'os jim-de ur-ibitte un de ur-kok ne, amba me-ur ro un hu ne, o-suub ne deen un koob-de un garamse un hi un no ne.

26 No **Parisa**-ne po-ne! Takan no so'os n-me de ur-ibitte ur-kok ne, remen jim-de un to nomot m-cecas.

27 “Rii-yo ur-'won yo no, **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! Ya no ro untun saag-se hun-ne suke o-jojo à, se un bon-de m-hyan n-do, amba n-me se caar-to un marganne, m-kukop ne go-us-go.‡

28 No m-senge a zeet no ro kashi un hun-ne un hyan-o un yish, amba men-ut no, ya to ro shiishe o-shepe un senge-m yo-mo ne.”

*Yeso nomog boog-to un go
un koob-de a he ye m-'ya à
(Ruka 11:47-51)*

29 “Rii-yo ur-'won yo no **yan-Yoos-de o-karamsa** un **Parisa**-ne. Ya-o-shepe! Men zee kaane remen no nak m-hin un saag-se ur-bon se un **yan-Rwor un Ma-to Shir**, komo no nome saag-se un kashi un hun-ne ut-duk ka ye ya-n-ga-ye no ho à.

† **Bor ur-kwooz us-tet:23 23:23** Hyen komo: Rewi 27:30. ‡ **Bor ur-kwooz us-tet:27 23:27** Hyen komo: Seng 23:3.

³⁰ No m-zee, 'Te ro konte un da-o mong-ne te, te roa gu ye hoom un **yan-Rwor un Ma-to Shir** á.'

³¹ Un rwor-mo un káane, no zeeg o ka no ro yakar un ye hoome **yan-Rwor un Ma-to Shir** à.

³² To, ha no co no shoos men-ut jaas-to to tat no ne shi'ne à!

³³ No yege-hwo! No yakar-ye un herhyat! ¿Re no he m-nom no possute piish ut-ma to un den-o o-ra?§

³⁴ "Remen kaane, me no m-tomne un **yan-Rwor un Ma-to Shir**, un ya-us-weer ne, un yan-Yoos-de un Ma-to Shir ne. Noa ho ye ken ye, no kem ye ken ye, komo no nome ye ken ye us-sorog un kuke-ut no to un yoos un Ma-to Shir. No ye m-dore bo-ut-bo komo no ye un ya-ur-koob.

³⁵ Remen kaane, noa su ur-koob remen no hoog kap kashi un hun-ne. Cin un hyó-m **Eber** net so-wu. Har ha-mo un mo ma Zakaraya wà Barakiya, wu no ho'e un tete-o un **Pyo-o Shir** un **hana-o ur-seke** à.*

³⁶ Nip-o me no m-rure, myet piish ut-ma to a morogse à, us-hak deen se arge à, a sek to un hi-de un yan ka da-o.

*Yeso ryegente deen moose
un ya-o-Urusharima ne
(Ruka 13:34-35)*

³⁷ "Ayya ya-o-Urusharima, ya-o-Urusharima! Bo-o hoome **yan-Rwor un Ma-to Shir**, no jir ye Shir tomnu no à ut-ta'ar! Um ro conog deen um

§ **Bor ur-kwooz us-tet:33 23:33** Hyen komo: Mati 3:7; 12:34; Ruka 3:7. * **Bor ur-kwooz us-tet:35 23:35** Hyen komo: Taka 4:8; 2Nom 24:20-21.

kamas no bo kiit-o ro m-kamas un yakar-ye un yo
n-me un kukun-to un yo à, amba no yagute.

³⁸ No ka m-moka a yaksutu no hur-o† no ba un
net!‡

³⁹ Remen me no m-rure, noa do me m-hyan
komo á, se ho-de no he m-zee, 'Ko-ya-o-kwum-wu,
wu roone un beeb-ur Yawe à!' "§

Bor ur-kwooz us-nass

*Yeso rworog bo Pyo-o Shir
he m-wurme à*

(Mark 13:1-2; Ruka 12:5-6)

¹ Bo Yeso ruute un **Pyo-o Shir** à, wu ro ur-hew.
Yan-neke-mo un wu kuturu wu mumag-o us-pyo.

² Wu ruru ye, wu zee, "Gwot no kà mumag-to.
Nip-o me no m-rure, ta'ar-ur ro kon ko ur-gaan de
a he m-yage n-ton un or un de á. Myet a wurumsu
to."

Takan-de un swo ur-koob

(Mark 13:3-13; Ruka 21:7-19)

³ Yeso ro tara n-te un **Haag-o un 'yo-se o-
Zetun**, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un
wu, un hon-de un ye. Ye cituru, "¿Ruru te, ho-de
kà rii-yo he m-kor à, Komo o ken napa-o ro kon o
he te m-kute muun-m ru komo un ta-de un hono
o-dak ne?"

⁴ Yeso shasuru ye, "War no ha, taase wu ken wu
raks no.

† **Bor ur-kwooz us-tet:38 23:38** Hur-o = Pyo-o Shir.

ur-kwooz us-tet:38 23:38 Hyen komo: Irmi 22:5.

ur-kwooz us-tet:39 23:39 Hyen komo: Bong 118:26.

‡ **Bor**

§ **Bor**

⁵ Men zee kaane remen hun-ne deen yea haan un jin un de. Yea zee, 'Me wu ro **Kiristi**.' Har yea raks hun-ne ut-moor ne.

⁶ Noa hoge ma-to ur-gun, un hoge hoge to un to ne. No hoge o-gyer á, remen se kaane nomog, amba kom-ur ro woon to kon á.

⁷ Ut-dak ur-gun ut-dak ne, ut-gwomo ut-gwomo ne toa nom teper-se ur-gun un hi un de un to. A nom komo mer un nukte-mo o-dak ne ut-be n-hon n-hon.

⁸ Amba to ka kap takan-de un re ur-koob de temb de he m-kor à.

⁹ "Ka da-de yea ship no, a 'ye no ur-koob, ye ho no. Komo, hono o-dak kap a yagu no remen no me m-dore.*

¹⁰ Ka da-o hun-ne deen a tuku me jim, komo ye raks or un ye ne, ye yage or un ye ne.

¹¹ Yan-rwor un Ma-to Shir ye ut-bo komo yea indune deen, yea egusse hun-ne deen.

¹² Remen moor-to un men-ut jaas-to, was-mo ye ken ye ro m-was un or un ye ne à moa heeb.

¹³ Amba bo un wu joose har ha-mo ur-kom à, wua posse.†

¹⁴ Komo hun-ne ye Shir a ko'ot kà **Ma-to m-Rerem** to un gwomo-to Shir to a rur to hono o-dak, remen a hoguté to dak-ut-dak, ka da-o kom-de woonte."

Swo ur-koob ur-yo-de
(Mark 13:14-23; Ruka 21:20-24)

* **Bor ur-kwooz us-nass:9 24:9** Hyen komo: Mati 10:22. † **Bor ur-kwooz us-nass:13 24:13** Hyen komo: Mati 10:22.

15 “Da-o roon da-o no he m-hyan un rii-yo m-rwuk yo ko-**yan-Rwor un Ma-to Shir** Daneya rwore à, yo ro eso un be-de **Pyo-o Shir**†§ (Yage ko-ya-m-karante nept.)

16 To, ye ro n-me o-Judiya à, yea som ha-mo ut-haag.

17 Net-wu ro n-do o-hur à taase wu warag o-hur wu de_kente rii-yo ro wu n-me o-hur à.

18 Wu ro o-kat à taase wu jo'on dek un cop-o un wu.*

19 Ka da-o rii-yo ur-'won yo ne'a-ne ya-ut-uub, un ye ro un yakar rek-ye ne à!

20 Nom no us-kon taase rek-us no kor no da-o o-gos ko un **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda**-ne [ho-de o-Sati].

21 Kon no remen un ka da-o, a nom swo ur-koob de a wete m-nom á cin un takan-de un hono o-dak har haan-mo m-moka, a do ne m-nom gon-de á.†

22 O-nip, se de a hebe ka ho-to m-swo ur-koob to un ba kaane à, yatt ko-yan-hoog wu he m-ru á, amba remen ka ye a daage à, a heeb ka ho-to.

23 “Un ka da-o, ko wu ken wu zee no, ‘Gwoť, **Kiristi** wu ka kane!’ Ko, ‘Wu ka reeno!’ Taase no dek to.

24 Men zee kaane remen yan **Kiristi** ye ut-bo, un **yan-Rwor un Ma-to Shir** ne ye ut-bo yea rusune. Ye nom caari-o o-napa un rem-se un

‡ **Bor ur-kwooz us-nass:15 24:15** ut-Girik: be-de ba m-kukop.

§ **Bor ur-kwooz us-nass:15 24:15** Hyen komo: Dane 9:27; 11:31;

12:11. * **Bor ur-kwooz us-nass:18 24:17-18** Hyen komo: Ruka

17:31. † **Bor ur-kwooz us-nass:21 24:21** Hyen komo: Dane 12:1; Hyan 7:14.

hyan ut-hyat ne, remen ye rukt hun-ne, har un ye Shir daage ne à urege a nome.

²⁵ Baks no unze um nekste to-ut no cin un ga'ane.

²⁶ “Remen kaane, wu ken wu zee no, ‘Gwot **Kiristi** Wu ka reeno o-kot!’ Taase no rwuun no hyenet. Ko ne, ‘Gwot wu ro reeno n-me o-kuke wukusse,’ taase no goks to!

²⁷ Men zee kaane remen bo myakt-o ro m-myaktune zee-mo ur-horan ha-mo ur-horim à, kaane muun-mo un **Wà-wu un net** he m-nom.†

²⁸ Be-de u-ur ro à, ay, kane sakra ro m-morge.”§

Muun-mo un Wà-wu un net

(Mark 13:24-27; Ruka 21:25-28)

²⁹ “Da-o ka ho-to un re ur-koob to he m-ta à,
“ ‘Da-o gaan ho-ur a nom o-comb,
o-reng komo yoa nom o-mok á.

Yege-regen a hyemene zee-mo n-Ton shir,
komo Shir a nukt rem-us beeb se ro un n-Ton
Shir à.*

³⁰ Ur-kom ka da-o, napa-o m-muun mo un **Wà-wu un net** he m-rwuun cas un kus-o n-Ton shir. Myet hun-ne ye un hono o-dak à komo yea nom tuk-mo ut-men rem o-gyer. Yea hyen **Wà-wu un net** roon n-ton ut-ke'ente ut-gwomo ne m-seps ne deen.†

³¹ Wua tom yan-tom-ye un wu, ye hur o-kar o o-zaaz deen, komo ye karagse ye a daage à zeen-mo

† **Bor ur-kwooz us-nass:27 24:26-27** Hyen komo: Ruka 17:23-24.

§ **Bor ur-kwooz us-nass:28 24:28** Hyen komo: Ruka 17:37.

* **Bor ur-kwooz us-nass:29 24:29** Hyen komo: Isha 13:10; 34:4; Jowe 2:10,31; 3:15; Hyan 6:12-13; Izik 32:7; Isha 34:4. † **Bor ur-kwooz us-nass:30 24:30** Hyen komo: Dane 7:13; Zeka 12:10-14; Hyan 1:7.

ur-hor_{an}, ur-hor_{im} ne, o-baar ne, o-ye'er ne, zee-mo _{un} o _{ka} wur-o _{un} hono o-dak o _{ha}-mo _{un} o _{ka} ree_{no}."

Ur-yoos n-te _{un} 'yo-yo o-rum
(Mark 13:28-31; Ruka 21:29-33)

³² "Yoos no _{yo} ken rii-yo n-te _{un} 'yo-yo o-rum. Urege jet-se _{un} yo cirig m-zoose, se _{ro} m-tupne _{un} wa-ut pu-to, no nak gos-o nomog yow yow o _{ka}.

³³ Kaane komo, urege no _{hyanag} kap ka rem-se um ru_{ru} no _a, ro _m-kor, noa nep unze da-o nomog yow yow, wu _{ro} n-riib un ish.

³⁴ Nip-o me _{no} m-rure, hun-ne ye _{un} ka zaman-yo yea mer á, se _{kap} o _{un} ka rem-se nomog.

³⁵ O-ton o-dak ne toa tees, amba ma-ut re toa te á ko hiin.

Yatt-wu nape ho-de Kiristi he m-haan á
(Mark 13:32-37; Ruka 17:26-30,34-35)

³⁶ "Amba yatt-wu nape ur-ho, ko _{un} kwom-us re ka rii-yo he m-kor á, ko **yan-tom-ye Shir** ye ro n-Ton à, ko Wà,[‡] se de o-Tato cot.

³⁷ "Bo a nome _{un} da-o **Nuhu**[§] à, kaane muun-m re, me **Wà-wu un net** he m-nom.

³⁸ Untun ka da-o rii-yo ho-mo reet hono o-dak, hun-ne ro un hoge un rerem-mo ut-biki ut-ge ne, m-re, m-swo ne, campo-ne ro ut-ge, a m-'ya un yan-ne'a-ne ut-ge, har ha-mo _{un} ho-de **Nuhu** cowe o-hat à!*

[‡] **Bor ur-kwooz us-nass:36 24:36** Mo ken gen-mo mo rott ko Wà. [§] **Bor ur-kwooz us-nass:37 24:37** Hyen komo: Taka 6:5-8.

* **Bor ur-kwooz us-nass:38 24:38** Hyen komo: Taka 7:6-24.

³⁹ Hun-ne nap rii-yo he m-kor á, har ho-m haante mo reet ye. Kaane o muun-m re **Wà-wu un net** he m-nom.

⁴⁰ Un ka da-o, hun-ne yoor yea ma'as o-kat, Shir a dek wan-gaan, wua yage wan-gaan.

⁴¹ Ne'a-ne yoor a ma'as ur-na be-ur gaan, Shir a dek wan-gaan, wua yage wan-gaan.

⁴² “Remen kaane she'et no zongse, remen no nap ho-de Gos-wu wu ma no he m-muun á.

⁴³ Amba nap no yo ka, urege ko-ya-o-hur-wu nepse da-o ko-hyow he m-haan m-tet à, wua rewe á. Komo wu roa yage a cuwut wu o-hur á.

⁴⁴ Remen kaane no ma se no she'et zongse, ko o ke da-o. Remen da-o no esse o-sakto á, ka da-o **Wà-wu un net** he m-haan.”†

Ko-guw kashi ko wu o-hwaa

(Ruka 12:41-48)

⁴⁵ “¿Wan wu ne ro ko-guw kashi, wa-us-weer? Wu ro ká guw-wu wu ko-yan un hur-o un wu rwo'e wu gutu wu hur-o un wu à, komo wu 'ye or re un wu guw-ne rii-yo m-re yo un ye un da-o depe à.

⁴⁶ Ko-ya-o-hur muune wu 'wos ká ko-guw-wu nomog rii-yo depe à, ko-ya-o-hur a hoge rerem-mo un wu.

⁴⁷ Nip-o me no m-rure, ká ko-ya-o-hur-wu a ru ká ko-guw-wu, wu gutu wu saw-to un wu kap.

⁴⁸ Amba urege ká ko-guw-wu ko-yan-men-ut jaas-to wu, komo wua zee hi un de un wu, 'Ko-yan-hur-o re a jo'on un ga'ane á.'

† **Bor ur-kwooz us-nass:44 24:43-44** Hyen komo: Ruka 12:39-40.

⁴⁹ Ka da-o, wu ciru bu un ye ká guw-ne ye. Komo wu ro ut-biki, wu ro m-re, wu ro m-swo, un yan-susuur-ne.

⁵⁰ Wu nome kàane, ko-yan-hur-o un wu a jo'on un ho-de wu huute o-sakto á, komo da-o wu nape á.

⁵¹ Ko-ya-o-hur a bu wu dum-mo pase ur-be à, komo wu reesu wu ur-koob be-ur gaan un ya-o-shepe ne. Káne ye he us-kan un haw-se un yin-ne.

Bor ur-kwooz us-taan

Sha-mo ut-ma mo yan-ne'a-ne op

¹ “A hongse **Gwomo-to Shir** untun yan-ne'a-ne op, ye deke pitirra-to un ye. Ye nekuru, ye gontuté ko-ya-ur-ge à.*

² Nen taan be-de un ye raag-ne ye, nen taan komo ya-us-weer ye.

³ Ká raag-ne ye dekuru pitirra-to un ye à, amba ye dek m-now remen m-do á.

⁴ Ya-us-weeru ne, ye dekste m-now remen m-do.

⁵ Bo ko-ya-ur-ge nome it-mo un woon à, myet-mo un ye hebu m-rew.

⁶ “Da-o tet-m purge m-sok ne à, ye hoguru eeg a m-zee, ‘Hogu no, ko-ya-ut-ge wu ká! Rwuun no, no gontu wu!’

⁷ “Ká yan-ne'a-ne ye kap inuru, ye ja'asuru pitirra-to un ye.

⁸ Ká raag-ne ye konuru ya-us-weer, ‘Hakur no ya te no now-m no hiin, remen pitirra-ut te ro m-mar.’

* **Bor ur-kwooz us-taan:1 25:1** Hyen komo: Ruka 12:35.

⁹ “Amba ká ya-us-weer ye zeeru ye, ‘Ay, moa bo’os te un no ne á. Jiishte no he be-de un ya-m-baab, no oon mo ma no.’

¹⁰ “Amba bo ye nekete, ye oonté m-now à, rii-yo ye muunte ko-ya-ur-ge wosonte. Ye ro zongse à, ye cowuru be-de ur-ge un wu ne, komo a tigurú ish.

¹¹ Da-o hor-o, ye ká yan-ne’a-ne ye muunuru, ye essuru n-do. Ye zeeru, ‘Gos-wu! Gos-wu! Tikshi te ish!’

¹² “Amba wu shasuru ye, ‘Nip-o me no m-rure, me nap no á!’[†]

¹³ “Remen kaane, se no she’et zongse, remen no nap ur-ho ko o-da á, o um he m-muun á.

Ma-to un guw-ne tet

(Ruka 19:11-27)

¹⁴ “Komo a hongse **Gwomo-to Shir** untun net-wu he m-neke ur-hew à. Wu agnuru yan-guw-mo un wu. Wu wonguru ye hwor, ye sengeté m-o m-baab ne, har wu muunte.

¹⁵ Wu ya’asuru wan-gaan ba-ut[‡] taan-to un azurpa, wan-gaan komo ba-ut yoor, wu ken wu ba-o gaan, ko wu ke hon un ‘wons-mo un wu. Ka da-o, wu nekuru hew-de un wu.

¹⁶ “Ká wu gokse ba-ut taan à, wu es m-se’er á. Wu haaru, wu senguru m-o m-baab ne un ká hwor-ye, har wu swooru ho-mo un ba-ut taan.

¹⁷ Káane komo, wu gokse ba-ut yoor à, wu swooru ho-mo un ba-ut yoor.

[†] **Bor ur-kwooz us-taan:12 25:11-12** Hyen komo: Ruka 13:25.

[‡] **Bor ur-kwooz us-taan:15 25:15** ut-Girik: *tarents*, o-tarent hond o o ro un pamb kwooz un tet un op un taan [75] ko kiroguram-ut kwooz o-gaan un op ut-nass [34].

¹⁸ Amba ká wu gokse ba-o gaan à, wu haaru, wu hinnuru ur-kuub n-dak. Wu wukuru hwor-ye un ko-yan-hur-o un wu, taase a ci.

¹⁹ “O-da deen, ko-yan-hur-o un ká guw-ne ye jo'onuru hew-de un wu. Wu agnuru ká guw-ne ye un wu ye, remen ye ogmuté wu rii-yo ye nome un hwor-ye un wu à.

²⁰ Ká ko-guw-wu gokse ba-ut taan à, zeeru ko-yan-o-hur, ‘O ya’astu me ba-ut taan. Me ka komo um swoog ho-mo un ba-ut taan.’

²¹ “Ko-yan-o-hur hoguru o-zak, wu zeeru, ‘Nomog ur-bon, ko-yan-kashi m-guw o, net so-wu! O nomog o-shir un rii rek-yo. Man ya’as wo gwomo-to arge to ká à. Haan, o nom o-zak be-ur gaan un me ne.’

²² “Ká wu gokse ba-ut yoor à, wu haanuru komo wu taknuru co. Wu zeeru, ‘Ko-yan-o-hur, o ya’astu me ba-ut yoor. Me ka komo um swoog ho-mo un ba-ut yoor.’

²³ “Ko-yan-hur-o un wu zeeru wu, ‘Nomog ur-bon, inin ko-guw, kashi un net! O nomog o-shir un rii rek-yo, man ya’as wo gwomo-to arge to ká à. Haan, o nom o-zak be-ur gaan un me ne.’

²⁴ “Ka da-de ká ko-guw-wu gokse ba-o gaan à wu ma wu woonuru. Wu zeeru, ‘Ko-ya-o-hur, um nepste wo ko-ya-us-hwumug wu, wo m-ce un be-de wo go’e á. Wo komo ko-yan-con-mo un re-mo o-tara wu.

²⁵ O rwo’e, um hogute o-gyer, taase um eggusse hwor ru. Um argu m-neke, um hin ur-kuub, um wukuru hwor ru. Goks rii-ye ru.

²⁶ “Ko-ya-o-hur un wu shasuru, ‘Wo ko-yan-men-ut jaas-to komo ko-guw-wu m-zar! ¿Ashi, o

nepste me ko-ya-us-hwumug wu, me m-ce be-de me go'e á, komo ko-yan-con-mo un re-mo o-tara wu?

²⁷ Ay, ro jiishte o essu me hwor re o-benki be-de um roa jo'on um goks rii-ye re har um su m-ho à!

²⁸ “Rumus no ká hwor-ye be-de un wu, no ya'as wan-ba-ut op.

²⁹ Ká ye nome senge-mo ur-bon un rii-yo a yase ye à, ye a he m-do'e, har ye kum deen. Amba ká ye ro m-nom o-shir á, ko ka ya-o-hiin-yo ye rotte à se a busute yo m-rumus. §

³⁰ Jorbu no ka ko-guw-wu o-hwaa wu un comb-o rim-o. Káne wu he us-kan un haw-se un yinne. '*†

Piish-de ut-ma de ur-kom

³¹ “Da-o **Wà-wu un net** he m-haan n-me un seps-mo un wu à un **yan-tom-ye Shir** ne kap, ka da-o wu he m-she'et un kwuur-o un seps-mo ut-gwomo. ‡

³² Shir a karakse kap hun-ne ye un hono o-dak un her-o un wu. Wua koos ye n-hon n-hon, bo yan-gwot ut-gut ro un koos un ca un gwoor ne à.

³³ Wua ru yege-ca so un re-de un wu, yege-gwoor ne un kwanta-de un wu.

³⁴ “Ka da-o ko-Gwomo he m-zee ye ro un re-de un wu à, ‘Haan no, no ye kume o-kwum be-ur

§ **Bor ur-kwooz us-taan:29 25:29** Hyen komo: Mati 13:12; Mark 4:25; Ruka 8:18. * **Bor ur-kwooz us-taan:30 25:14-30** Hyen komo: Ruka 19:11-27. † **Bor ur-kwooz us-taan:30 25:30** Hyen komo: Mati 8:12; 22:13; Ruka 13:28. ‡ **Bor ur-kwooz us-taan:31 25:31** Hyen komo: Mati 16:27; 19:28.

Tato re à! Goks no cim-yo ut-gwomo yo Shir essu no cin un takan-de un hono o-dak à.

³⁵ Men zee kaane remen bo um hoge mer à, no ya'ag me rii-yo m-re. Um hogute **swoot**-o m-ho, no ya'ag me m-ho um su. Me ko-hamat, no goks me un hur-ut no.

³⁶ Mett ur-matuku á, no ya'ag me ur-matuku. Me un gom, no waste un me ne. Me ke'o, no habu me ur-gas.'

³⁷ "Ka da-de ká ye nome rii-yo Shir cone à he wu m-shas, ye zee, 'Gos-wu, ¿ho-de un ya te hyanu wo un hoge un mer te ye'et wo rii-yo m-re? ¿Ko da-o o hoge **swoot**-o m-ho, te ye'et wo m-ho o suute?'

³⁸ ¿Komo ho-de un yan o te hyanu wo ko-hamat, te goks wo? Ko ¿ho-de o ro ur-kor, te ye'et wo ur-matuku?

³⁹ ¿Komo ho-de un yan o te hyanu wo un gom ko ke'o te waste un wo ne?'

⁴⁰ "Ko-Gwomo a shes ye, wu zee, 'Nip-o me no m-rure, bo no nome wan-gaan n-me un ye kà hen-ne re ne, ye jiishe us-rek à, me no nome.'

⁴¹ "Ka da-o ko-Gwomo he m-zee un yan-kwanta-de un wu, 'Wongu no un me ne, no ye Shir hu'e o-nu à. Cow no ra-o a m-ryomse á har ya nomot re ne, o Shir esse **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** un yan-tom-ye un wu ne à.

⁴² Remen bo um hoge mer à, no 'ya me rii-yo m-re á. Um hoge **swoot**-o m-ho, no 'ya me m-ho um su á.

⁴³ Um haan ur-hamat, no goks me á. Me ur-kor, no 'ya me ur-matuku á. Um gomog gom, komo me ke'o no was un me ne á.'

44 “Ka da-o ye ma yea shes, ye zee, ‘Gos-wu, ɬho-de un yan o te hyanu wo un hoge un mer, ko un **swoot**-o m-ho, ko wo ur-hamat, ko wo ur-kor, ko wo un gom, ko wo ke’o, te yage m-was un wo ne?’

45 “Ka da-o wua shes ye, ‘Nip-o me no m-rure, bo no yage nome wan-gaan be-de un ye ka ye ro me rek-ye à, ay, me no yage m-nome.’

46 “Ye ka yea cuw re ur-koob de un ba m-ta. Amba kashi un hun-ne ne yea cuw hoog-o ba m-ta.”§

Bor ur-kwooz us-cind

Gos-ye toog ut-hun ye hoot Yeso

(Mark 14:1-2; Ruka 22:1-2; Yoha 11:45-53)

1 Da-o Yeso kome rwor un ka rem-se kap à, wu zeeru yan-neke-mo un wu,

2 “No nepse **Biki-o m-Pas** kuks ho-ut yoor a cirit, komo me **Wà-wu un net** yea ya’as me yea kem me o-**kan**.”*

3 Un ka da-o, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne ro ur-morog un hur-o un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, jin-de un wu Kepas.

4 Ye tooru ut-hun, ye shipt Yeso wukusse, ye hoot wu.

5 Amba ye zeeru, “Ba da-o un **Biki-o m-Pas** á, taase hun-ne ine yokoko.”

Wu ken ne’a wu hokmote Yeso

now-mo m-shi’igin o-Betanya

(Mark 14:3-9; Ruka 7:37-38; Yoha 12:1-8)

§ **Bor ur-kwooz us-taan:46 25:46** Hyen komo: Dane 12:2.

* **Bor ur-kwooz us-cind:2 26:2** Hyen komo: Rwu 12:1-27.

⁶ Ka da-o_ Yešo ro un bo-o_ o-Betanya un hur-o Simon, wu ro ko-**cim** n-ga à.

⁷ Da-o un re un ga-to m-rim, wu ken ne'a-wu haanuru be-ur Yešo ur-batta ne de un now-mo m-shi'igin mo un hwor deen. Da-o wu ro un re un rii-yo m-re_à, wu duusuru Yešo ká now-mo ur-hi.†

⁸ Amba bo_yan-neke-mo un wu hyente káane_à, ryaab-us reeru ye. Ye zeeru or un ye ne, “Ay, to kà naas-mo un hwor mo.

⁹ Wu ro bakke kà now-mo a roa kumus hwor deen, a wongute koob-ne.”

¹⁰ Amba remen Yešo nepste yo ye ro m-rwor à, wu zeeru ye, “¿Remen yan o no suute kà ne'a-wu, remen wu nomotu me rii-yo depe?

¹¹ Koob-ne ro be un no ur-ho bi,‡ amba me, man do m-she'et be-ur no deen á.

¹² Ká ne'a-wu duusutu me ká now-mo wu jamaste wur-o re remen duk.

¹³ Nip-o me no m-rure, myet be-de a he ka ko'ot-o un **Ma-to m-Rerem** à, hono o-dak kap, a bup m-rwor rii-yo kà ne'a-wu nome_à remen a baksté un wu ne.”

Yahudas eks wua ya'as Yešo
(Mark 14:10-11; Ruka 22:3-6)

¹⁴ Wan-gaan be-de un op un yoor [12], jin-de un wu Yahudas Iskariyoti, wu haaru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir.

† **Bor ur-kwooz us-cind:7 26:7** Hyen komo: Ruka 7:37-38.

‡ **Bor ur-kwooz us-cind:11 26:11** Hyen komo: Kara 15:11.

¹⁵ Wu cituru ye, “¿Ya no he me m-ya'as, me bobsu no Yeso?” Ye ya'suru wu hwor-ye o-azorpa ur-kwooz un op [30].§

¹⁶ Cin un ka da-o, wu cire hoob-o un cow-yo wu hette ya'as un Yeso à.

*Yeso reeg rii-yo m-re yo
un Biki-o m-Pas be-ur gaan
un yan-neke-mo un wu ne
(Mark 14:12-21; Ruka 22:7-14,21-23; Yoha 13:21-30)*

¹⁷ Un ho-de un shi-mo **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist**, yan-neke-mo un Yeso haanu be-de un wu. Ye cituru wu, “¿Kene o cone te ja'asu wo o reet **Biki-o m-Pas**?”

¹⁸ Wu zeeru, “Neke no n-me o-bo noa hyen wu ken net-wu. No rure wu, ‘Wa-ur-Yoos zeeg, “Da-o un re nomoste yow yow, komo man re **Biki-o m-Pas** un hur-o ru un yan-neke-m re ne.” ’ ”

¹⁹ Yan-neke-mo un wu nomuru bo Yeso zee ye à. Ye argu komo m-nom rii-yo m-re yo un **Biki-o m-Pas** káne.

²⁰ Bo rim-m nomte à, Yeso she'eturu remen wu reet rii-yo m-re un yan-neke-mo un wu ne op un yoor [12].

²¹ Ye ro be-de m-re Yeso zeeru ye, “Nip-o me no m-rure, wan-gaan be un no wua ya'as me un kom-to un yan-yage-ut re.”

²² Un naasu-mo ur-hur deen, ye ciru cot-se un wu n-gaan n-gaan. Ye ma'asuru m-zee, “Gos-wu, ¿Ba un me ne o rotte á, me wu?”

§ **Bor ur-kwooz us-cind:15 26:15** Hyen komo: Zeka 11:12.

²³ Wu shasuru, "Wan-gaan be-ur no, wu ro m-re un rii-yo m-re kok-ur gaan un me ne à m-moka, wu he me m-ya'as.*

²⁴ Me un zee kaane, remen me **Wà-wu un net** se um marag bo Ma-to Shir zee cin n-ga à. Amba rii-yo ur-'won yo ká wu he ya'as un 'Wà-wu un net à'! Roa jiish ká net-wu ma a ro yagutu wu m-mat."

²⁵ Yahudas ká wu he wu m-baab à, wu ma wu cituru, "¿Wa-us-Nap, ba un me ne o rotte á, me wu?"

Yeso zeeru wu, "Wo ma o rworog un nu-o ru."

*Re un rii-yo m-re
remen baks un Gos-wu*

(Mark 14:22-26; Ruka 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²⁶ Ye ro un re un rii-yo m-re, Yeso mossuru ur-burodi, wu nomuru ur-bongon be-de Shir. Wu yotruru ká burodi-de, wu ya'suru yan-neke-mo un wu. Wu ro m-zee, "Goks no, no re, o ka wur-o re o."

²⁷ Wu mossuru ibitte-de un ho-mo un mat-de us-'yo. Wu nomuru Shir ur-bongon, wu argu ye m-ya'as. Wu ro m-zee, "Swo no myet-m no."

²⁸ Mo ka hyó-m re mo,† mo he shoos un swor o-nu o Shir un hun-ne ye un wu ne à. A wuus-mo remen ur-**seke** de un soks un **ba'as-to** un hun-ne deen.‡

²⁹ Wer no ma-ut re, man do swo un kà ho-mo un mat-de us-'yo mo komo á, se de kà ho-de um he swo un mo ken pu-mo mo be-ur gaan un no ne un gwomo-ut Tato re à."

* **Bor ur-kwooz us-cind:23 26:23** Hyen komo: Bong 41:9.

† **Bor ur-kwooz us-cind:28 26:28** Hyen komo: Rwu 24:8.

‡ **Bor ur-kwooz us-cind:28 26:28** Hyen komo: Irm 31:31-34.

³⁰ Ka da-de ye huru Sep-o ur-Bongon de Shir, ye ruuru. Ye nekuru **Haag-o un 'yo-se o-Zetun.**

Bitrus a nom she-mo un nap un Yeso

(Mark 14:27-31; Ruka 22:31-34; Yoha 13:36-38)

³¹ Yeso zeeru ye, “Myet noa somos no yagu me un ka tet-mo, remen Ma-to Shir zeeg,
“ ‘Man wos Wa-ur-gut,

kur-de un ca komo yea cakre.’§

³² Amba ne me ine ut-marimar, man be'es no m-wo o-Gariri, man 'gone un no ne kane.”*

³³ Bitrus zeeru, “Ko ye som kap remen rii-yo he wo m-kor à, me man som á ko hiin.”

³⁴ Yeso zeeru wu, “Nip-o me wo m-rure un ka tet-mo, rii-yo keeg-yo o-kiit kenet, wo a nomos she-mo un nap-us re har o-tet.”

³⁵ Bitrus zeeru wu, “Ko a ho me, man nom she-mo un nap-us ru á.” Káane ma kap o un yan-neke-mo un wu zee.

Yeso nomog us-kon o-Gesemani

(Mark 14:32-42; Ruka 22:39-46)

³⁶ Ka da-o Yeso un yan-neke-mo un wu ne haaru de ken be-de a m-zee o-Gesemani† à. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, “She'et no kane, man neke reeno, um nomot us-kon.”

³⁷ Wu dekurur Bitrus ne un yakar Zebedi ne yoor, ye ro **Yakubu** un **Yohana**. Wu ciruru tuk-mo ut-men o-regen ne deen.

§ **Bor ur-kwooz us-cind:31 26:31** Hyen komo: Zeka 13:7.

* **Bor ur-kwooz us-cind:32 26:32** Hyen komo: Mati 28:16.

† **Bor ur-kwooz us-cind:36 26:36** De ro be-de a un pot un yakar-ye un 'yo-se o-zetun à.

³⁸ Wu rurū ye komo, “Tuk-mo ut-men mo ro un hur un de à, mo wooste mo ho me. She'et no kàne, zongse be-ur gaan un me ne.”

³⁹ Wu nekuru co hiin, wu argu m-kwumus un hi-de un wu n-dak. Wu nomuru us-kon, wu zee, “Tato re! Urege a nome, dossu me kà ibitte-de un swo ur-koob de. Myet un kaane ne, ba yo um cone un hur un de à, yo yo a he m-nom á, se de yo o cone à.”

⁴⁰ Wu muunuru be-de un yan-neke-mo un wu, wu 'woş ye m-rew. Wu zeeru Bitrus, “Ashi! ¿Noa hoks ur-'er ko ya o-da hiin un me ne á?”

⁴¹ She'et no zongse komo no nom us-kon un ba káane á noa he'ebe n-te ut-meger. Kukt-o dekste m-sok ne, amba wur-o rott m-'wons á.”

⁴² Wu dooru m-warag o-ayoore-o. Wu konuru, “Tato re! Urege kà swo ur-koob de a dosse á se um swoog de, nom yo o cone à.”

⁴³ Wu dooru m-muun be-de un ye. Wu 'woş ye m-rew, remen yish-ye un ye shiiste m-rew.

⁴⁴ Wu dooru ye m-yage, wu haaru. Wu nomuru us-kon o-atette-o. Wu ro m-rwor un ma-to wu rwore n-ga à.

⁴⁵ Ka da-de, wu muunuru be-de un yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “¿Har m-moka rew-mo notte no ur-wuwe? To, da-o nomog, o a hette ya'as un **Wà-wu un net** un kom-to un ya-ut-**ba'as** à.

⁴⁶ Ine no, a neke no. Wan-ya'as un me woosunte.”

Ye shipk Yeso

(Mark 14:43-50; Ruka 22:47-53; Yoha 18:3-12)

⁴⁷ Rii-yo wu tigite o-nu, Yahudas, wan-gaan n-me un ká op un yoor-ye [12], woonuru mosse un

morog-de un hun-ne ne deen. Ye ro ut-magay ne ut-kom, ut-ko ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir un ye ro sek-ye ne à, ye tomontu ye.

48 Wan-baab-to un wu, Yahudas regussute wu kussute ye o-napa. Wu zee, "Wu um he m-hamat à, wu wu ship no wu."

49 Yahudas haaru be-ur Yeso, wu zeeru wu, "Ur-gas, wa-us-Nap o!" Yahudas hamturu wu.

50 Yeso zeeru wu, "Wan-yen de, nom rii-yo hantu wo à."

Ye ka hun-ne ye woonuru, ye shipuru Yeso, ye bopuru wu.

51 Un hyan-o un kaane, wan-gaan be-de un ye ro be-ur gaan un Yeso ne à, wu mu'usuru magay-o un wu, wu kupsuru ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir o-to.

52 Yeso zeeru, "Muut magay-o ru, o nak kap wu deke o-magay à, magay-o he wu m-ho.

53 ¿No m-hyan sa o zee mett ur-beeb um hopt gwu be-ur Tato re, komo da-o gaan wu tomtu me **yan-tom-ye Shir**, ye arge buug-de un karma-ne dugu-us op un dugu-us yoor [12,000] á?

54 To, ¿re o ka a he a shoos rii-yo Gen-mo un Ma-to Shir rwore à, unze nip-o se ka rii-yo nomog?"

55 Ka da-o Yeso zeeru ka hun-ne ye, "No un rwuun ut-magay ne, ut-ko ne no shipt me sa o zee me ko-ya-ur-kwup wu. Koyanda me ur-yoos un **Pyo-o Shir**, ¿ya hante ne no shipte me á?‡

56 Amba myet a un nom to ka remen a shoosté rii-yo ro un n-me un takurda-o un **yan-Rwor un**

‡ **Bor ur-kwooz us-cind:55 26:55** Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

Ma-to Shir n-ga à.” Bo m-hoge káane kap o un yan-neke-mo un wu ye yagu wu, ye somuru.

Yeso be-de un yan-piish ut-ma

(Mark 14:53-65; Ruka 22:54-55,63-71; Yoha 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Ye shipe Yeso à, ye heeturu wu be-ur Kepas, ko-Gwomo-wu un kon-se Shir, be-de **yan-Yoos-de o-karamsa** un sek-ye ne, ye rege ye morogsute à.

⁵⁸ Amba Bitrus doruru ye jim-m-jim ur-hew ne, har un 'woog-o un hur-o un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu cowuru, wu she'eturu un guw-ne ne, remen wu hyenet bo a he m-buse un Yeso ne à.

⁵⁹ To, n-me un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **Morog-de un Sek-ye** de ne, kap ye hooburu taab-de ut-bo to ye he nome un Yeso remen ye kumut cow-yo un ho-de un wu à.

⁶⁰ Ko de nomte ye kum hun-ne deen ye esse yea ce ut-bo à, amba ye kum rii-yo m-rwor á. Ur-kom ye ken hun-ne yoor-ye rwuunuru.

⁶¹ Ye zeeru, “Wu ka net-wu zeeg unze wua hoks m-kaps un **Pyo-o Shir**, komo wu jaas-o m-ma n-me un ho-ut tet.”§

⁶² Ka da-de, ko-Gwomo-wu un kon-se Shir inuru, wu zeeru, “¿Wott o ken shas-o un rii-yo ye zee mosse un wo ne á? ¿Ya o he m-zee un hi un du?”

⁶³ Amba Yeso shas á. Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir zeeru wu, “Tond un jin-de Shir wan-hoog, urege wo ro **Kiristi, Wà-wu Shir.**”

§ **Bor ur-kwooz us-cind:61 26:61** Hyen komo: Yoha 2:19.

⁶⁴ Yešo zeeru wu, “Ee, káane o hond hond bo o rwoe à. Komo kane co noa hyen me **Wà-wu un net** ro ur-she'et tara un kom-o ur-re de un Shir be-de ut-gwomo, * wu roon komo n-me ut-ke'ente to un kus-o n-Ton shir.†”

⁶⁵ Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir yooguru matuku-to un wu remen tuk-mo ut-men. Wu zeeru, “¿De ke taab-de de un ya a o-hoob? No hogute wu nomote Shir o-yo'og.

⁶⁶ ¿Re no hyane?”

Ye shasuru, ye zee, “Wu wooste a ho wu!”‡

⁶⁷ Ye copsu wu m-ta o-co, ye wosruru wu. Ye ken ye komo ye hwoogu wu ut-raag.§

⁶⁸ Ye ro m-zee, “Nomo te ut-hyat, urege wo **Kiristi** wu! Rwor wu huu wo o-raag à!”

Bitrus nomog she-mo un nap un Yeso

(Mark 14:66-72; Ruka 22:56-62; Yoha 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Ka da-o, Bitrus ro tara n-me un 'woog-o o-hur, wu ken wan-ne'a-wu wu ro m-senge un ká hur-o à, wu haaru be-de un wu, wu zeeru wu, “Wo ma, ay, wo m-dore un Yeso kà net-wu o-Gariri wu.”

⁷⁰ Amba Bitrus nomuru m-she be-de un ye kap. Wu ro m-zee, “Me, me nap ma-to wotte á!”

⁷¹ Ujime bo wu rwuunte ish-o m-pyo à, wu ken wan-ne'a-wu ro m-senge un ká hur-o komo à hyanuru wu. Wu zeeru ka ye ro eso eso un ká

* **Bor ur-kwooz us-cind:64 26:64** Hyen komo: Bong 110:1.

† **Bor ur-kwooz us-cind:64 26:64** Hyen komo: Dane 7:13. ‡ **Bor ur-kwooz us-cind:66 26:65-66** Hyen komo: Rewi 24:16. § **Bor ur-kwooz us-cind:67 26:67** Hyen komo: Isha 50:6.

be-de à, “Kà net-wu ro un dore un Yeso ko-ya-o-Nazaret!”

⁷² Komo Bitrus dooru nom m-she, har us-tond. Wu ro m-zee, “Me nap ma ká net-wu á.”

⁷³ Jimuru hiin, ka ye ro eso eso un ká be-de à, ye haaru be-ur Bitrus. Ye zeeru, “Ma-to m-she ro kon á. Wo ma wan-gaan wu be-de un ye. Bo wo ut-ma à, ma-ut ru pyaag wo bo ya-o-Gariri ro m-cep à.”

⁷⁴ Bitrus tonduru be-de un ye, “Me nap ká net-wu á!” Ba m-naas o-da, keeg-yo kiit-o kanuru.

⁷⁵ Bitrus baksuru ma-to Yeso ruru wu à unze, “Rii-yo keeg-yo kiit-yo kyenet, wo nomos she-mo un nap-us re o-tet.” Bitrus ruuru n-do wu 'wonuru us-'won deen.

Bor ur-kwooz us-ta'yoor

A heete Yeso be-ur Biratus

(Mark 15:1; Ruka 23:1-2; Yoha 18:28-32)

¹ Cin n-sot n-sot, myet o un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne morguru komo ye tooru ut-hun ye hoot Yeso.

² Ye ka'uru wu, ye arguru un wu ne, ye heeturu wu be-ur **Biratus**, ko-Gwamna-wu un ka dak-o.

Mar-m Yahudas

(Seng 1:18-19)

³ Da-o Yahudas wu babe wu à hyente a jetute Yeso mar-m hwoog-mo à, men-to un wu naasuru. Wu muunuru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un sek-ye ne, wu muutu ye hwor-ye o-azorpa ur-kwooz un op [30].

⁴ Wu zeeru, “Um nomog **ur-ba'as**, remen um ya'aste ko-yan-ba-**ur-ba'as** a ho.”

Amba ye zeeru, “¿Ya daa te? Ut-ma ru to ká.”

⁵ Wu jorburu ká hwor-ye o-azorpa ye n-me **Pyo-o Shir**. Wu ruuru, wu haaru wu soruru cor-o un wu o-hu n-ton o-ce.

⁶ Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye kuusu ká hwor-ye, ye zeeru, “Udepe a ru ká hwor-ye un be-de ur-ess de un **Pyo-o Shir** á, remen ká hwor-ye ye un ho-de un net ye.”

⁷ Ye tooru ut-hun ye oorú de ken be-de un ká hwor-ye. A de m-zee *Be-de un ko-yan-mà-to ut-tur*. Ye muutu ká be-de, be-de un jok un hamat-ne ye mere.

⁸ Har ca, o rwo'e atte m-aag un ká be-de, *Pup-o m-Hyó*.*

⁹ Un kaane a shooste rii-yo **wan-Rwor un Ma-to Shir** Irmia rwore à unze,

“Ye dek ká hwor-ye o-azorpa ye ur-kwooz un op [30],

hwor-ye a oote wu un con-mo un hun-ne ye o-**Isra** à.

¹⁰ Ye oorú be-de un ko-yan-mà-to ut-tur un ká hwor-ye, bo Yawe zee à.”†

Biratus cikt Yeso us-cot

(Mark 15:2-5; Ruka 23:3-5; Yoha 18:33-38)

¹¹ Ka da-de, Yeso ro eso un her-o **Biratus** ko-Gwamna-wu un **Roma**-ne. Ko-Gwamna cituru wu, wu zee, “¿Wo wu ro ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne?”

Yeso zeeru wu, “O rworog hond hond.”

* **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:8 27:3-8** Hyen komo: Seng 1:18-19.

† **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:10 27:9-10** Hyen komo: Zeka 11:12-13; Irmia 19:1-13; Irmia 32:6-9.

¹² Amba bo Gwomo-ne ye un kon-se Shir un ye ro sek-ye ne pyapu wu à, wu zee ye rii á.

¹³ **Biratus** zeeru wu, “¿Wo hoge moor-to ut-ma to ye ro wo m-sakke á?”

¹⁴ Amba Yeso shas wu ko gom-ur gaan á, har ko-Gwamna bup o-nu.

Hun-ne zeeg a ho Yeso

(Mark 15:6-15; Ruka 23:13-25; Yoha 18:39—19:16)

¹⁵ To, un da-o un **Biki-o m-Pas**, ko-Gwamna weste un hosune un net **ko-ya-ur-ba'as**-wu a ka'e wan-gaan wu ye cone à.

¹⁶ Ka hak-o, wu ken net-wu ro kon wu ye nape ko-yan-koob-de un hoge ut-ma ke'o, jin-de un wu Barabas.

¹⁷ Da-o **Yahuda**-ne morge ka sot-de un co-o hur-o **Biratus** à, Biratus cituru ye, “¿Wan wu no cone um hosu no? ¿Barabas wu ko Yeso wu a zee **Kiristi** à?”

¹⁸ (**Biratus** nepste remen ur-shoob o sek-ye ye un **Yahuda**-ne shipte Yeso.)

¹⁹ Ka da-de, **Biratus** ro tara be-de wu ro piish ut-ma à, ne'a un wu tomnuru a zee wu, “Yage ma-to un ka ko-yan-ba-**ur-ba'as**-wu temb, remen ka tet-mo um swoog ur-koob deen, bo-o un wu reeg me.”

²⁰ Amba Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne swowuru hun-ne ye zee a ho'os Barabas, a ho Yeso.

²¹ Ko-Gwamna dooru ye m-cit, “¿Wan wu ne be-de un ka yoor-ye no cone um hoosu no?”

Ye zeeru, “Barabas!”

22 **Biratus** cituru ye, “¿To, re um he m-nom un Yeso ne wu a zee **Kiristi** à?”

Kap ye zeeru, “A kem wu!”

23 **Biratus** zeeru, “¿Remen yane? ¿Yan rii-yo wu nome?”

Amba hun-ne dooru 'yons us-cor, ye m-zee, “A kem wu!”

24 **Biratus** hyanuru yatt-yo wu he hoks m-nom á, komo hun-ne ro un ma-to ye 'yonste hun-ne ur-hur. Wu tomuru a ibinu wu m-ho. Wu sapturu kom-to un wu un her-o un hun-ne. Wu ro m-zee, “Me de, ho-m re ro n-me un re un ra-o un hyó-mo un kà ko-yan-ba-**ur-ba'as**-wu á. To kà ma-ut no to.”‡

25 Hun-ne kap ye shasuru ye zee, “Ra-o un hyó-mo un wu o she'et un gek-s-ut te, un yakar te ne!”

26 Ka da-o **Biratus** ho'osuru ye Barabas. Wu rwo'uru karma-ne ye nomse Yeso us-sorog, wu ya'asu ye Yeso, ye kemet wu.

*Karma-ne nomote Yeso ur-ar
(Mark 15:16-20; Yohā 19:2-3)*

27 Karma-ne ye un ko-Gwamna heeturu Yeso n-me un hur-o un ko-Gwamna. Ye karaksuru karma-ne ye kusse à be-de un wu,

28 Ye pormuru wu saw-to un wu. Ye cupuru wu o ken cop-o jaas-o o un gond-to un gwomo-ne.

29 Ye nomuru gond-o un yokor-ye m-seeb, ye sawsu wu ur-hi. Ye bobsuru wu o-ko un kom-o ur-re. Ká da-de ye kwukturu un her-o un wu, ye ro wu un nome ur-ar. Ye m-zee, “Caari caari-ne, ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne!”

‡ **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:24 27:24** Hyen komo: Kara 21:6-9.

³⁰ Ye copsuru wu m-ta. Ye goksuru ká ko-yo, ye wosuru wu un yo ur-hi.

³¹ Bo ye komoste wu nome ur-ar à, ye possuru wu ka cop-o jaas-o o, ye cupuru wu matuku-to un wu. Komo ka da-de ye ruuru un wu ne remen ye kemet wu.

Karma-ne kamag Yeso n-te o-kan

(Mark 15:21-32; Ruka 23:26-43; Yoha 19:17-27)

³² Ye ro m-neke n-cow, karma-ne gonturu wu ken net-wu bo-o o-Kireni wu, jin-de un wu Simon. Ye gaktu wu saw un ká **kan**-o Yeso o.

³³ Ye ruuru de ken be-de a m-zee o-Gorogota à, (de ro, *Be-de un caar-o ur-hi*).

³⁴ Ka da-de, karma-ne ya'asuru Yeso m-modi mosse un yo ken rii-yo ur-gaag yo ne remen wu suut, amba bo wu rekte à wu yagu m-swo. §

³⁵ Bo ye kemtu wu à, karma-ne nomuru o-gwambe remen gund-to un wu. Ye wonguru matuku-to un wu.*

³⁶ Ka da-de, ye she'eturu 'er-de un wu.

³⁷ Hohond-mo un hi-de un wu, a kamuru ko'ot-o un ma-to un **ba'as-de** un wu. Unze, “Wu kà wu ro Yeso ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne.”

³⁸ Komo ye kamuru ye ken ya-ur-kwup ye nen yoor be-ur gaan un wu ne. Wan-gaan un re-de un wu, wan-gaan ur-kwanta.

³⁹ Hun-ne ye ro m-arag à, ye bopu reeb-to un wu. Ye ro un rekt ut-hi ur-ar.†

§ **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:34 27:34** Hyen komo: Bong 69:21.

* **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:35 27:35** Hyen komo: Bong 22:18.

† **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:39 27:39** Hyen komo: Bong 22:7; 109:25.

⁴⁰ Ye ro m-zee, “Wo wu he m-wurum un **Pyo-o Shir**, komo o me o un ho-ut tet. ¿Woa hoks? Gu hi un du, o kergune a gut! Urege wo **Wà-wu Shir** wu, kergune un ká **kan-o** a gut!”[‡]

⁴¹ Káane komo Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un **yan-Yoos-de o-karamsa** ne un ye ken sek-ye ne ye sengu wu nome ur-ar. Ye m-zee,

⁴² “Wu guug ye ken ye, amba wu hoks hi un de un wu m-gu á! ¿Wu ro ko-Gwomo-wu un **Isra-ne**, wu wu? Yage wu kergunte n-ton un ká **kan-o**, ká da-o te he m-sheer un ma-to un wu o-nip.

⁴³ Wu shereg be-de Shir, komo wu zeeg, ‘Me wà-wu Shir wu.’ ” Yage Shir wu guut wu m-moka! Urege Shir ro m-hoge rerem-mo un wu. §

⁴⁴ Káane ma ká ya-ur-kwup ye a kemtu ye be-ur gaan à, ye nomuru wu hun-ut jaas-to.

Mar-m Yeso

(Mark 15:33-41; Ruka 23:44-49; Yoha 19:28-30)

⁴⁵ Cin ho-ur ro ur-hi, comb-o hokkuru o-dak myet, har ha-mo un so un kwom-us tet-se m-rim.

⁴⁶ So un kwom-us tet, Yeso dakuru cor deen. Wu zee, “Eroi, Eroi, ¿rama sabaktani?” Wata “Kwo Shir re, kwo Shir re, ¿remen yan o o jorutu me?”^{*}

⁴⁷ Ye ken ye be-de un ye ro káane eso eso à, bo ye hogute káane à, ye zeeru, “Kà net-wu ro un eeg-us **Erejawan-Rwor un Ma-to Shir.**”

⁴⁸ Ba m-rem wan-gaan wu un ye argu o-rek, wu haaru wu deknú ur-poog. Wu musuru de n-me

[‡] **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:40 27:40** Hyen komo: Mati 26:61;

Yoha 2:19. § **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:43 27:43** Hyen komo:

Bong 22:8. * **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:46 27:46** Hyen komo:

Bong 22:1.

un ho-mo o-zambo, wu tuuru o-ko. Wu tebburu Yeso wu suut.[†]

⁴⁹ Amba ye ken ye zeeru, “Yagu no wu a gut, urege **Ereja** a haan wu guut wu à.”

⁵⁰ Yeso dooru dak us-cor deen, ka da-o wu ho'osu hoog-o un wu.

⁵¹ Un ká da-o, ká gund-o ro n-me un **Pyo-o Shir** à yishuru be-ut yoor, cin n-ton haan-mo n-dak. Dak-o nukturu, ta'ar-ut bu'uguru.[‡]

⁵² Saag-us teksuru, hun-ne so-ye deen ye mare à ye inuru un hoog ne. Ye zurmunduru un saag-se un ye.

⁵³ Rii Yeso inete ut-marimar, ye yaguru us-saag, ye cowuru o-Urusharima,§ hun-ne deen hyanuru ye.

⁵⁴ Un ká da-o, caari-wu un ko-karma-wu un **Roma**-ne, wu un ye ken karma-ne ye ro un 'er-ur Yeso à. Bo ye hyente nukte-mo o-dak komo un rii-yo kore ne à, ye hoguru o-gyer deen. Ye zeeru, “O-nip, wu ka **Wà-wu Shir** wu!”

⁵⁵ Ye ken ne'a-ne ye ro kon komo deen ye donde Yeso cin o-Gariri, ye nomote wu m-senge. Ye esnuru ur-hew ne un gwot-o un rii-yo ro m-kor à.

⁵⁶ N-me un ye, **Meri** ro kon wu a m-aag *Magudarin* à, un **Meri** ne (inu **Yakubu** ne un **Yusuhu**), komo un ne'a Zebedi (inu **Yakubu** un **Yohana**).*

[†] **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:48 27:48** Hyen komo: Bong 69:21.

[‡] **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:51 27:51** Hyen komo: Rwu 26:31-33.

[§] **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:53 27:53** ut-Girik: Bo-o ba m-Kukop.

* **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:56 27:55-56** Hyen komo: Ruka 8:2-3.

Duk Yeso

(Mark 15:42-47; Ruka 23:50-56; Yoha 19:38-42)

⁵⁷ Da-o rim-m nome à, wu ken ko-ya-o-kwum-wu, net-wu bo-o o-Aramatiya, jin-de un wu **Yusuhu**, wu haanuru. Wu ma ko-**yan-dor Yeso** wu.

⁵⁸ Wu haaru be-ur **Biratus**. Wu konuru a ya'as wu u-ur Yeso. Biratus zeeru a ya'as wu.

⁵⁹ **Yusuhu** dekuru u-ur Yeso, wu yereru un gund-o ur-bon.

⁶⁰ Wu he'edburu de n-me un saag pu-o o ma un wu, o hun-ne ro hinge wu un wur-o ut-ta'ar à. Wu birikturu caari-o o-ta'ar. Wu hokkuru ish-o un saag, wu arguru.

⁶¹ **Meri** Magudarin, un **Meri** wan-gaan ne ye ro káne tara un her-o un saag.

Yan-'er-de un saag

⁶² Gas-o un ish, ho-de un zonge-to un **Biki-o m-Pas**, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **Parisa**-ne haaru, ye hyenet **Biratus**.

⁶³ Ye zeeru wu, “Hoog ru gos deen! Te bakste rii-yo ká wan-raks un hun-ne wu zee cin da-o wu ro un hoog ne à, unze so un ta-de un ho-ur atette-de, wua ine ut-marimar.†

⁶⁴ Remen káne, rwo a 'er ká saag-o m-sok ne. Nom no kaane har ha-mo un ho-ut tet, taase yan-neke-mo un wu neke ye shes u-de un wu, ká da-de ye zeet hun-ne wu un ine ut-marimar. Káne kore rwuk-mo ur-kom moa jiish mo ur-takan m-yo.”

† **Bor ur-kwooz us-ta'yoor:63 27:63** Hyen komo: Mati 16:21; 17:23; 20:19; Mark 8:31; 9:31; 10:33-34; Ruka 9:22; 18:31-33.

⁶⁵ **Biratus** zeeru ye, “Daag no karma-ne, no neke no 'er wu bo no he m-hoks à.”

⁶⁶ Ye haaru, ye dapuru gen-mo ut-gwomo un ta'ar-de un saag. Ye rwo'uru komo karma-ne ye 'er ka saag-o.

Bor ur-kwooz us-eer

Ine-m Yeso ut-marimar

(Mark 16:1-8; Ruka 24:1-12; Yoha 20:1-10)

¹ **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda**-ne aragte o ka, un ho-de o-Rahadi n-sot n-sot, **Meri** wu o-Magudarin un **Meri** wan-gaan ne, ye haaru, ye gut o-saag.

² Ba un naas o-da, dak-o nukuru, remen wu ken wan-tom-wu Wan-Koyan wu kergunte zeen-mo n-Ton shir. Wu birikuru ta'ar-o a tigte o-saag à, wu she'eturu un o.

³ Co-o un wu ro us-myakt, matuku-to un wu komo ut-pus to puu untun ut-gwere.

⁴ Ya-ur-'er de un saag hoguru o-gyer deen. Wur-to un ye ro us-zap. Bo ye hyane wu à, ye heeru n-dak untun margan-ne.

⁵ Ka da-o **wan-tom-wu Shir** zeeru ne'a-ne, “No hoge o-gyer á, um nepste Yeso no o-hoob wu a kame à.

⁶ Wu ro kon kàne á! Wu inite be-de un margan-ne bo wu rwore a kor à. Haan no gut be-de wur-o un wu ro'e à.

⁷ M-moka neke no hor-m-hor, no rure yan-neke-mo un wu unze, wu inute ut-marimar. Wu ro co no ha-mo o-Gariri, reeno no he wu m-hyan. Rii-yo um haanu no m-rure à, yo ka.”

⁸ Kà ne'a-ne ye yaguru ká saag-o hor-m-hor. Ye ro gyer-o o-gyer, mosse o-zak ne deen. Ye ro us-rek remen ye heet ye ruruté **yan-neke-m Yeso** yo **wan-tom-wu Shir** zee à.

⁹ Komo bo ye ro m-neke à, Yeso un hi un de un wu go'onuru un ye ne. Wu zeeru ye, “Gwugwu-mo ur-hur be un no!” Ye hyoknuru yow yow un wu ne. Ye hamturu na-se un wu. Ye kwukturu un co-o un wu, ye ya'aru wu m-sek.

¹⁰ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “No hoge o-gyer á! Ha no rure or re ne. Ye neke dak-o o-Gariri, reeno ye he me m-hyan.”

Ma-to un yan-'er-de un saag

¹¹ Bo ká ne'a-ne ye ro ur-hew cow-mo o-bo à, ye ken ye be-de un ká yan-'er-de un saag, ye cowuru o-bo be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir. Ye ruru ye kap o un rii-yo nome à.

¹² Da-o Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye morge à, ye tooru ut-hun. Ye ya'asuru karma-ne hwor deen.

¹³ Ye zeeru karma-ne, “Zee no, ‘Yan-neke-m Yeso, ye ha'e m-tet, ye hiwe wur-o un wu da-o te ro m-rew à.’

¹⁴ Urege kà ma-to woog un to-to un ko-Gwamna, tea nomo wu ut-ma. Noa cuw swo ur-koob á.”

¹⁵ Karma-ne argu goks un hwor. Ye rworuru bo a zee ye rur à. Kà ma-to un karma-ne to wooru bo-to un **Yahuda**-ne kap. Har caane, **Yahuda**-ne ro to m-rwor.

*Senge-mo Yeso yakse
yan-neke-mo un wu à
(Mark 16:14-18; Ruka 24:36-49; Yoha 20:19-23;
Seng 1:6-8)*

¹⁶ Ká **yan-neke-m Yeso** ye op o-gaan ye argu ha-mo o-Gariri. Ye haaru un haag-o Yeso zee ye he à.*

¹⁷ Da-o ye hyane Yeso à, ye kwukturu un rwun-se un ye, ye ya'aru wu m-sek, amba ye ken ye, ye dek unze Yeso wu á.

¹⁸ Yeso haaru yow yow. Wu ruru yan-neke-mo un wu, “o-Tato ya'astu me kap o un gwomo-to o-Ton shir, o-dak ne.

¹⁹ Remen kaane, neke no, no muut hun-ne ye un hono o-dak kap yan-neke-m re. No yo'os ye m-ho un jin-de o-Tato, un de un Wà ne, un de un **Kukt-o Shir** ne.†

²⁰ No yoose yan-dor pu'e, ye nom o-dorotte o un ma-ut re un kap o un rii-yo um rwo'u no à. Nap no yo ka. Me be-ur gaan un no ne ur-ho bi har un ta-de hono o-dak.”

* **Bor ur-kwooz us-eer:16 28:16** Hyen komo: Mati 26:32; Mark 14:28. † **Bor ur-kwooz us-eer:19 28:19** Hyen komo: Seng 1:8.

ut-Hun

The New Testament in the ut-Hun language of Nigeria

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: ut-Hun

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

c0c13181-081b-50cb-89bb-9a36796100b2